

Avalik arvamus riigikaitsest 2021

Tellija: Kaitseministeerium

Töö teostaja: Eesti Uuringukeskus OÜ

Mai 2021

Sisukord

KOKKUVÕTE	4
UURINGU TAUST JA EESMÄRK	9
METOODIKA	10
SIHTRÜHM JA VALIM	10
KÜSITLUSE LÄBIVIIMINE	11
ANDMETÖÖTLUS	11
METOODIKA ERINEVUS VARASEMAST AASTAST	11
TULEMUSED	13
1. HINNANGUD EESTI ELULE NING UHKUS EESTI ÜLE	13
2. INSTITUTSIOONIDE USALDUSVÄÄRSUS	16
3. JULGEOLEK NING OHUD	22
3.1 Julgeolek maailmas	22
3.2 Julgeolek Eestis	24
3.3 Ohud julgeolekule maailmas	25
3.4 Ohud Eestile	29
3.5 Julgeolekuohtude meediakajastus.....	33
3.6 Julgeolekutagatised	34
4. EESTI INIMESTE KAITSETAHE	38
4.1 Suhtumine vastupanu osutamise vajalikkusesse	38
4.2 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses.....	40
4.3 Soov sõjalise kallaletungi korral Eestist lahkuda	43
4.4 Oskus käituda võimaliku kallaletungi korral	45
4.5 Infovajadus	47
5. EESTI KAITSEVÕIME	49
5.1 Hinnang Eesti kaitsevõimele.....	49
5.2 Seisukohad kaitsekulutuste mahu osas.....	50
5.3 Hinnangud Eesti riigipiiri kaitstusele.....	51
6. EESTI RIIGIKAITSE KORRALDUS.....	53
6.1 Suhtumine ajateenistusse	53
6.1.1 Ajateenistuse vajalikkus noormeeste jaoks	53
6.1.2 Suhtumine ajateenistuse läbimisse väiksemate tervisehäirete korral	55
6.1.3 Ajateenistusest kõrvale hoidmine.....	56
6.1.4 Naiste ajateenistuse läbimine	58
6.2 Suhtumine kutselisse kaitseväkke.....	60
6.3 Suhtumine naiste teenimisse kutselises kaitseväes	62
7. RIIGIKAITSELISED ORGANISATSIOONID	64
7.1 Suhtumine vabatahtlikesse kaitseliitlastesse.....	64
7.2 Kaitseliidu ülesanded	65
7.3 Hinnang Naiskodukaitse vajalikkusele	68
7.4 Kokkupuuted riigikaitseliste struktuuridega	69
7.5 Suhtumine liitumisse Kaitseliidu ja Naiskodukaitsega	71
8. NATO.....	73
8.1 Suhtumine NATO-sse kuulumisse	73
8.2 NATO abi Eestile võimaliku ohu korral.....	76
8.3 Hinnangud NATO poolt ette võetud sammudele Eesti julgeoleku tagamiseks.....	77
8.4 Hinnangud NATO lahingugrupi mõjule Eesti turvalisusele	80
8.5 Hinnangud NATO lahingugrupi sõduritele	82

9.	RAHVUSVAHELISED SÕJALISED OPERATSIOONID	84
9.1	<i>Suhtumine Eesti osalemisse rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides.....</i>	<i>84</i>
9.2	<i>Rahvusvahelistes operatsioonides osalemise argumendid.....</i>	<i>85</i>
9.3	<i>Suhtumine osalemisse NATO, EL ja ÜRO missioonides.....</i>	<i>87</i>
10.	VETERANI MÕISTE	89
11.	RIIGIKAITSEÕPETUS KOOLIDES	91
12.	MEEDIATARBIMINE.....	93
12.1	<i>Infokanalite jälgimine.....</i>	<i>93</i>
12.2	<i>Infokanalite olulisus riigikaitse alase teabe saamisel.....</i>	<i>99</i>

KOKKUVÕTE

OÜ Eesti Uuringukeskus viis 2021. aasta kevadel Kaitseministeeriumi tellimusel läbi 15-74-aastaste Eesti elanike seas küsitluse, mille peamiseks eesmärgiks oli uurida elanike suhtumist ja hoiakuid riigikaitse teemalistes küsimustes. Valimi suuruseks oli 1200 vastajat ning uuringumeetodina kombineeriti veebipaneeli (70%) ja telefoniintervjuusid (30%).

Hinnangud Eesti elule ning uhkus Eesti üle

- ✓ Kui 2020. aastal arvas ligi viiendik Eesti elanikest, et Eesti elu on muutunud halvemaks, siis jätkuvas COVID-19 pandeemia olukorras oli 2021. aasta kevadel sel seisukohal juba veidi üle poole Eesti elanikest. Varasemast paremaks hindas Eesti elu vaid kümnendik 15-74-aastastest eestimaalastest.
- ✓ Eestis elamise üle on 2021. aastal pigem või väga uhke 78% elanikkonnast, samas kui 14% ei tunne selle üle kas pigem või üldse mitte uhkust.
- ✓ Võrreldes eestlastega hindavad muudest rahvustest elanikud Eesti elus toimunud muutusi kriitilisemalt – olukorra halvenemist tunnetab 45% eesti ja 63% muust rahvusest inimestest. Samuti tunnevad mitte-eestlased eestlastega võrreldes harvemini Eestis elamise üle uhkust.

Institutsioonide usaldusväärsus

- ✓ Uuritavatest institutsioonidest usaldavad Eesti elanikud 2021. aastal enim päästeteenistust (pigem või täielikult usaldab 97%), Politsei- ja Piirivalveametit (89%), Kaitseväge (79%) ning Kaitseliitu (71%). Kõige vähem usaldatakse aga Riigikogu (pigem või üldse ei usalda 44%) ja valitsust (41%).
- ✓ 2021. aastal on võrreldes eelneva aastaga langenud nii presidendi, peaministri, valitsuse, Riigikogu kui kohalike omavalitsuste usaldusväärsus, kuid valdavalt on tulemused jäänud 2019. aasta kevadega samale tasemele.

Julgeolek ja ohud

- ✓ 2021. aastal arvab 60% elanikest, et eeloleval aastakümnel suureneb maailmas sõjaliste konfliktide oht, 19% hinnangul püsib olukord muutumatuna ning 12% arvates muutub maailm turvalisemaks.
- ✓ Eesti olukorda tulevikus tajutakse turvalisemana kui olukorda maailmas tervikuna. 2021. aastal muutub 27% elanike arvates Eesti kümne aasta jooksul turvalisemaks ning 19% arvates ebaturvalisemaks. 42% elanikkonnast prognoosib, et olukord jääb samaks.
- ✓ Julgeolekuriskidena maailma rahule ja turvalisusele nimetati 2021. aastal enim väärinfo ja valeuudiste laialdast levikut (61%), epideemiate levikut (61%), terrorivõrgustike tegevust (59%), ülemaailmset majanduskriisi (57%) ja küberrünnakuid (57%).

- ✓ Ka Eesti turvalisusele peetakse kõige tõenäolisemaks ohuks vaeuudiste levikut (78%). Lisaks ka küberrünnakuid riiklikele süsteemide, asutuste, ettevõtete või elanike vastu (75%) ning epideemia (75%) ja vihakõne levikut (61%).
- ✓ Aastal 2021 leiavad pooled elanikest, et sõjalistest ohtudest kirjutatakse ja räägitakse meedias parasjagu. 22% elanikest arvab, et sõjalistest ohtudest kirjutatakse ja räägitakse liiga palju, samas kui 14% elanike hinnangul on vastava sisulisi kajastusi liiga vähe.
- ✓ Eesti riigi peamiseks julgeolekutagatiseks peavad eestimaalased 2021. aastal kõige sagedamini kuulumist NATO-sse, liitlaste relvajõudude üksuste alalist viibimist Eestis ning kuulumist Euroopa Liitu.

Kaitsetahe

- ✓ 2021. aastal pidas relvastatud vastupanu osutamist rünnaku puhul pigem või kindlasti vajalikuks 72% Eesti elanikkonnast. Ise oleks oma võimete ja oskuste kohaselt valmis kaitsetegevuses pigem või kindlasti osalema 57% elanikkonnast.
- ✓ Kui Eestile tungitaks kallale, püüaks 27% eestimaalastest siit sõjaohu korral pigem või kindlasti lahkuda, 58% seda pigem või kindlasti ei teeks ning 15% puudub selles osas seisukoht. Viimase aastaga on soov sõjaolukorras Eestist lahkuda kasvanud oluliselt nii eestlaste (14%-lt 24%-ni) kui mitte-eestlaste seas (16%-lt 35%-le).
- ✓ Vaid kolmandik eestimaalastest peab end pigem või täiesti piisavalt informeerituks, kuidas võimaliku välisriigi kallaletungi korral käituda. 60% eestimaalastel on endi hinnangul selles osas puudulikud teadmised. Samas võrreldes 2020. aastaga on oluliselt vähenenud nende osakaal, kes ei tea üldse, mida võõrriigi kallaletungi korral teha (36%-lt 26%-ni).
- ✓ Senisest enam vajatakse infot käitumise kohta olukorras, kus satutakse tsiviilisikuna lahingutegevuse piirkonda ning teadmisi evakuatsiooni korralduse kohta. Vähenenud on aga infovajadus esmatasandi olme- ja majapidamisega seotud küsimuste lahendamise ning avalikkuse teavitamisviiside kohta.

Kaitsevõime

- ✓ Võrreldes varasemate aastatega on 2021. aastal vähenenud usk sellesse, et Eesti suudab ennast kuni liitlaste abi saabumiseni pigem või kindlasti kaitsta (49%). Samas on oluliselt vähenenud ka nende elanike osakaal, kes ei pea seda üldse võimalikuks (24%-lt 13%-ni).
- ✓ Samuti toimus 2021. aastal langus hinnangutes Eesti riigipiiri kaitstusele - väga või pigem hästi kaitstuks peab riigipiiri 56% ning selles osas kriitilisi hinnanguid andis neljandik eestimaalastest.
- ✓ 2021. aastal on võrreldes 2020. aastaga kaitsekulutuste tõstmise pooldajate osakaal tõusnud 19%-lt 31%-ni.

Hinnangud ajateenistusele

- ✓ Eesti elanike toetus noormeeste ajateenistusele on 2021. aastal mõnevõrra langenud - 84% peab seda vajalikuks ning 13% ebavajalikuks. Eestlastest peab noormeeste ajateenistuse läbimist vajalikuks 90% ning mitte-eestlastest 71%. Mitte-eestlastest ajateenistuse pooldajate osakaal on võrreldes 2020. aastaga langenud ligi 10% võrra.
- ✓ 77% elanikkonnast toetab väiksemate tervisehäiretega noormeeste ajateenistuse läbimist, küll aga peab 62% elanikest pigem õigeks, et see läbitakse sel juhul sobiva koormusega.
- ✓ Eesti elanikest 60% suhtub taunivalt ajateenistuse kohustusest kõrvalehoidjatesse.
- ✓ Elanikest 82% leiab, et naistel peaks olema võimalus läbida ajateenistust vabatahtlikult, 5% pooldab naiste kohustuslikku ajateenistust ning 11% hinnangul pole naiste ajateenistus vajalik. Aasta jooksul on ligi kümnendiku võrra vähem neid, kes arvavad, et naiste ajateenistus võiks toimuda meestega võrdsel alustel.
- ✓ Elanikest 89% suhtub soosivalt kutselistesse kaitseväelastesse, samas kui negatiivselt suhtub neisse 3%.
- ✓ Aastatel 2018-2021 on arusaamad naiste võimalikust rollist kaitseväes muutunud ning seda naiste ja meeste rollide võrdsema tajumise suunas – kasvanud on toetus sellele, et naised võiksid teenida võrdselt meestega kõikides väeosades ja ametikohtadel. Vähem nähakse naiste rolli tagalas püsimisel või toetavates funktsioonides osalemises.

Kokkupuude riigikaitseliste struktuuridega

- ✓ Ajateenistusega kaitseväes on otseselt või kaudselt kokku puutunud 65% elanikest, õppekogunemiste, kordusõppuste ja vabatahtlike reservohvitseride kursustega kaitseväes 43%, Kaitseliidu tegevusega 39%, tegevteenistuses osalemisega kaitseväes 30%, riigikaitseõpetusega 39%, Naiskodukaitsega 20% ning Noorte Kotkaste ja Kodutütardega 25% .
- ✓ Isiklikult ollakse kõige sagedamini kokku puutunud riigikaitseõpetusega koolis (13%) ning ajateenistusega kaitseväes (11%). Pereliikmetel ja sõpradel on enim olnud kokkupuuteid ajateenistusega kaitseväes (57%), õppekogunemiste, kordusõppuste ja vabatahtlike reservohvitseride kursustega kaitseväes (38%) ning Kaitseliidu tegevustega (34%).

Hinnangud Kaitseliidule ja naiskodukaitsele

- ✓ Vabatahtlikesse kaitseliitlastesse suhtub soosivalt 80% ja negatiivselt 8% Eesti elanikest.

- ✓ Kaitseliidu kõige olulisemateks ülesanneteks peetakse pidevat valmisolekut riigi sõjaliseks kaitseks, osalemist päästetegevuses õnnetuste ja katastroofide korral ning valmistumist elanikkonna organiseeritud kaitseks ohuolukordade puhul.
- ✓ Naiskodukaitse ja Kaitseliiduga kaaluks liitumist 26% elanikest, samas kui 59% seda pigem ei teeks.

Hinnangud NATO-le

- ✓ 78% elanikest pooldab Eesti kuulumist NATO-sse, sealjuures veidi üle poole on kindlalt poolt, 14% aga vastu. Rahvuse lõikes pooldavad enim NATO-sse kuulumist eestlased (93%) ja oluliselt vähem mitte-eestlased (43%). Kui perioodil 2015-2018 oli mitte-eestlastest pooldajate osakaal 31-33% vahel, siis alates 2019. aastast on see stabiilselt olnud 42-44% vahel.
- ✓ Neljandiku Eesti elanike hinnangul aitab NATO-sse kuulumine ära hoida sõjalisi konflikte, 43% usub, et konflikti puhkedes osutaks NATO Eestile otsest sõjalist abi ning 7% arvab, et Eestil ei ole NATO-lt sõjalise konflikti olukorras mingisugust abi loota.
- ✓ Võrreldes perioodiga 2019-2020 on kasvanud nende elanike osakaal, kes omavad seisukohta küsimuses kuivõrd NATO poolt ettevõetud sammud julgeoleku tagamiseks on piisavad ning ühtlasi on kasvanud nende osakaal, kelle hinnangul NATO poolt ettevõetud sammud julgeoleku tagamiseks ei ole piisavad (9%-lt 14%-ni).
- ✓ NATO liitlasvägede kohalolekut Eestis on viimasel kahel aastal pooldanud kolmveerand elanikest.
- ✓ Ligi 2/3 elanike hinnangul muudavad Eestisse paigutatud NATO lahingugrupi sõdurid Eestis elamise turvalisemaks, samuti on antud hoiak alates 2018. aastast süvenenud (58%-lt 64%-ni).
- ✓ Eestis paiknevaid NATO lahingugrupi sõdureid peetakse professionaalseteks, sõbralikeks, heade kavatsustega ning võimekateks, kuid mõnevõrra ka Eesti suhtes ükskõikseteks ning mitteusaldusväärseteks. Eestlaste ja mitte-eestlaste hoiakud NATO lahingugrupi sõdurite osas on üsna polariseerunud - mitte-eestlased kirjeldavad neid erinevalt eestlastest pigem negatiivsete omadussõnadega.

Suhtumine rahvusvahelistesse sõjalistesse operatsioonidesse

- ✓ Kolme viimase aastaga pole elanike suhtumine Eesti osalemisse rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides oluliselt muutunud. Ligi 2/3 eestimaalaste hinnangul peaks Eesti rahvusvahelistes missioonides osalema, kuna see annab Eesti sõduritele reaalse lahingukogemuse, tagab Eestile võimalike ohtude korral NATO abi, rahu maailmas tervikuna ning võimaldab Eestil kaasa rääkida maailma poliitikas ja aidata kriisipiirkondade elanikke.

- ✓ Viimase aasta jooksul on elanike toetus rahvusvahelistele missioonidele kasvanud, nii liitlasriikide vahelise koostöö operatsioonidele, ÜRO rahutagamisjõududes osalemisele kui ka Euroopa Liidu ja NATO üksuste koosseisu kuulumise osas.

Suhtumine riigikaitseõpetusse

- ✓ Üle 80% Eesti elanikest toetab riigikaitseõpetuse õppimise võimalust kõikides keskkharidust andvates õppeasutustes, veidi üle kümnendiku elanikest on sellele pigem vastu ja 4% täiesti vastu.

Veteranide kuvand

- ✓ Ligi kolmandik (34%) Eesti elanikke seostab veterani mõistet Eesti Kaitseväge missioonidel osalenutega ning 40% eestimaalastele seostub see Teises maailmasõjas osalenutega. 15% protsenti seostab veterani mõistet pikaaegselt kaitseväes teeninud isikuga.

Meediatarbimine

- ✓ Ligikaudu 80% elanikest jälgib Eesti uudisteportaalidest Eesti Päevalehte/Delfit, Eesti Rahvusringhäälingu uudiseid ning Postimeest. Venemaa uudisteportaalet jälgib neljandik elanikkonnast.
- ✓ Sotsiaalmeedia kanalitest jälgitakse kõige enam Youtube-i, Facebook-i ning kasutatakse laialdaselt ka otsesuhtlusrakendusi. Mõnevõrra vähem kasutatakse Instagrami ja blogisid. Mitte-eestlased tarbivad sotsiaalmeediakanaleid rohkem kui eestlased.
- ✓ Tele- ja raadiokanalitest jälgitakse kõige enam ETV ja ETV2 eestikeelseid saateid, TV3 ja Kanal2 ning eestikeelseid raadioprogramme.
- ✓ Kõikide meediakanalite lõikes on näha selge trend, kus eestlased jälgivad peamiselt ainult eestikeelseid kanaleid, mitte-eestlased lisaks ka muukeelseid, eelkõige venekeelseid.
- ✓ Kõige olulisemateks riigikaitsealase teabe allikateks peetakse uudisteportaalet, televisiooni ning raadiot. Uudisteportaalide olulisus on viimase aastaga tõusnud viiendiku võrra. Ebaolulisteks kanaliteks peetakse kõige enam reklaamtrükiseid ning tänavareklaame.
- ✓ Võrreldes eestlastega peavad mitte-eestlased riigikaitsealase informatsiooni saamisel sagedamini pigem või täiesti ebaolulisteks kanaliteks ajalehti, raadiot ning vahetut suhtlemist teiste inimestega.

UURINGU TAUST JA EESMÄRK

Kriisi olukorras on oluline, et Eesti ühiskond ei oleks lõhustunud ning elanikud usaldaksid ja toetaksid riigi tegevusi olukorra lahendamisel. Ühtset ühiskonda on raskem haavata ja väljastpoolt mõjutada. Oluline on, et elanikud on üldise kaitsetahte kõrval valmis ka ise reaalselt riiki kaitsma. Selleks peavad elanikud teadma, kuidas nad saavad panustada Eesti riigi kaitsmisse võimaliku ohuolukorra ilmnemisel. Seda teadlikkust ja kaitsetahet edendatakse Eestis kodanikuhariduse osana.

Viimase aasta jooksul on nii rahvusvahelisel kui ka Eesti tasandil mõjutanud julgeoleku olukorda COVID-19 pandeemia. Pandeemia on mõjutanud Eestis kogu ühiskonna tegevust - pea terve aasta vältel on kehtinud erineval määral elukorraldust mõjutavad piirangud, mis on avaldanud negatiivset mõju paljudele ühiskonnagruppidele. Ebakindlus ja ebastabiilne elukeskkond võib vähendada aga inimeste turvatunnet ning riigi usaldusväärsust, kuid ka elanike kaitsetahet.

Selleks, et kaardistada elanike suhtumist ja hoiakuid riigikaitseletes küsimustes ning uurida, kas viimase aasta arengud Eestis ja maailmas on mõjutanud eestlaste kaitsetahet, viis OÜ Eesti Uuringukeskus 2021. aasta kevadel Kaitseministeeriumi tellimusel läbi uuringu 15-74-aastaste Eesti elanike seas. Samalaadseid uuringuid on alates 2001. aastast viidud läbi 2-3 korda aastas.

Uuringus käsitleti põhjalikumalt järgmisi teemasid:

- 1) hoiakud Eesti riigi suhtes;
- 2) institutsioonide (sealhulgas kaitsestruktuuride) usaldusväärsus elanike seas;
- 3) hinnangud seoses võimalike ohtude ning julgeolekuriskidega Eestis ning maailmas;
- 4) elanike kaitsetahe ning prognoositav käitumine võimalike Eestit ähvardavate ohtude korral;
- 5) hinnangud Eesti kaitsevõimekusele ja riigi tegevusele antud valdkonnas;
- 6) suhtumine ajateenistusse ja teistesse kaitsestruktuuridesse;
- 7) suhtumine NATO-sse ja sellega seonduvatesse arengutesse;
- 8) hoiakud seoses rahvusvaheliste sõjaliste operatsioonidega;
- 9) meedia tarbimine.

METOODIKA

Sihtrühm ja valim

Uuringu üldkogumi moodustasid 15-74-aastased Eesti Vabariigi alalised elanikud (984 196 inimest, Statistikaamet 2020. a.) ning valimi suuruseks oli 1200 vastajat, kes leiti juhuvaliku teel Eesti elanike seast. Küsitluse läbiviimisel kasutati kvootvalimit soo (mees/naine), vanuserühmade (15-19/20-29/30-39/40-49/50-59/60-74), elukoha (maakond ja Tallinn), asulatüübi (linn/maa) ja rahvuse (eesti/muu) lõikes (tabel 1).

Tabel 1. Üldkogumi ning kaalumata ja kaalutud valimi kirjeldus.

KOKKU		ÜLDKOGUM		VALIM		KAALUTUD VALIM	
		N	%	N	%	N	%
		986306	100%	1200	100%	1200	100%
SUGU	MEHED	482525	49%	553	46%	586	49%
	NAISED	503781	51%	647	54%	614	51%
VANUS	15-19	64309	7%	119	10%	76	7%
	20-29	138211	14%	213	18%	175	14%
	30-39	198484	20%	216	18%	240	20%
	40-49	183010	19%	224	19%	224	19%
	50-59	171103	18%	183	15%	210	18%
	60-74	231189	23%	245	20%	276	23%
RAHVUS	EESTLASED	680551	69%	825	69%	825	69%
	MITTE-EESTLASED	305755	31%	375	31%	375	31%
PIIRKONNAD	TALLINN	335344	34%	397	33%	403	34%
	PÕHJA-EESTI	118357	12%	146	12%	147	12%
	LÄÄNE-EESTI	108494	11%	133	11%	133	11%
	KESK-EESTI	88768	9%	110	9%	110	9%
	LÕUNA-EESTI	236713	24%	289	24%	283	24%
	IDA-VIRUMAA	98631	10%	125	10%	124	10%
ASULATÜÜP	MAA	690414	70%	842	70%	834	70%
	LINN	295892	30%	358	30%	366	30%

Küsitluse käigus kujunenud valimi struktuuri võrreldi vastavate näitajatega üldkogumi suhtes ning esinduslikkuse tagamiseks teostati valimi kaalumise soo, vanuse, rahvuse, elukoha maakonna ning asulatüübi lõikes.

Valimi maksimaalne valimiviga ei ületa 95%-lisel usaldusnivool $\pm 2,83\%$, väiksemate gruppide vaatlemisel võib viga olla suurem.

Küsitluse läbiviimine

Küsitlus viidi läbi kombineeritult Norstat Eesti veebipaneeli (70%) ja telefoni teel (30%).

Veebiküsitlus toimus perioodil 29.03 – 14.04 ja telefoniküsitlus 15.03 – 01.04. 2021. Nimetatud perioodidel olid COVID-19 kriisist tulenevalt EV valitsuse poolt elanikele kehtestatud laialdased piirangud (nt. kõik õpilased viibisid distantsõppel, rahvakogunemised olid keelatud nii meelelahutus- kui ka toitlustussektoris, avatud olid ainult toidupoe ja esmatarbekauplused).

Kuna tegemist oli kordusuuringuga, võeti ankeedi koostamisel aluseks 2020. aastal kasutusel olnud küsimustik, mida koostöös Tellijaga mõnevõrra muudeti, sealhulgas lisati ka uusi küsimusi ning korrigeeriti ankeedi struktuuri. Ankeet tõlgiti vene keelde.

Andmetöötlus

Küsitlustulemuste töötlemiseks kasutati andmetöötluspakette *MS Excel* ja *SPSS*. Joonistel toodud andmed on ümardatud arvutiprogrammi poolt ja seetõttu võib ridade või veergude summa moodustada kohati alla või üle 100%.

Tulemuste võrdlemisel taustatunnuste (sugu, vanusegrupp, rahvus, piirkond (NUTSIII, pealinn Tallinn Harjumaast eraldi), haridustase, isiklik netosissetulek ühes kuus) lõikes on kasutatud osakaalude võrdlemisel Hi-ruut teste ning analüüsis on toodud välja vaid need erinevused, mis osutusid statistiliselt olulisteks ning mida saab seega laiendada ka üldkogumile.

Metoodika erinevus varasematest aastatest

Varasematel aastatel on uuring läbi viidud silmast-silma (F2F) küsitlusena, kuid kuna 2020. aasta näitas, et silmast-silma meetodil küsitluse läbiviimine eriolukorra tingimustes on väga ebastabiilne, ei olnud mõistlik antud meetodiga uuringu läbiviimist jätkata. 2021. aasta kevadel viidi küsitlus läbi uue meetodiga: kombineeriti Norstat Eesti AS veebipaneeli¹ (70%) ja telefoniküsitlust (30%).

¹ Norstat Eesti AS veebipaneelis on 20 369 aktiivset vastajat Eestist.

Kuni 2006. aastani viidi küsitlust läbi kolm korda aastas, alates 2007. aastast kaks korda aastas - kevadel ja sügisel. Alates 2021. aastast viiakse küsitlust läbi üks kord aastas kevadel. Sellest tulenevalt võrreldi uuringus võimalusel tulemusi varasemate kevadiste uuringutulemustega. Juhul kui kevadises uuringus ei olnud mõnda küsimust esitatud, võrreldi võimalusel tulemusi sügisese uuringu andmetega.

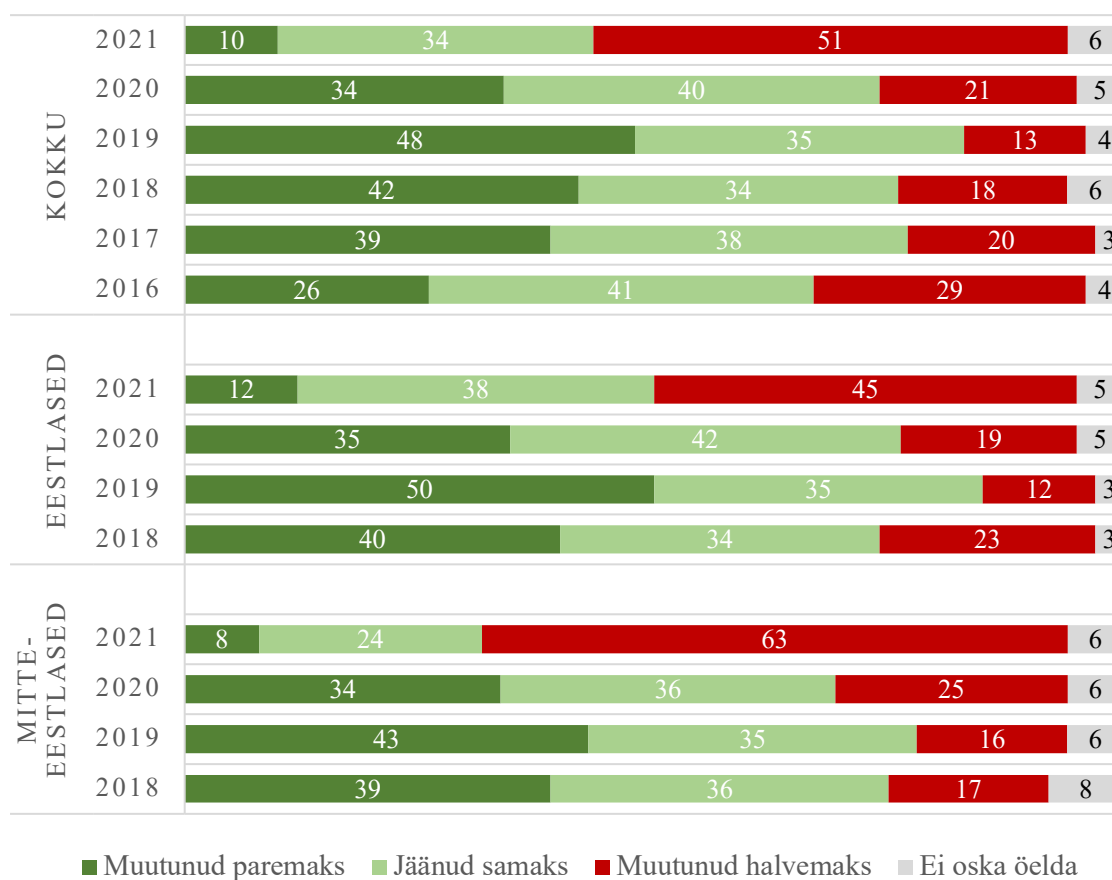
Kuni 2020. aastani olid uuringu sihtrühmaks 15-aastased ja vanemad elanikud, 2021. aastal piiritleti sihtrühma ülemine vanusepiir 74 aastaga.

TULEMUSED

1. Hinnangud Eesti elule ning uhkus Eesti üle

2021. aastal on veidi üle poole Eesti elanike hinnangul muutunud Eestis elu halvemaks ning ainult kümnendiku hinnangul paremaks (joonis 1). Hinnangud olid kriitilisemad juba 2020. aastal, mil ühiskonna elukorralduses toimusid seoses COVID-19 pandeemiaga mitmed muudatused, mis on piiranud ulatuslikult igapäevaelu ka 2021. aastal. Kui 2020. aastal arvas ligi viiendik elanikest, et Eesti elu on muutunud halvemaks, siis 2021. aastal oli sel seisukohal juba enam kui pool elanikkonnast.

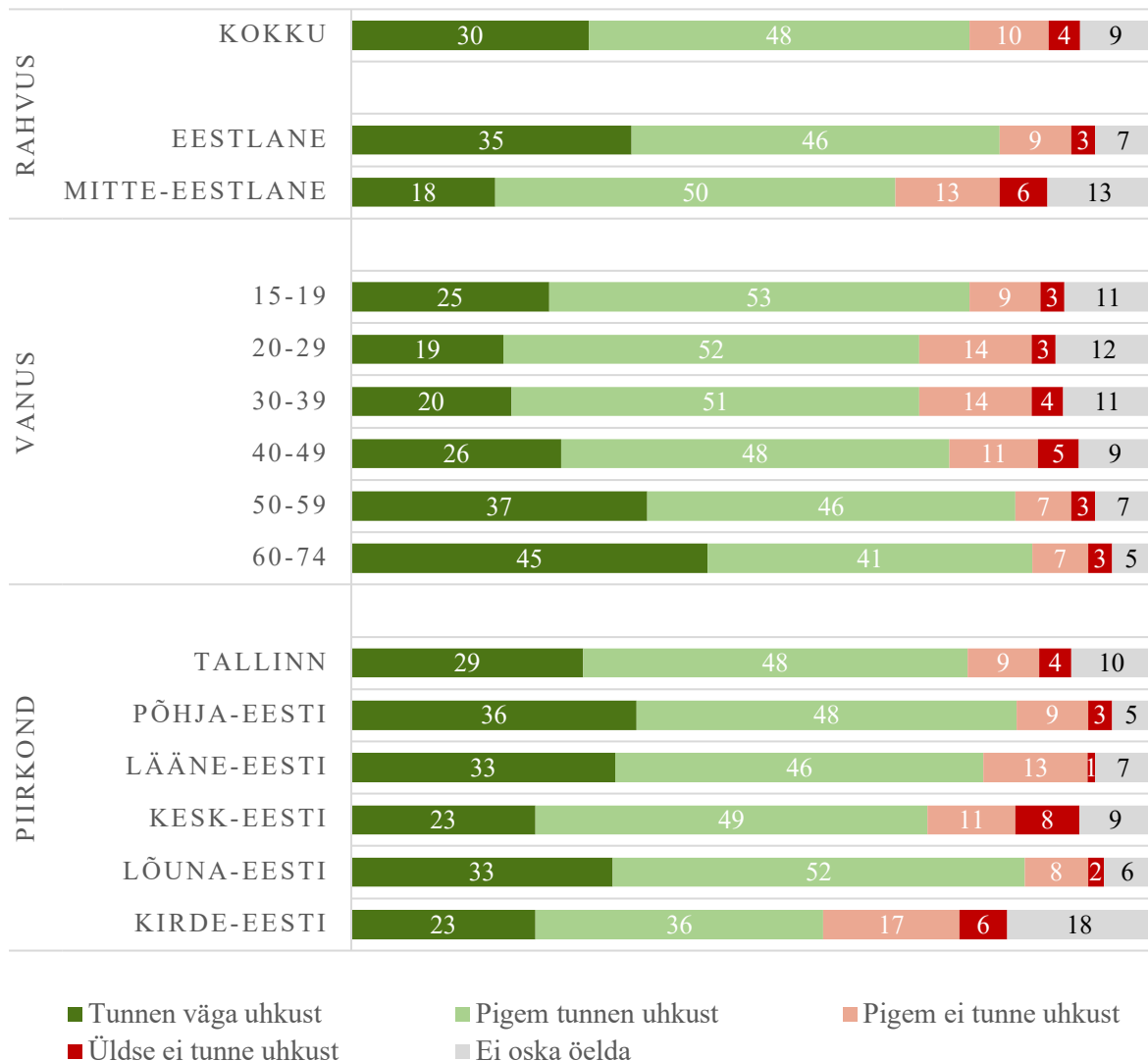
Võrreldes eestlastega hindavad muudest rahvustest elanikud Eesti elus toimunud muutusi kriitilisemalt – olukorra halvenemist tunnetab 45% eesti ja 63% muust rahvustest inimestest. Võrreldes 2020. aastaga on muutusi Eesti elus kriitiliselt hindavate eestlaste osakaal tõusnud 26% ja mitte-eestlaste osakaal 38% võrra.

Joonis 1. Hinnangud muutustele Eesti elus aastatel 2018-2021 (% , N=kõik vastajad).

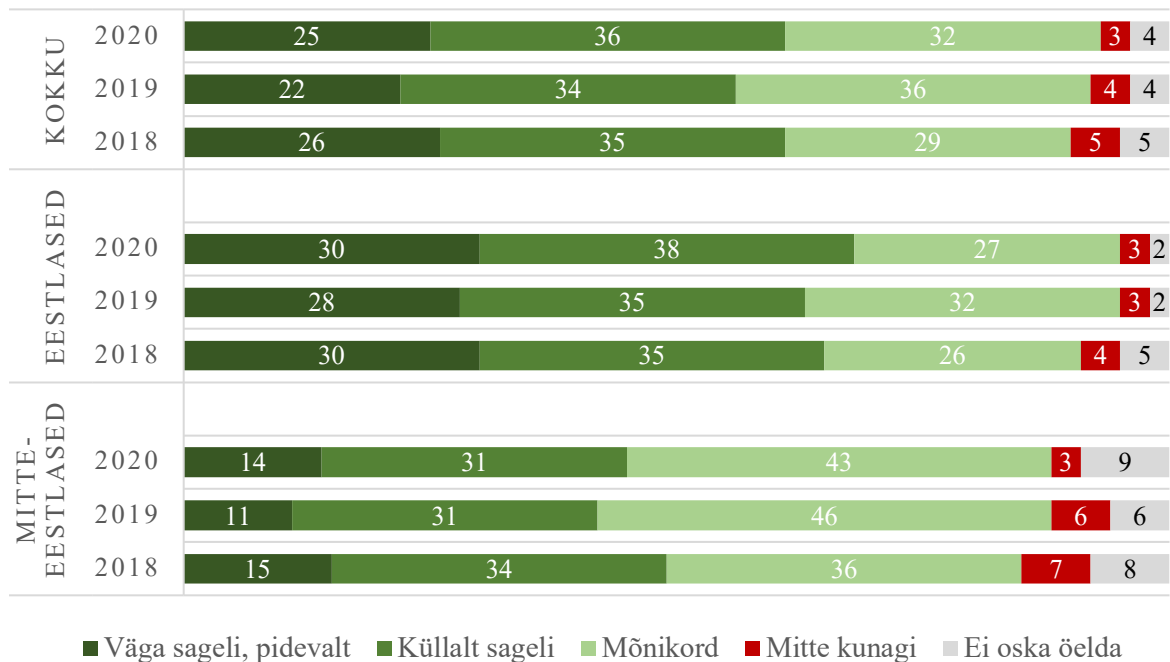
Seisukohal, et Eesti elu on muutunud viimase aasta jooksul halvemaks, on 2021. aastal sagedamini naised kui mehed (55% vs 46%), vanusegruppidest enim 30-39- (60%) ja 50-59-aastased (58%) ning isikliku netosissetuleku põhjal ühes kuus 801-1100 eurot teenivad eestimaalased. Haridustaseme ja elukoha piirkonna lõikes seevastu (statistiliselt) olulisi erinevusi ei ilmnenu.

Eestis elamise üle on pigem või väga uhke 78% elanikkonnast, samas kui 14% ei tunne selle üle kas pigem või üldse mitte uhkust (joonis 2). Keskmisest enam on Eesti suhtes positiivselt meelestatud eestlased (pigem või väga uhked 81%), vanemaealised elanikud vanuses 50+ eluaastat (83-86%) ning Põhja-Eesti (v.a Tallinn) (84%) ja Lõuna-Eesti elanikud (85%).

Joonis 2. Kuivõrd tuntakse uhkust Eestis elamise üle rahvuse, vanuse ja elukoha piirkonna lõikes 2021 (% , N= kõik vastajad).

Enne 2021. aastat mõõdeti positiivset emotsionaalset seotust Eestiga mõnevõrra erineva küsimuse püstituse („*Kui sageli Te olete tundnud uhkust või heameelt selle üle, et elate Eesti Vabariigis?*“) ja skaalaga, mistõttu ei ole võimalik 2021. aasta tulemusi üks-ühele varasemate aastatega võrrelda. Vaadates aga kõige positiivsemaid ja negatiivsemaid hinnanguid, saab välja tuua, et võrreldes 2020. aastaga on väga uhkete elanike osakaal tõusnud 5% ning üldse mitte uhkete osakaal 1% võrra (joonis 3).

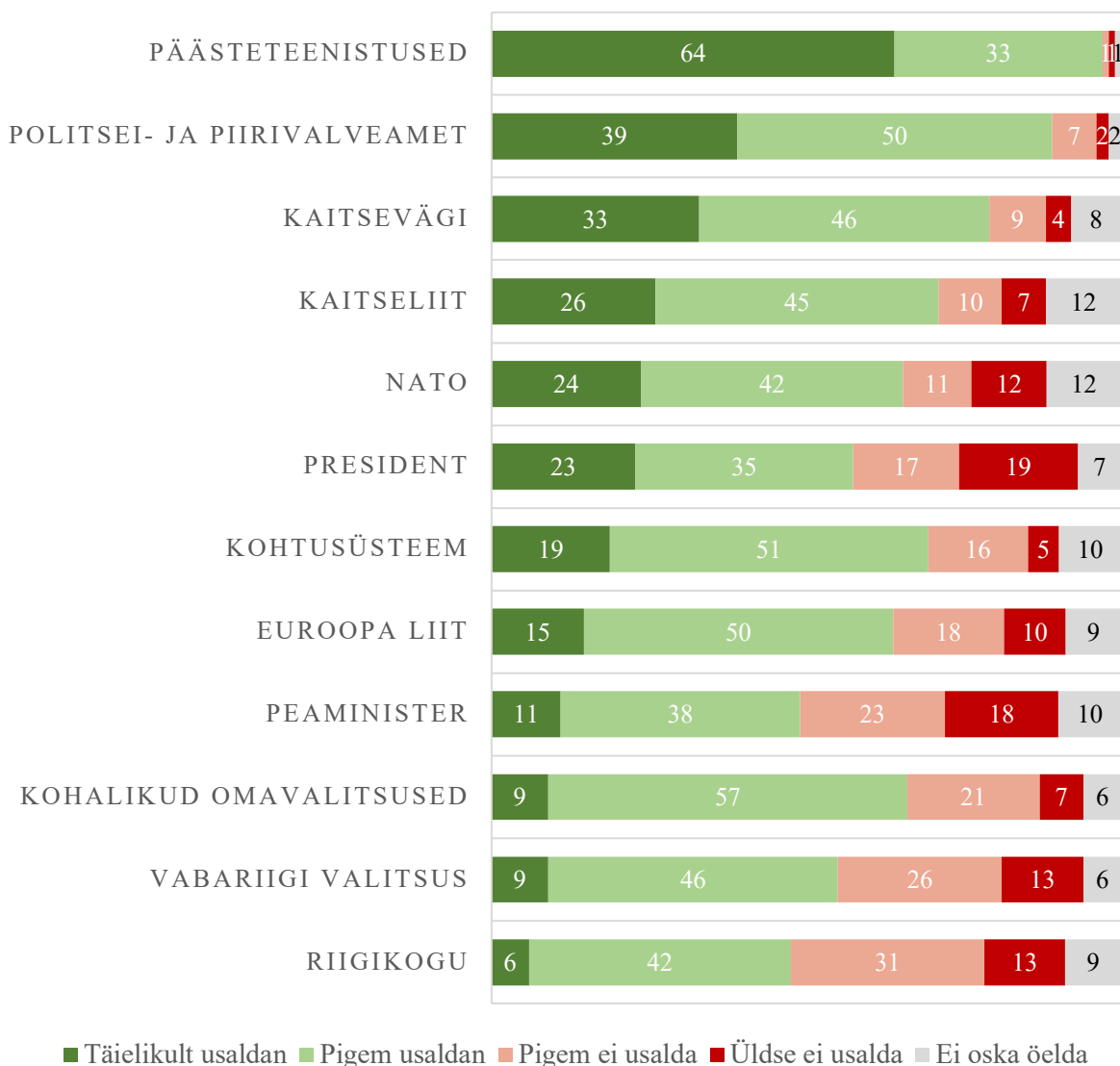

Joonis 3. Hinnang kuivõrd tuntakse uhkust Eestis elamise üle aastatel 2018-2020 (% , N=kõik vastajad).

2. Institutsioonide usaldusväarsus

Uuringus oli vaatluse all ka elanike usaldus kaheteistkümne riikliku või rahvusvahelise institutsiooni vastu. Institutsioonide valikul on arvestatud nende rolli Eesti julgeolekupoliitika kujundaja, elluviija või toetajana. Alates oktoobrist 2018 kuuluvad hinnatavate institutsioonide loetellu ka kohalikud omavalitsused ja kohtusüsteem.

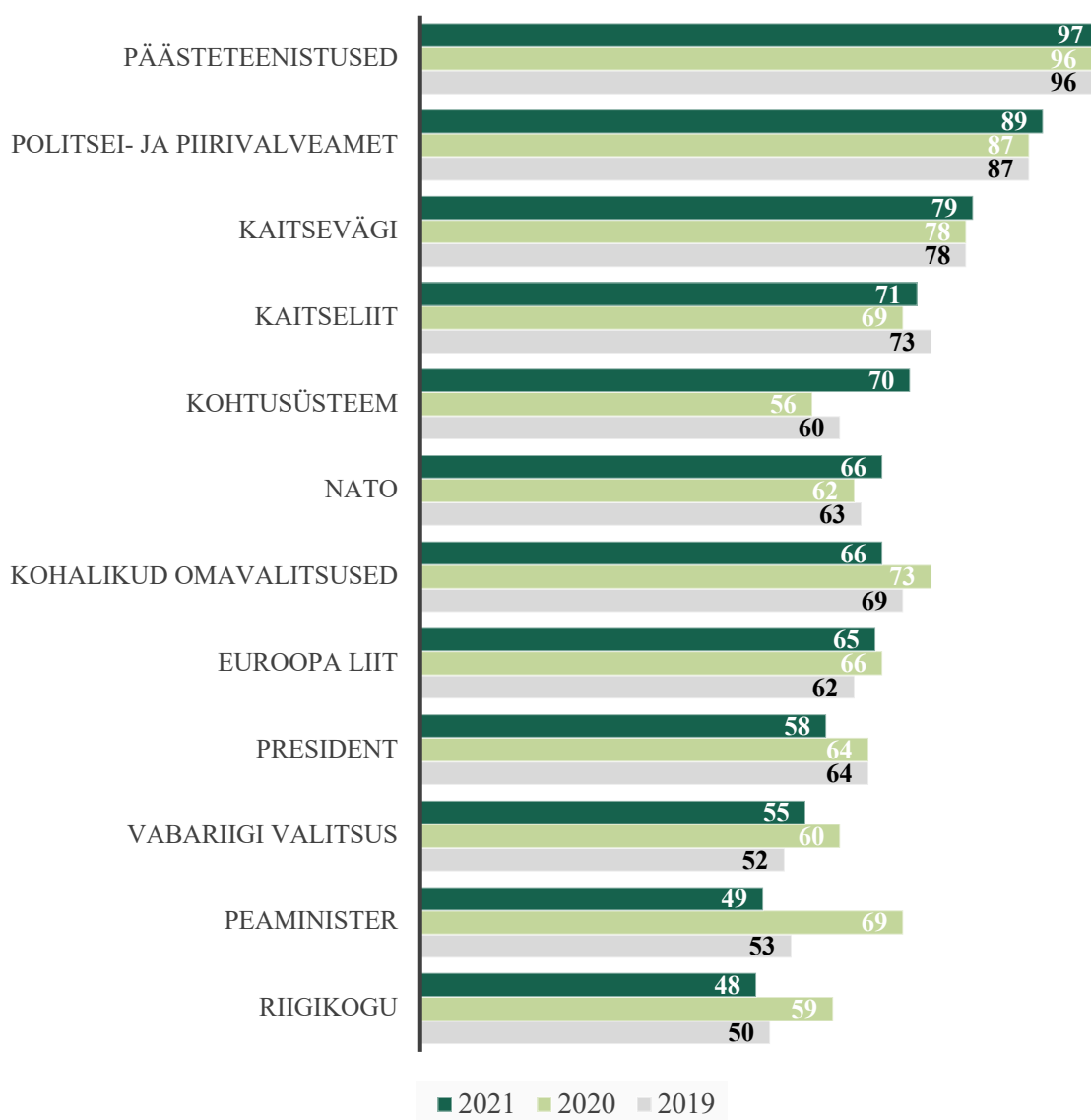
Kõige enam usaldatakse päästeteenistust (pigem või täielikult usaldab 97%) ning Politsei- ja Piirivalveametit (89%), kuid ka Eesti Kaitseväge (79%) ja Kaitseliitu (71%) (joonis 4). Uuritavatest institutsioonidest usaldavad elanikud kõige vähem Riigikogu (pigem või üldse ei usalda 44%) ning valitsust (41%). Keskmisest enam on ka neid, kes ei usalda üldse presidendi (19%) või peaministri (18%) institutsioone.

Joonis 4. Institutsioonide usaldusväarsus 2021 (% , N=1200).

Võrreldes viimast kolme aastat, on Eesti elanike hinnangul jätkuvalt kõige usaldusväärsemad institutsioonid päästeteenistus, Politsei- ja Piirivalveamet ning Eesti Kaitseväge (joonis 5). Kaitseliidu usaldusväärsus 2020. aastal küll mõnevõrra langes, kuid 2021. aastal on hinnang taas veidi tõusnud (69%-lt 71%-ni). Usaldus on kasvanud kõikide kaitsestruktuuride vastu, sh NATO (62%-lt 66%-ni). Viimase kahe aasta jooksul on kõige enam kasvanud usaldus kohtusüsteemi vastu (60%-lt 70%-ni).

Kui võrrelda 2020. aasta tulemusi 2019. aastaga, siis toimus hüppeline kasv elanike hinnangutes peaministri, Riigikogu ja Vabariigi Valitsuse usaldusväärse osas (8-16% võrra). 2021. aastal on kõikide siseriiklike poliitiliste institutsioonide usaldusväärsus küll langenud, kuid enam-vähem samale tasemele nagu see oli 2019. aasta kevadel.

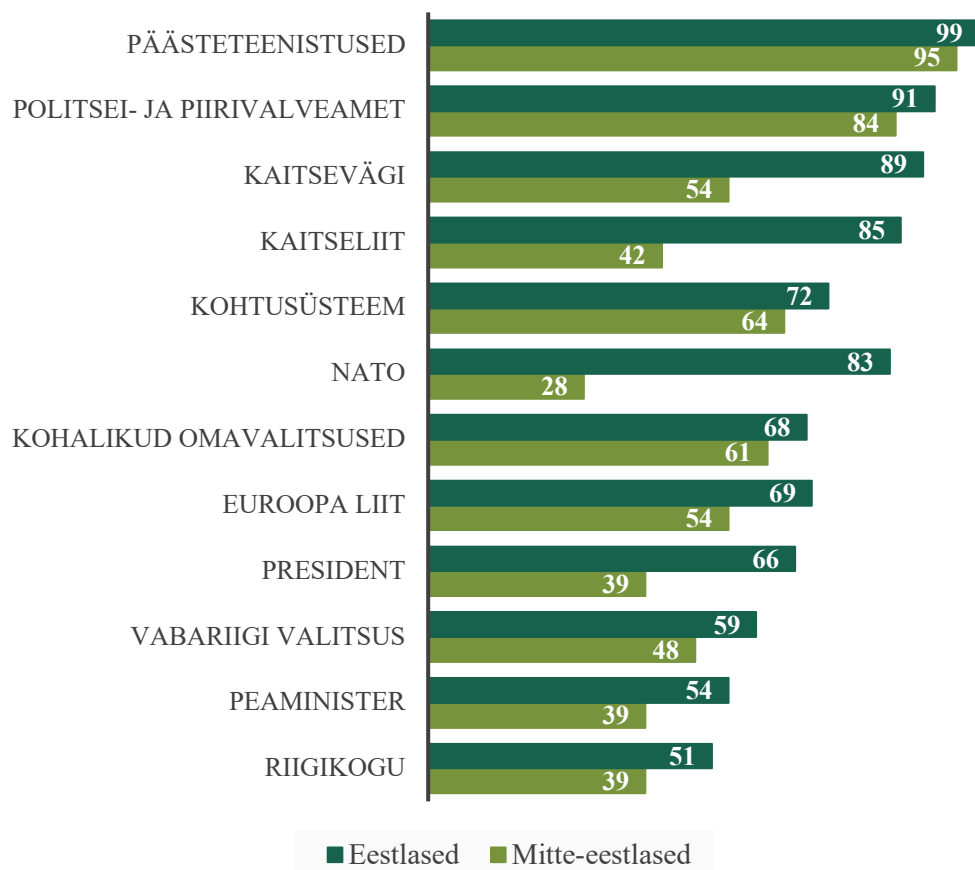
Joonis 5. Institutsioonide usaldusväärsus aastatel 2019-2021 (täielikult usaldan+pigem usaldan; %, N=kõik vastajad).

Üldjuhul on eestlaste usaldus institutsioonide vastu kõrgem kui mitte-eestlastel (joonis 6). Nii eestlased kui ka mitte-eestlased usaldavad kõige enam päästeteenistust ning Politsei- ja Piirivalveametit ning kõige vähem presidenti, peaministrit ja Riigikogu, mitte-eestlased ka NATO-t.

Sarnaselt 2020. aastale erineb kõige enam eestlaste ning mitte-eestlaste suhtumine organisatsioonidesse, mis on otseselt seotud Eesti sõjalise kaitsega – NATO-t usaldab 83% eestlastest ja 28% mitte-eestlastest, Kaitseliitu vastavalt 85% ja 42% ning Kaitseväge vastavalt 89% ja 54%. Võrreldes eestlastega usaldavad mitte-eestlased märkimisväärselt vähem ka presidenti, peaministrit ja Riigikogu (kõik 39%).

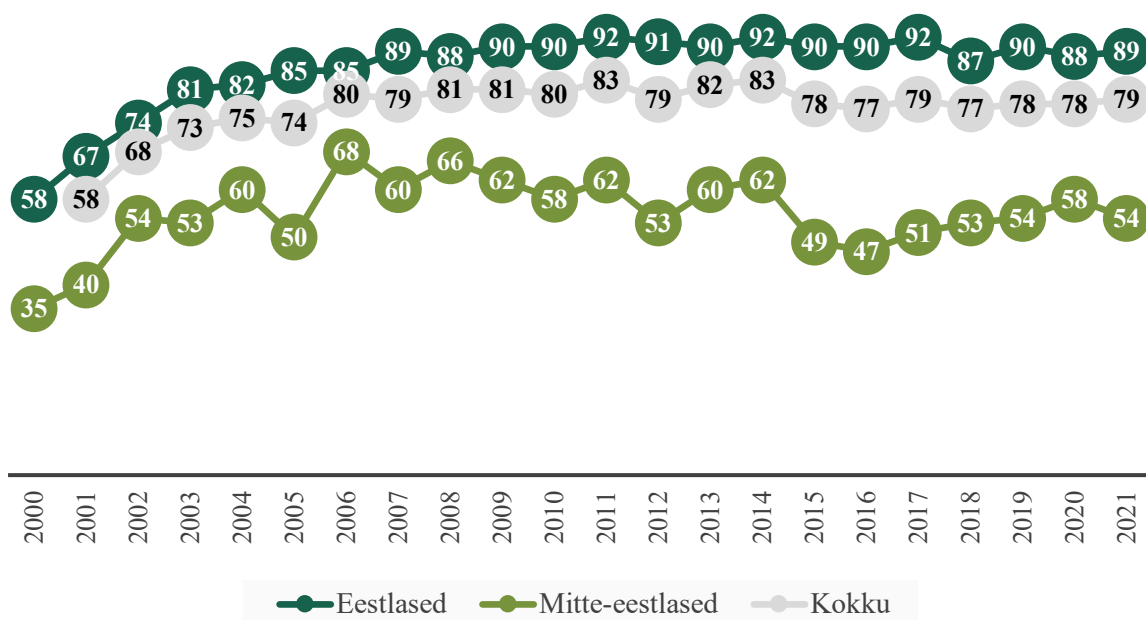
Võrreldes 2020. aasta sügisega on kasvanud nii eestlaste kui mitte-eestlaste usaldus kohtusüsteemi vastu. Eestlased peavad varasemast usaldusväärsemaks ka NATO-t, päästeteenistusi, Politsei- ja Piirivalveametit ning Kaitseliitu.

Nii eestlaste kui ka mitte-eestlaste silmis on langenud usaldus Riigikogu, peaministri ja presidendi vastu. Mitte-eestlased usaldavad varasemast vähemal määral ka NATO-t, Euroopa Liitu, Vabariigi Valitsust ning kohalikke omavalitsusi.

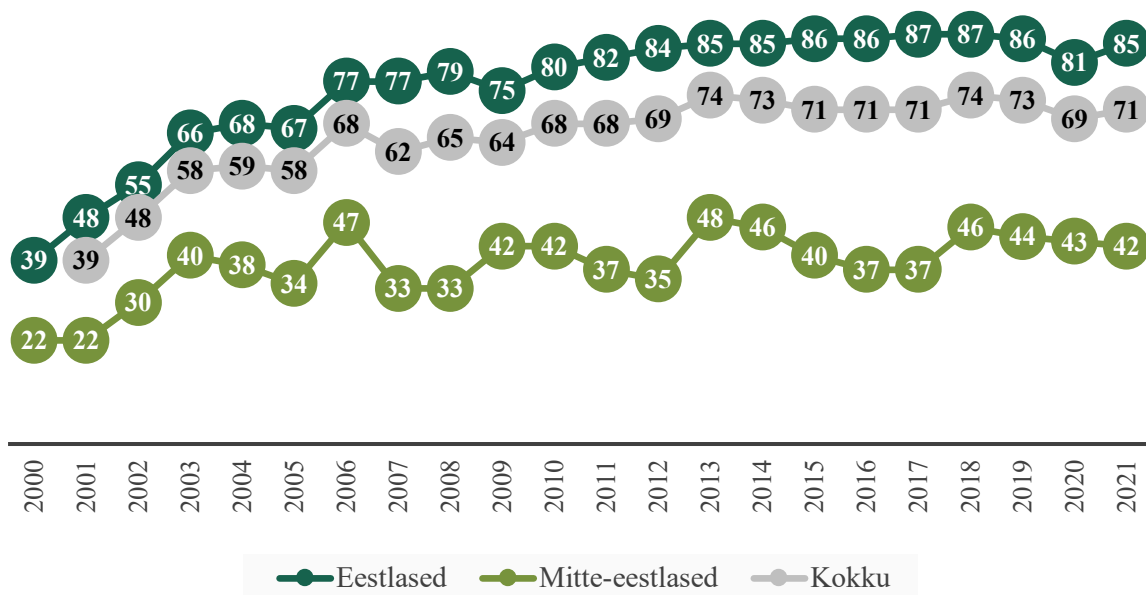
Joonis 6. Instituutsioonide usaldusväärsus rahvuse lõikes 2021 (täielikult usaldan+pigem usaldan, %, N= kõik vastajad).

Kaitseväge, mis on juba mitmendat aastat päästeteenistuste ning Politsei- ja Piirivalveameti järel usaldusväärsuse pingereas kolmandal kohal, usaldab 2021. aastal 79% Eesti elanikest (joonis 7). Eestlastest usaldab kaitseväge 89% ja mitte-eestlastest 54%. Aastatel 2000-2011 kasvas usaldus kaitseväge suhtes 58%-lt 83%-ni. Järgnevatel aastatel on hinnang kaitseväge usaldusväärsusele mõnevõrra langenud ja jäänud püsima veidi alla 80% juurde. Eestlaste hinnang kaitsevägele kasvas 2000. aastast kuni 2011. aastani 58%-lt 92%-ni. Peale 2011. aastat on usaldus jäänud püsima 90% piirimaile. Mitte-eestlaste hinnang kasvas perioodil 2000-2006 35%-lt 68%-ni, misjärel toimus mõningate üles-alla kõikumistega langus kuni 2016. aastani, mil usaldus jõudis 47%-ni. Kuni 2020. aastani oli usaldusväärsus taas tõusvas trendis, kuid 2021. aastal langes see 2019. aasta tasemeni (54%).

Joonis 7. Kaitseväge usaldusväärsus rahvuse lõikes aastatel 2000-2021 (pigem/täiesti usaldajate %, N=kõik vastajad).

Võrreldes Kaitseväega hinnatakse Kaitseliidu usaldusväärsust pisut madalamalt – Kaitseliitu peab usaldusväärseks 71% elanikest, sealjuures 85% eestlastest ja 42% mitte-eestlastest (joonis 8). Eesti elanike usaldus Kaitseliidu vastu on aastate lõikes olnud tõusvas trendis, jõudes 2013. aastal 74%-ni. Aastatel 2014-2017 toimus usaldusväärsuses väike langus, misjärel kasvas usaldus 2018. aastal taas 74%-ni. Langustrend jätkus taas aastatel 2019-2020, kuid 2021. aastal on Kaitseliidu usaldusväärsus tõusnud 71%-ni.

Joonis 8. Kaitseliidu usaldusväärsus rahvuse lõikes aastatel 2000-2021 (pigem/täiesti usaldajate %, N=kõik vastajad).

Analüüsides erinevate institutsioonide usaldusväärst **soo lõikes**, ilmnes, et mehed usaldavad 2021. aastal enamikke institutsioone naistest rohkem (*täielikult usaldan+pigem usaldan*), kuid sealjuures on nende seas ka läbivalt suurem osakaal üldse mitte usaldajaid. Erandiks on siinkohal vaid kolm institutsiooni - peaministri usaldusväärst (*täielikult usaldan+pigem usaldan*) on naiste ja meeste puhul võrdne ning valitsust usaldavad naised veidi rohkem (56% vs 54%) ning presidenti oluliselt enam (53% vs 62%) kui mehed.

Vanusegruppide võrdlusest ilmnes, et nii Riigikogu, valitsuse, presidendi, kaitseväge, Kaitseliidu kui NATO suhtes väljendasid enim usaldust 15-19-aastased noored ning 50-59- ja 60-74-aastased.

Peaministri usaldusväärst oli kõrgeim 50-59-aastaste seas, Politsei- ja Piirivalveametit, päästeteenistusi ning kohalikke omavalitsusi usaldasid enim 50-74-aastased, kohtusüsteemi 15-29-aastased ning Euroopa Liitu enim noored vanuses 15-19, aga ka 60-74-aastased.

Isikliku igakuise netosissetuleku osas eristusid suurema institutsioonide usaldamise poolest kuus üle 1500 euro teenivad Eesti elanikud, kes usaldasid enim Riigikogu, presidenti, kaitseväge, NATO-t ja Euroopa Liitu. Kaitseliidu puhul ilmnes selle teistest sissetuleku gruppidest väiksem usaldusväärst igakuiselt kuni 500-eurose netosissetulekuga eestimaalaste seas.

Haridustasemelt eristusid enim kesk-, keskeri- või kutseharidusega inimesed, kes pidasid presidenti, kohtusüsteemi ja Euroopa Liitu teistest gruppidest vähem usaldusväärseks. Kohalikke omavalitsusi usaldasid jällegi enim kõrgharidusega Eesti elanikud.

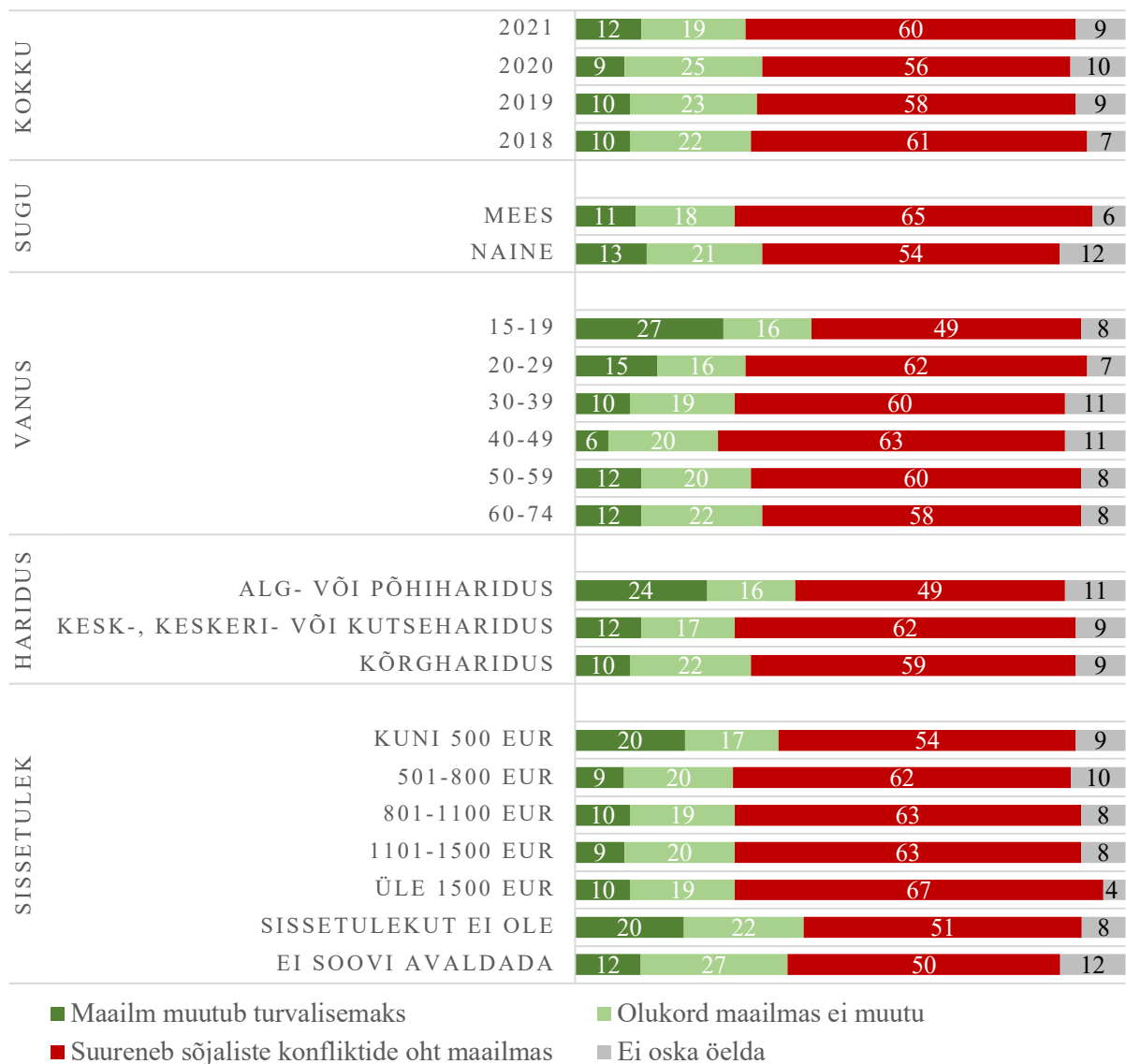
Piirkondlikult eristusid presidendi, kohalike omavalitsuste ning kohtusüsteemi vähema usaldamise poolest Ida-Virumaa elanikud. Kaitseväge, Kaitseliidu, Politsei- ja Piirivalveameti, NATO ja päästeteenistuste usaldusväärsus oli teistest piirkondadest samuti oluliselt madalam eelkõige Ida-Virumaal, kuid lisaks ka Tallinnas. Põhja-Eesti elanikud eristusid aga suurima kohalike omavalitsuste ning kohtusüsteemi usaldamise poolest.

3. Julgeolek ning ohud

Uuringus kaardistati ka seda, milliseks hindavad elanikud julgeolekualast olukorda Eestis ja maailmas ning mida peetakse potentsiaalseteks julgeolekuohtudeks ning -tagatisteks.

3.1 Julgeolek maailmas

2021. aastal arvab 60% Eesti elanikest, et eeloleval aastakümnel suureneb maailmas sõjaliste konfliktide oht, samas kui 19% hinnangul püsib olukord muutumatuna ning 12% arvates muutub maailm turvalisemaks (joonis 9).

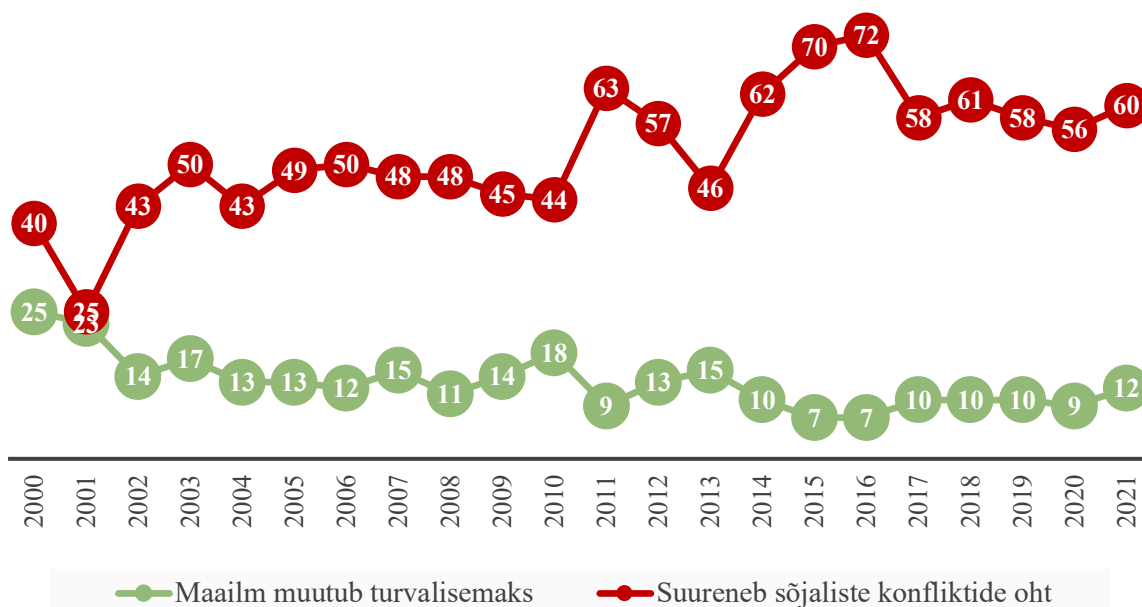
Joonis 9. Elanike prognoos olukorrale maailmas järgmiseks kümneks aastaks (% , N=kõik vastajad).

Järgmisel kümnel aastal maailma turvalisemaks muutumist usuvad enim 15-19-aastased (27%), alg- ja põhiharidusega (24%) ning kuni 500-eurose netosissetulekuga või sissetulekuta isikud (20%).

Kõrgema ohutaju poolest paistavad aga silma mehed (65%), 40-49-aastased (63%), kesk-, keskeri- ja kutseharidusega (62%) ning üle 1500-eurose netosissetulekuga (67%) eestimaalased.

Võrreldes viimase nelja aasta tulemusi, on näha, et viimasel aastal on inimeste ohutaju veidi kasvanud. Kui 2018. aastal vähenes nende osakaal, kes arvasid, et maailmas suureneb sõjaliste konfliktide oht, siis 2021. aastal on nende osakaal kasvanud 4% võrra. Lisaks on 6% võrra vähenenud nende osakaal, kes arvavad, et julgeolekuolukord tulevikus ei muutu. Positiivne on see, et siiski on kasvanud ka nende hulk, kes arvavad, et maailm muutub turvalisemaks (3% võrra).

Alates 2014. aasta kevadest, kui sai alguse Ukraina kriis, on ebaturvalisust ja sõjaliste konfliktide kasvu kartvate vastajate osakaal püsinud 60 protsendist kõrgemal, ulatudes 2015. aasta kevadest kuni 2016. aasta kevadeni koguni üle 70% (joonis 10). Alates 2017. aastast toimus selles osas märgatav langus, mil vastav tulemus jäi veidi alla või ülespoole 60% taset (mis on kogu vaatlusaluse perioodi keskmisest tasemest - 52% - siiski kõrgem näitaja).

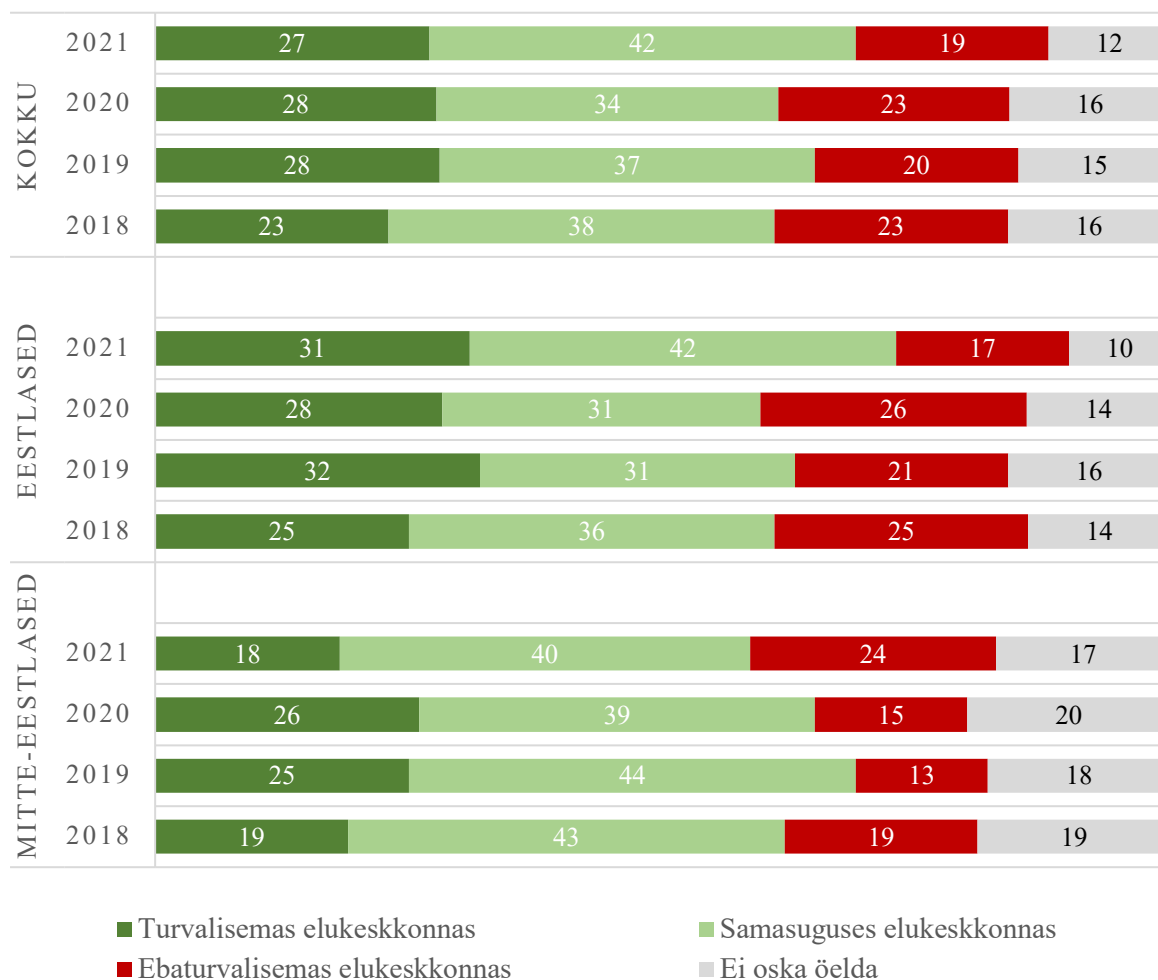

Joonis 10. Elanike prognoos olukorrale maailmas järgmiseks kümneks aastaks 2000-2021 (% , N=kõik vastajad).

3.2 Julgeolek Eestis

Sarnaselt viimasele neljale aastale tajutakse ka 2021. aastal Eesti olukorda tulevikus turvalisemana kui olukorda maailmas tervikuna. 2021. aasta uuringu tulemuste põhjal muutub 27% elanike arvates Eesti kümne aasta jooksul turvalisemaks ning 19% arvates ebaturvalisemaks. 42% elanikkonnast prognoosib, et olukord jääb samaks (joonis 11).

Vastupidiselt varasematele aastatele on võrreldes eestlastega mitte-eestlaste seas rohkem neid, kelle arvates muutub olukord Eestis ebaturvalisemaks (eestlastest arvab nii 17% ja muudest rahvustest elanikest 24%). Seevastu eestlased on sagedamini seisukohal, et olukord Eestis muutub turvalisemaks (31%).

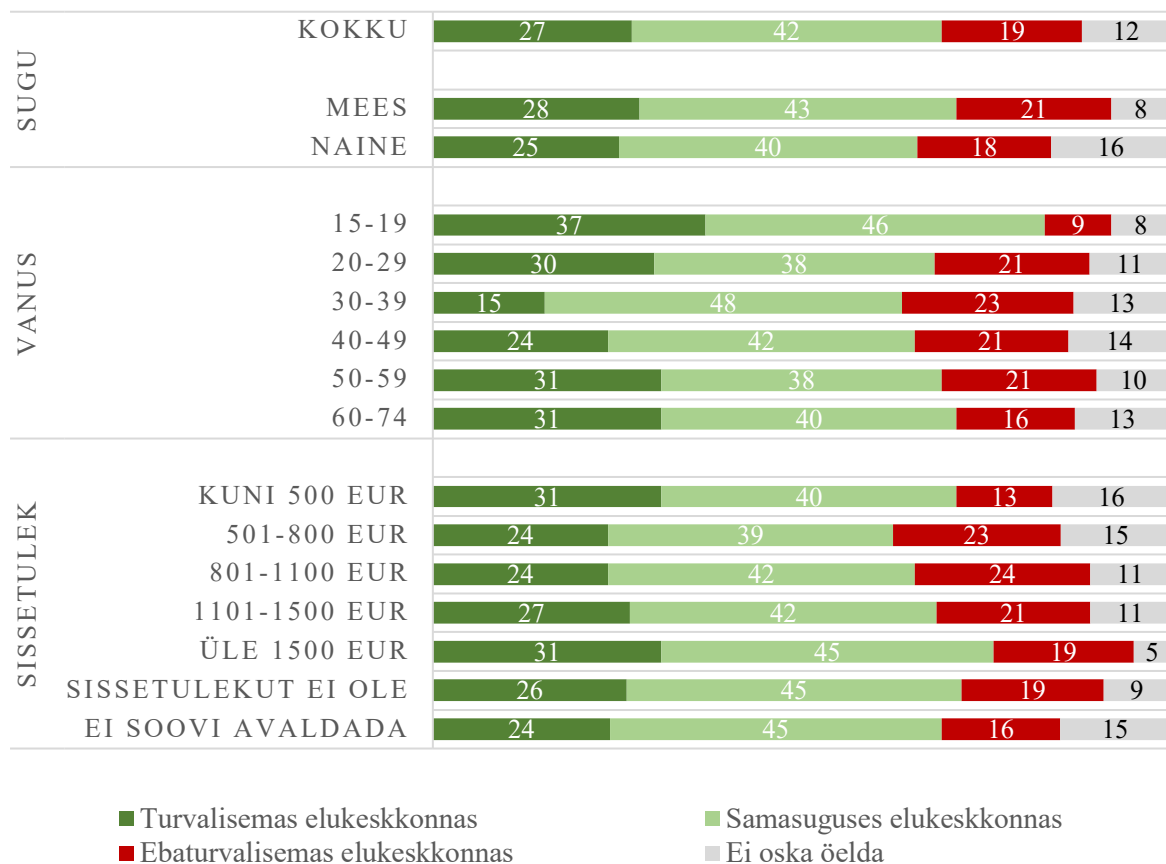

Joonis 11. Elanike prognoos järgmise kümne aasta elukeskkonna turvalisusele Eestis 2018-2021 (% , N=kõik vastajad).

Eestis elukeskkonna turvalisemaks muutumist usuvad enim 15-19-aastased (37%) ning igakuise isikliku netosissetulekuna alla 500 või üle 1500 euro teenivad elanikud (31%) (joonis 12).

Meeste seas on naistega võrreldes enam levinud nii arvamus, et elu muutub turvalisemaks kui ka ebaturvalisemaks.

Sissetulekujaotuste lõikes väljendasid Eesti tuleviku elukeskkonna turvalisuse suhtes kriitilisust enim igakuise netosissetulekuna 501-1100 eurot teenivad eestimaalased (23-24%).

Joonis 12. Elanike prognoos järgmise kümne aasta Eesti elukeskkonna turvalisusele soo, vanuse ja sissetuleku lõikes 2021 (% , N=kõik vastajad).

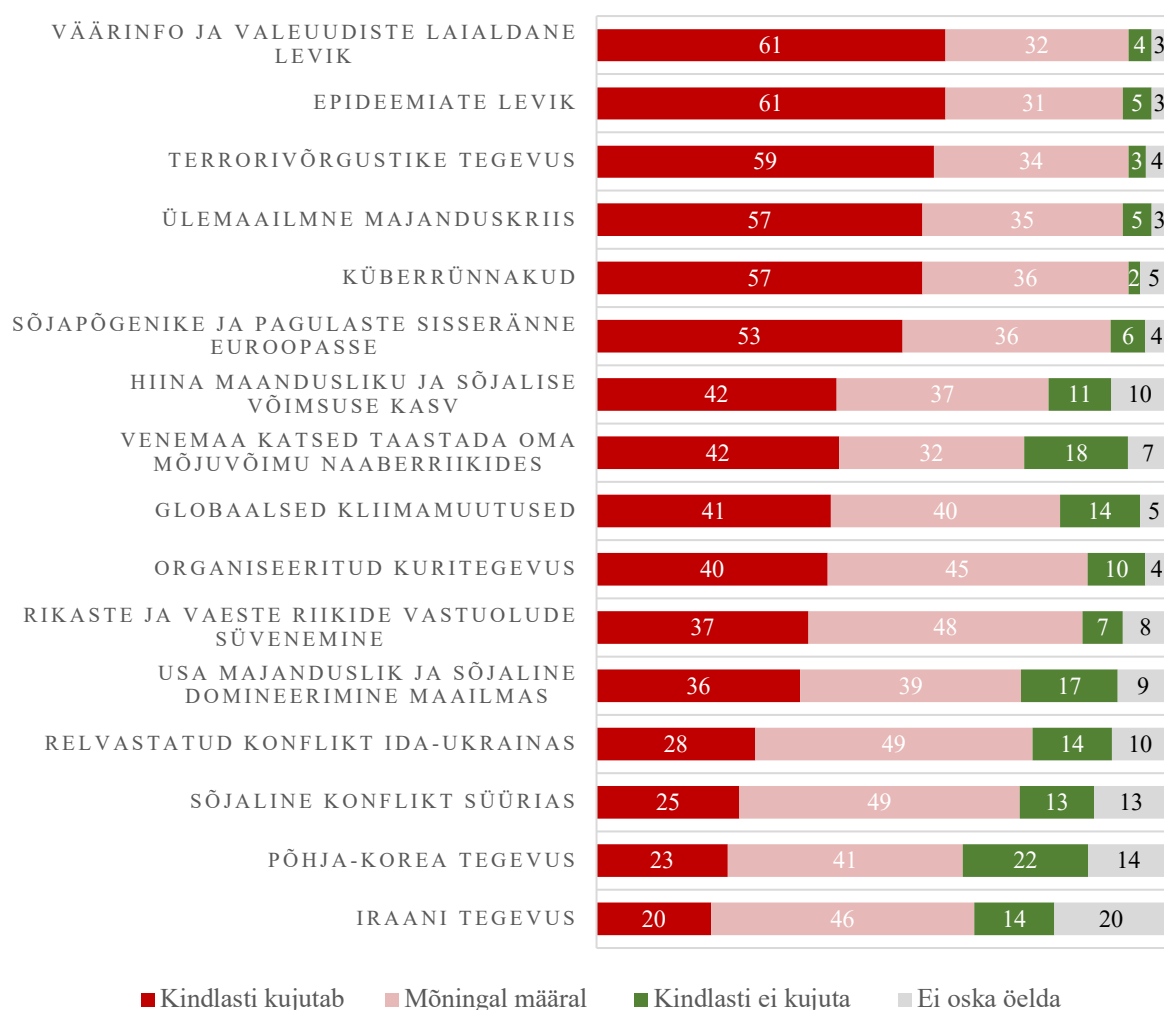
3.3 Ohud julgeolekule maailmas

Kui elanike käest küsiti hinnangut, millised ohud ähvardavad nende arvates kindlasti maailma rahu ja turvalisust, nimetati julgeolekuriskidena enim väärinfo ja valeuudiste laialdast levikut (61%), epideemiate levikut (61%), terrorivõrgustike tegevust (59%), ülemaailmset majanduskriisi (57%) ja küberrünnakuid (57%) (joonis 13). Vähem nähti kindla ohuallikana

Iraani (20%) ja Põhja-Korea tegevust (23%), sõjalist konflikti Süürias (25%) ning relvastatud konflikti Ida-Ukrainas (28%).

Mõnevõrra enam hinnati kindlasti julgeolekut mitteohustavaks Põhja-Korea tegevust (22%), Venemaa katseid taastada oma mõjuvõimu lähiriikides (18%) ning USA majanduslikku ja sõjalist domineerimist maailmas (17%).

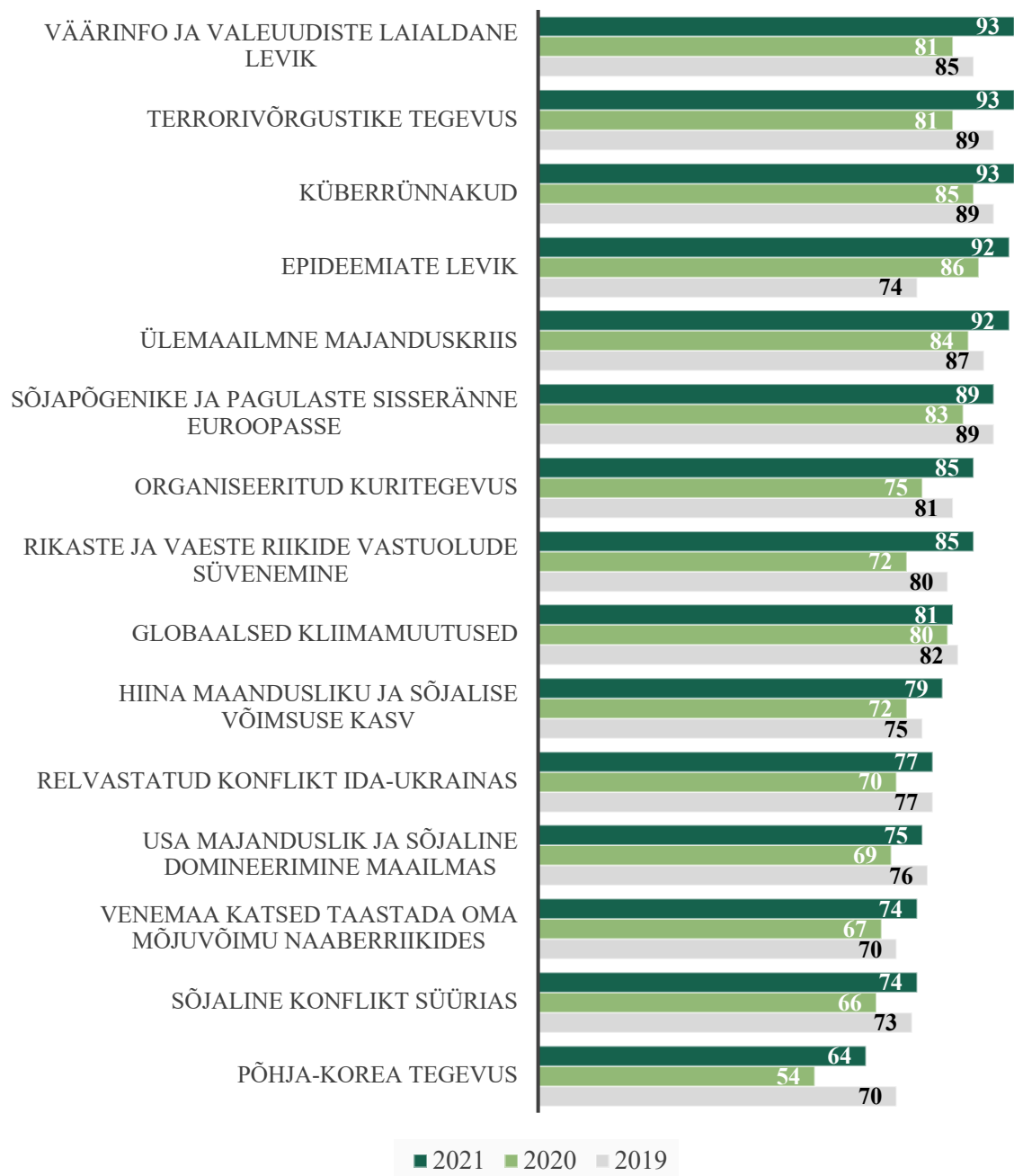
Kui vaadata koos hinnanguid „see kindlasti on oht“ ja „mõningal määral on oht“, siis peavad kõiki loetletud ohte maailma julgeolekut ohustavateks enam pooled Eesti elanikud ning neljateist ohtu kuueteistkümnest enam kui 70% eestimaalastest.

Joonis 13. Ohud rahule ja turvalisusele maailmas 2021 (% , N=1200).

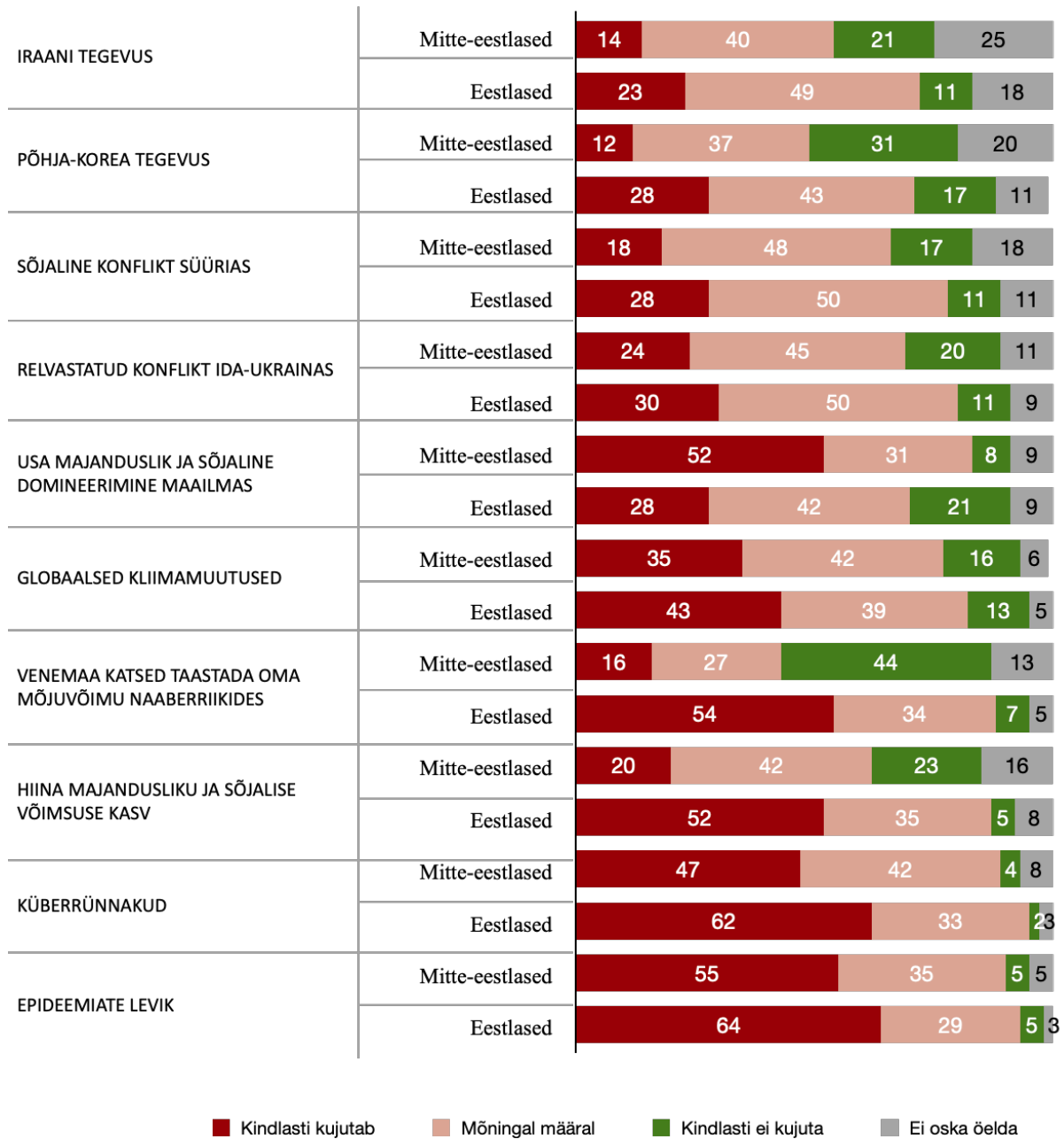
Kui 2020. aastal elanike ohutunnetus vähenes või jäi samale tasemele kõigi ankeedis esitatud ohtude suhtes (va epideemiade levik), siis 2021. aastal on ohutunne kasvanud taas 2019. aasta tasemele või veelgi kõrgemale (joonis 14). Kõige enam on kasvanud kolme viimase aasta

jooksul ohutunnetus epideemiate leviku osas 74%-lt 92%-ni (mõningal määral või kindel oht). Samuti on kasvanud väärinfo ja valeuudiste laialdase leviku ohutunnetus 85%-lt 93%-ni. Ülejäänud ohtude osas on ohutunnetus kasvanud kuni 5% võrra. Võrreldes viimase kahe aastaga on ohutunnetus 2021. aastal vähenenud kõige enam Põhja-Korea tegevuse osas (70%-lt 64%-ni).

Joonis 14. Ohud rahule ja turvalisusele maailmas aastatel 2019-2021 (% , N=kõik vastajad).

Nii eestlaste kui ka mitte-eestlaste jaoks on kõige tõenäolisemateks julgeolekuohtudeks 2021. aastal epideemiate levik ning küberrünnakud (joonis 15).

Joonis 15. Ohud rahule ja turvalisusele maailmas rahvuse lõikes 2021 (% , N=kõik vastajad).

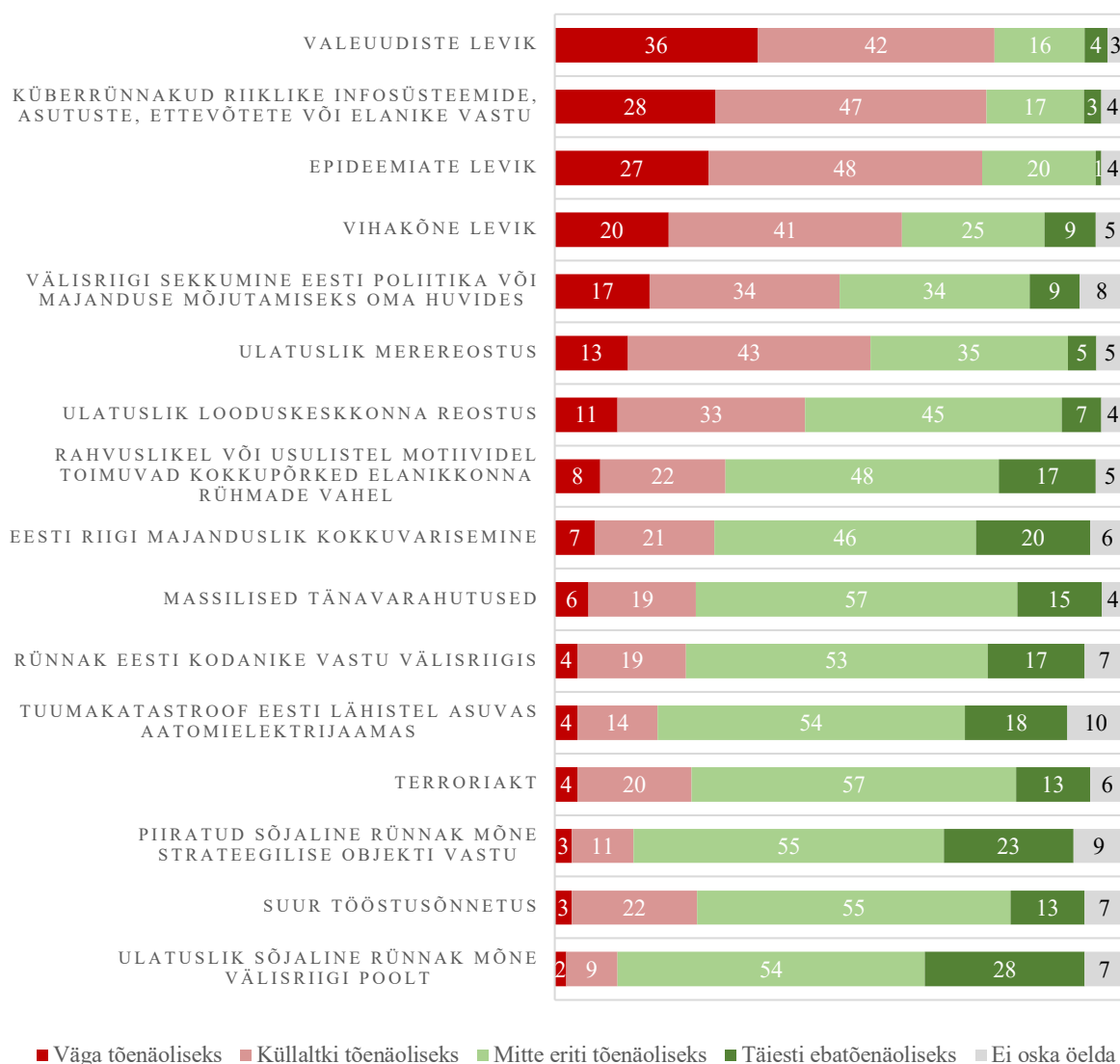
Võrreldes eestlastega on mitte-eestlaste ohutunnetus paljude ankeedis loetletud ohtude suhtes madalam. Jätkuvalt on erandiks suhtumine USA majanduslikku ja sõjalisest domineerimisse maailmas, milles mitte-eestlased näevad kindlat ohtu sagedamini (52%) kui eestlased (28%) ning antud arvamuste lahknevus on aastaga oluliselt suurenenud. Samas on eestlaste seas proportsionaalselt pea sama palju neid, kes ei pea USA mõjuvõimu suurenemist üldse mingiks

ohuks (21%). Ohutunnetus rahvuste lõikes on jätkuvalt tugevalt polariseerunud ka Venemaa mõjuvõimu laienemise osas lähiriikidesse, mida näevad kindla ohuna aga pigem eestlased (54%) kui mitte-eestlased (16%). Hiina majandusliku ja sõjalise võimsuse kasvu näevad kindla ohuallikana enam eestlased (52%), vähem aga mitte-eestlased (20%).

Erinevalt eestlastest on mitte-eestlaste seas oluliselt rohkem neid, kes ei pea ohtlikuks Põhja-Korea tegevust (mitte-eestlased 31% ja eestlased 17%).

3.4 Ohud Eestile

Selgitamaks, millisena tajutakse ohte Eestile, esitati vastajaile 16 erinevat võimalikku ohtu ning paluti hinnata nende esinemise tõenäosust (joonis 16).

Joonis 16. Hinnangud Eestit lähemate aastate jooksul ähvardavate ohtude tõenäosusele 2021 (% , N= kõik vastajad).

Sarnaselt ohtudele maailma rahule ja turvalisusele peeti ka Eestile kõige tõenäolisemaks ohuks vaeuudiste levikut (78%). Järgmiseks toodi välja küberrünnakud riiklike süsteemide, asutuste, ettevõtete või elanike vastu (75%), epideemia levik (75%) ja vihakõne levik (61%).

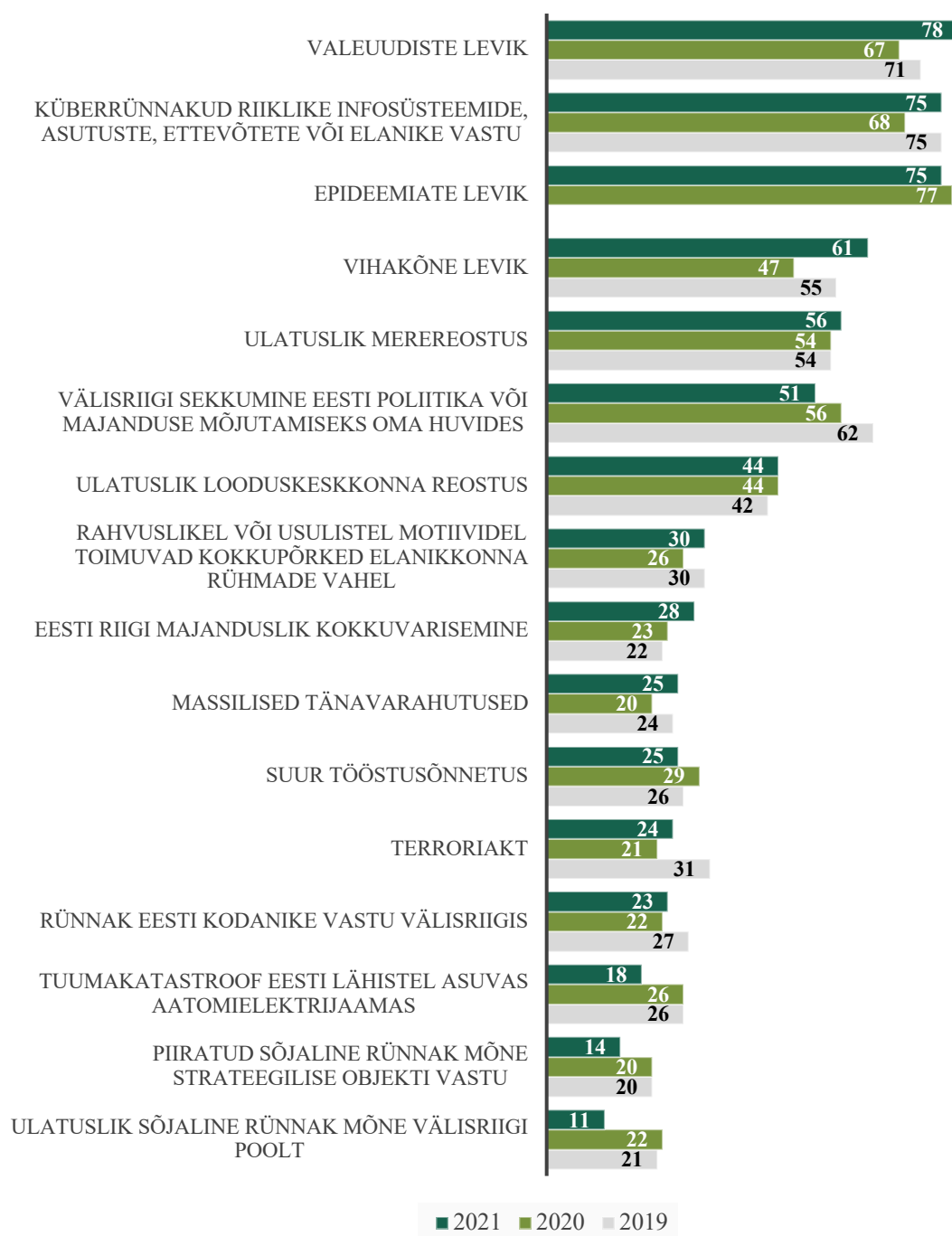
Kõige ebatõenäolisema ohuallikana nähti ulatuslikku sõjalist rünnakut mõne välisriigi poolt (82%), piiratud sõjalist rünnakut mõne strateegilise objekti vastu (78%), tuumakatastroofi Eesti lähistel asuvas aatomielektijaamas (72%), massilisi tänavarahutusi (72%), terroriakti (70%) ja rünnakut Eesti kodanike vastu välisriigis (70%).

Keskmisest enam peeti täiesti ebatõenäoliseks ulatuslikku sõjalist rünnakut mõne välisriigi poolt (28%), piiratud sõjalist rünnakut mõne strateegilise objekti vastu (23%) ja Eesti riigi majanduslikku kokkuvarisemist (20%).

Kui vaadata koos hinnanguid „väga tõenäoline“ ja „küllaltki tõenäoline“ siis peetakse kuut esimest joonisel loetletud ohtu Eesti julgeolekut ohustavateks enam kui 50 protsendi ning kolme esimest joonisel loetletud ohtu enam kui 70 protsendi Eesti elanike poolt.

Võrreldes 2019. aastaga jäi 2020. aastal elanike ohutunnetus enamike ankeedis esitatud ohtude suhtes samale tasemele või vähenes (v.a epideemia levik, suur tööstusõnnetus ja ulatuslik sõjaline rünnak mõne välisriigi poolt) (joonis 17). Aastal 2021 on ohutunne eelneva kahe uuringuaastaga võrreldes kasvanud vaeuudiste ja vihakõne leviku, ulatusliku merereostuse, Eesti riigi majandusliku kokkuvarisemise ja massiliste tänavarahutuste osas.

Kõige enam on kolme viimase aasta jooksul kasvanud ohutunne vaeuudiste leviku suhtes (71%-lt 78%-ni). Lisaks on olnud suurem tõus ka vihakõne leviku (55%-lt 61%-ni) ja Eesti riigi majandusliku kokkuvarisemise (22%-lt 28%-ni) puhul. Viimase kolme aasta jooksul on ohutunnetus aga enim vähenenud ulatusliku sõjalise rünnaku osas mõne välisriigi poolt (21%-lt 11%-ni).

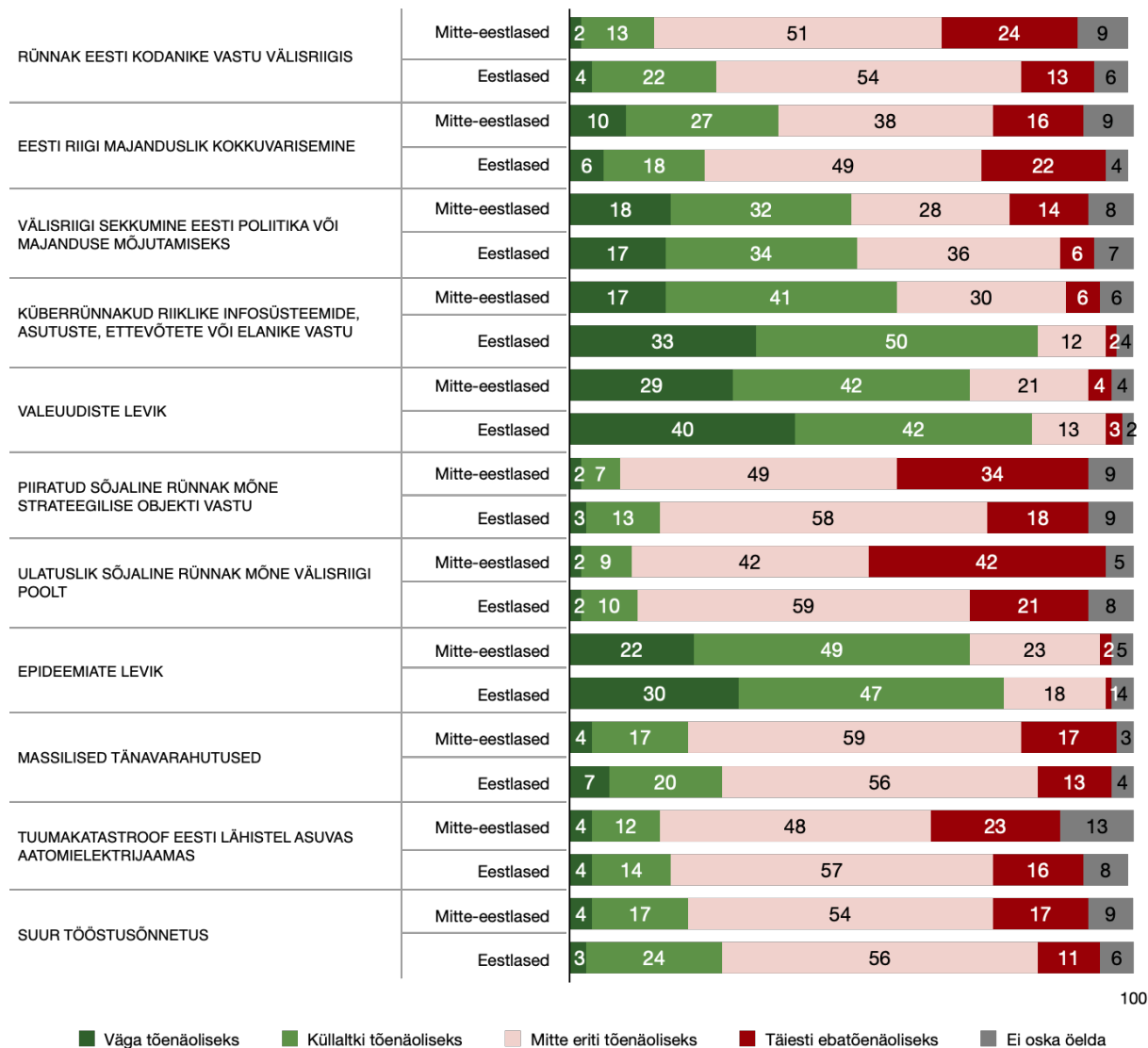

Joonis 17. Hinnangud Eestit lähemate aastate jooksul ähvardavate ohtude tõenäosusele aastatel 2019-2021 (% , N=kõik vastajad).

Nii eestlaste kui ka mitte-eestlaste jaoks on 2021. aastal kõige tõenäolisemaks julgeolekuohuks lähemate aastate jooksul valeuudiste levik (joonis 18).

Võrreldes eestlastega on mitte-eestlaste ohutunnetus enamike ankeedis loetletud ohtude suhtes madalam. Eranditeks on Eesti riigi majanduslik kokkuvarisemine (eestlased 6%, mitte-eestlased 10%), välisriigi sekkumine Eesti poliitika või majanduse mõjutamiseks ja suur

tööstusõnnetus (erinevus 1%). Kõige ebatõenäolisema julgeolekuriskina näevad eestlased Eesti riigi majanduse kokkuvarisemist (22%), mitte-eestlased aga ulatuslikku sõjalist rünnakut mõne välisriigi poolt (42%). Lisaks ilmneb selge ohutunde polariseerumine küberrünnakute osas nii riigi kui ka elanike vastu - seda näevad kindla ohuallikana enam eestlased (33%), vähem aga mitte-eestlased (17%).

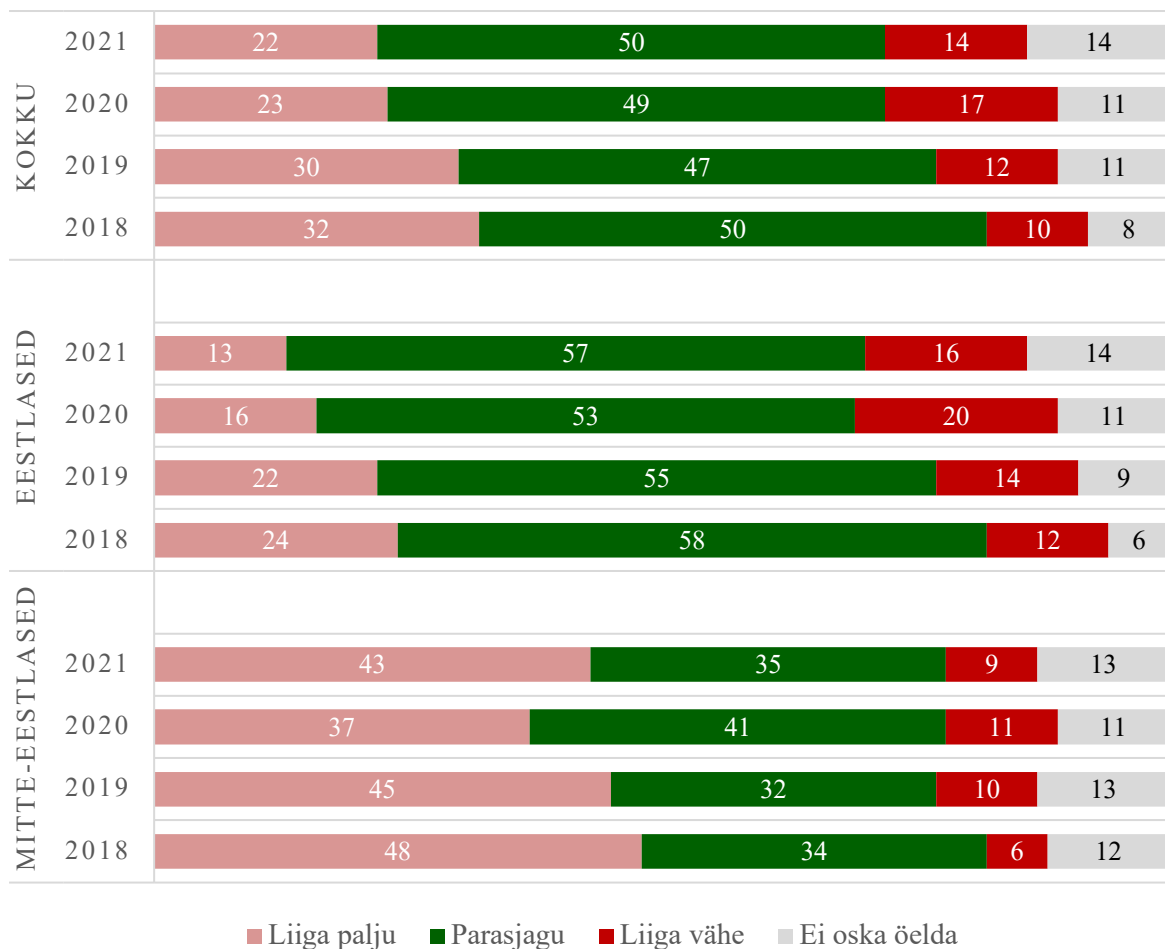
Joonis 18. Hinnangud Eestit lähemate aastate jooksul ähvardavate ohtude tõenäosusele rahvuse lõikes 2021 (% , N=kõik vastajad).

3.5 Julgeolekuohtude meediakajastus

Aastal 2021 arvab 22% elanikest, et sõjalistest ohtudest kirjutatakse ja räägitakse meedias liiga palju (joonis 19). Kui võrreldes 2020. aastaga on tulemus üsna sarnane, siis aastatel 2018-2019 oli vastaval seisukohal veidi alla kolmandiku elanikkonnast. Pooled elanikest leiavad, et sõjalistest ohtudest kirjutatakse ja räägitakse 2021. aastal meedias parasjagu, samas kui 14% elanike hinnangul on vastava sisulisi kajastusi liiga vähe.

Kui vaadata erinevusi eestlaste ja mitte-eestlaste vahel, siis arvavad mitte-eestlased viimase nelja uuringuaasta põhjal sagedamini, et sõjalistest ohtudest räägitakse ja kirjutatakse meedias liiga palju (2021. a. 13% eestlastest ja 43% mitte-eestlastest). Seda, et sõjalistest ohtudest kirjutatakse meedias liiga vähe, arvab 2021. aastal 16% eestlastest ning 9% mitte-eestlastest.

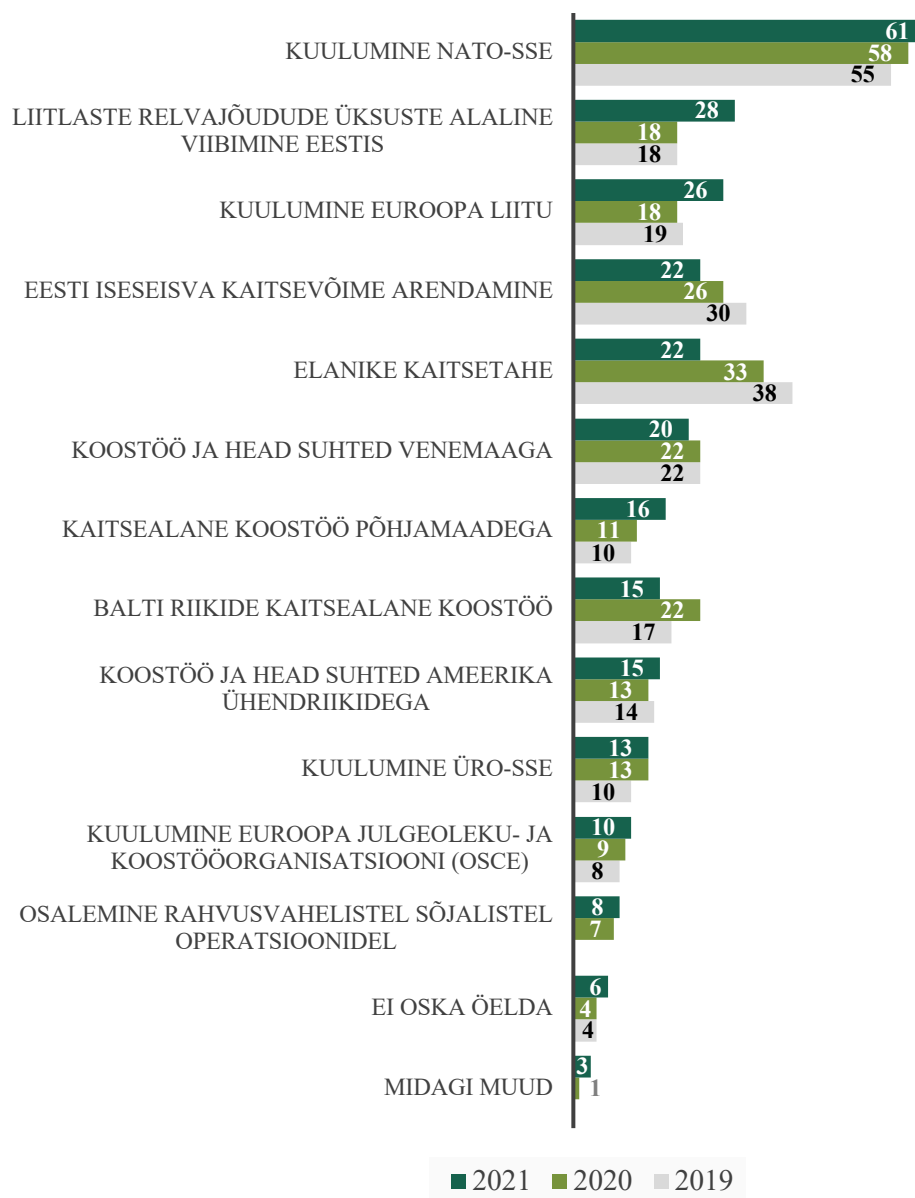
Ajas toimunud muutused on kummaski rahvusrühmas siiski sarnased – sõjaliste ohtude meediakajastust väheseks pidavate inimeste osatähtsus on nii eestlaste kui mitte-eestlaste seas pisut suurenenud, kuid 2021. aastal on see mõlema rühma puhul taas veidi langenud ning olukord sarnaneb 2019. aastale (eestlaste puhul 2019 14%, 2021 16%, mitte-eestlaste puhul 2019 10% ja 2021 9%). Aastate lõikes on erinevust märgata ka selles, et kui neid, kelle meelest pühendab meedia sellele teemale liigset tähelepanu, jäi perioodil 2018-2020 vähemaks nii eestlaste kui mitte-eestlaste seas, siis 2021. aastal on mitte-eestlaste puhul sellise arvamuse osakaal taas kasvanud ja sarnaneb 2019. aasta andmetele.

Joonis 19. Hinnang Eesti meedia julgeolekuohtude kajastusele aastatel 2018-2021 (% , N=kõik vastajad).

3.6 Julgeolekutagatised

Üheks Eesti riigi peamiseks julgeolekutagatiseks peavad eestimaalased kõige sagedamini kuulumist NATO-sse (kolme olulisema tagatise seas märgitud 61%) (joonis 20). NATO liikmelisust hinnati kõige olulisemaks julgeolekutagatiseks ka kahel eelneval uuringuaastal (2019 ja 2020).

Joonis 20. Eesti julgeolekutagatised aastatel 2019-2021 (kuni 3 olulisemat; %, N=kõik vastajad).

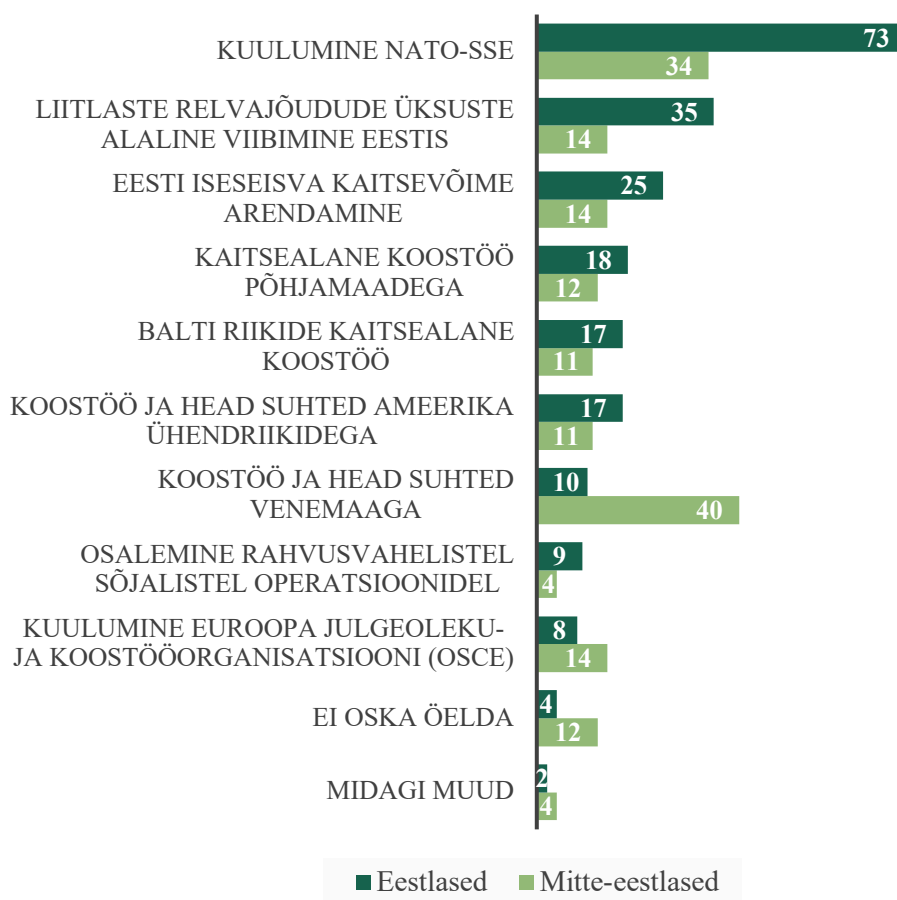
Järgmiseks olulisemaks julgeolekutagatiseks peeti liitlaste relvajõudude üksuste alalist viibimist Eestis (28%). Võrreldes varasema kahe aastaga on antud julgeolekutagatis muutunud Eesti elanike jaoks olulisemaks (2019-2020 18%).

Kolmanda oluliseima julgeoleku tagatisena nähti kuulumist Euroopa Liitu (26%). Ka selle julgeolekutagatise olulisus on kasvanud - varasemal kahel aastal on see olnud 18-19%.

Varasemalt on olulisemateks julgeolekugarantiideks peetud ka elanike kaitsetaht ja Eesti iseseisva kaitsevõime arendamist, kuid nende olulisus elanike jaoks on viimase kolme uuringuaastaga kahanenud.

Võrreldes varasemate aastatega nähti 2021. aastal peamiste julgeolekugarantiidena harvemini osalemist rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel (8%) ja kuulumist Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) (10%).

Eestlaste ning mitte-eestlaste arusaam Eesti olulisimatest julgeolekutagatistest on üsna erinev. Eestlaste silmis on kõige olulisemaks tagatiseks NATO liikmelisus (73%) (joonis 21). Mitte-eestlased tunnetavad aga peamiste julgeolekutagatiseks kahte tegurit - head koostööd ning suhteid Venemaaga (40%) ning NATO liikmelisust (34%), ülejäänud tegureid hinnati oluliseks alla 14% juhtudel.

Joonis 21. Eesti julgeolekutagatised rahvuse lõikes 2021 (kuni 3 olulisemat) (%), N=1200).

Eestlased pidasid olulisteks julgeolekutagatisteks veel liitlaste relvajõudude üksuste alalist viibimist Eestis (35%) ning Eesti iseseisva kaitsevõime arendamist (25%).

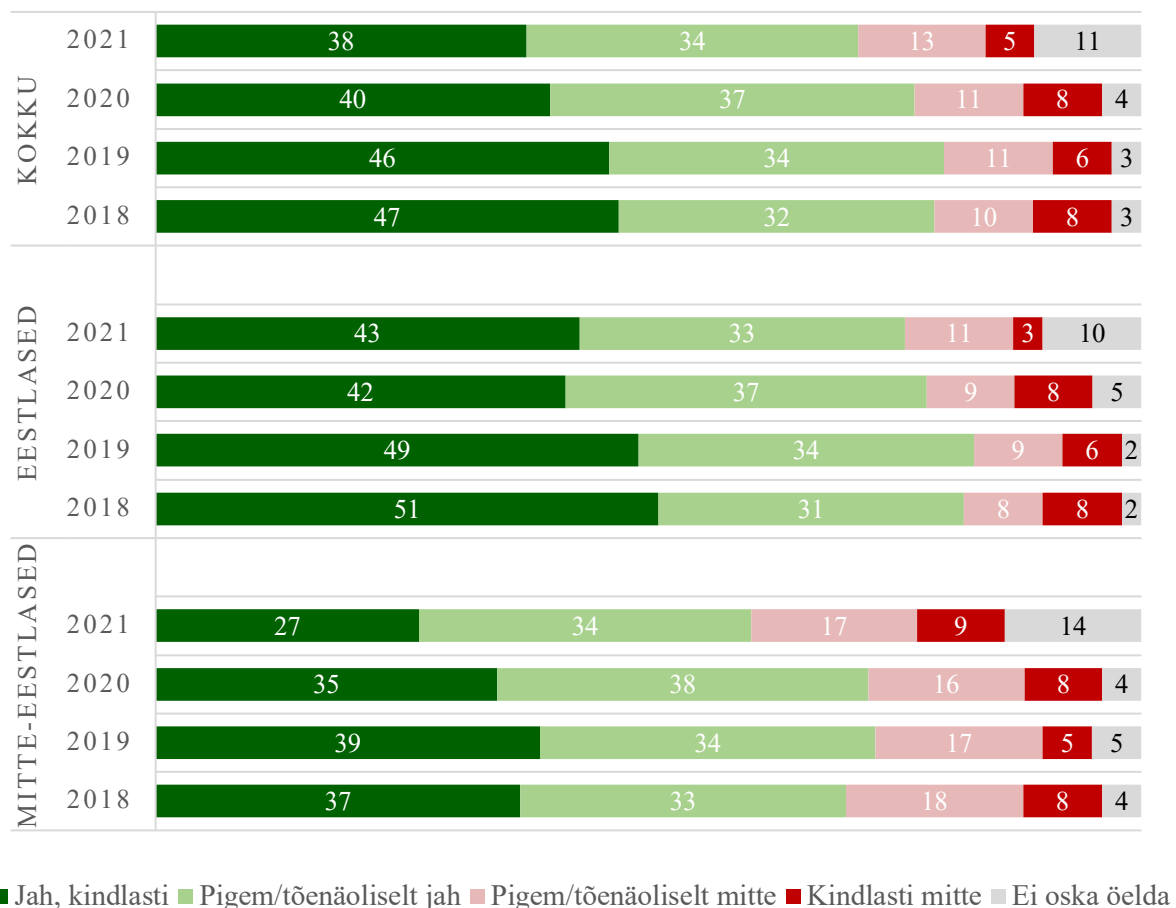
Kõige vähem oluliseks julgeolekutagatiseks peavad mitte-eestlased osalemist rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel (4%) ning eestlased kuulumist Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) (8%).

Oluliseks erinevuseks julgeolekutagatiste osas rahvuste lõikes on suhted Venemaaga - eestlaste seas on võrreldes mitte-eestlastega neli korda vähem neid, kes peavad antud valdkonnas oluliseks häid suhteid Venemaaga.

4. Eesti inimeste kaitsetahe

4.1 Suhtumine vastupanu osutamise vajalikkusesse

2021. aastal pidas relvastatud vastupanu osutamist rünnaku puhul pigem või kindlasti vajalikuks 72% Eesti elanikkonnast (joonis 22). Alates 2019. aastast on relvastatud vastupanu vajalikuks pidavate elanike osakaal järjest vähenenud - 80%-lt 72%-ni. 2021. aastal on kasvanud poole võrra nende hulk, kellel puudub rünnaku korral relvastatud vastupanu vajalikkuse osutamise osas seisukoht.

Joonis 22. Hinnangud relvastatud vastupanu osutamise vajadusele olukorras, kus Eestit ründaks mõni riik, aastatel 2018-2021 (% , N=kõik vastajad).

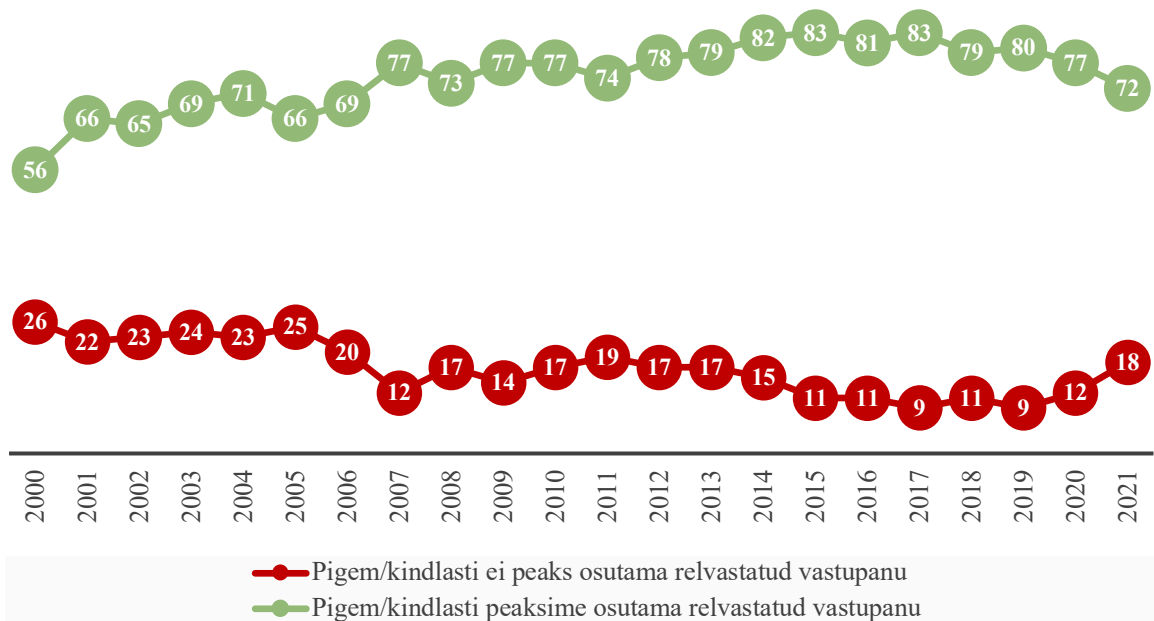
Võrreldes viimase nelja aasta tulemusi, siis on eestlased võrreldes mitte-eestlastega keskmisest enam olnud rünnaku korral relvastatud vastupanu osutamise poolt, sealjuures on arvamuste lahknevus iga aastaga suurenenud (2018 oli erinevus 11%, 2021 15%). Võrreldes mitte-eestlastega on eestlaste seas pea poole võrra rohkem relvastatud vastupanu kindlaid toetajaid

(vastavalt 27% ja 43%) ja pea poole vähem neid, kes pigem või kindlasti ei näe relvastatud vastupanu vajalikkust (vastavalt 14% ja 26%).

Viimaste aastate trend näitab, et Eesti ühiskonnas langeb järjepidevalt võõrriigi rünnaku korral relvastatud vastupanu pooldajate osakaal, samas kui mittepoldajate osakaal kasvab (joonis 23).

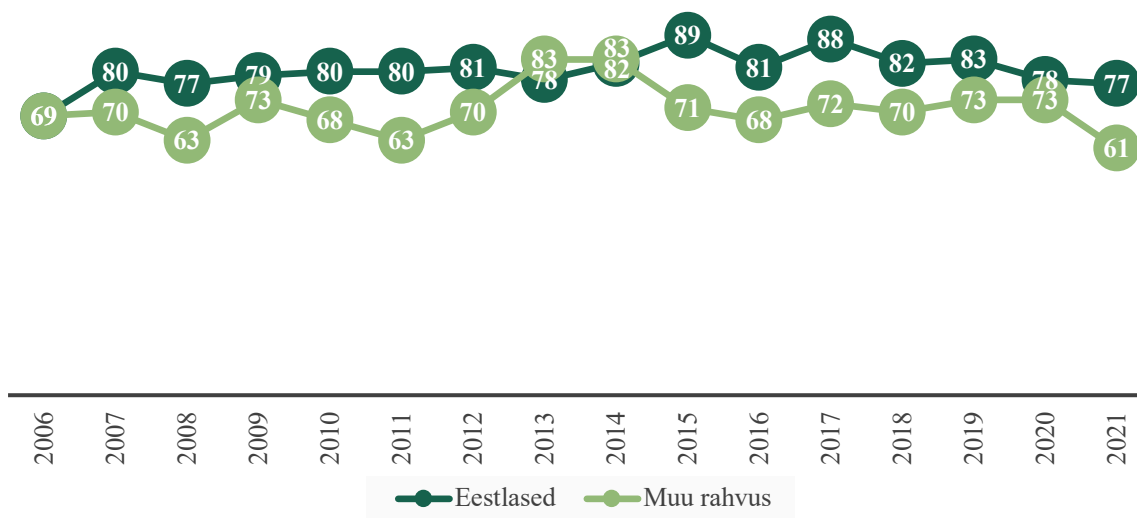
Hoiak, et Eesti peaks võõrriigi rünnaku korral pigem või kindlasti osutama relvastatud vastupanu, kasvas aastatel 2000-2015 56%-lt 83%-ni. Seejärel püsis hinnang paar aastat samal tasemel ning hakkas alates 2017. aastast järjest vähenema, jõudes 2021. aastal 72%-ni.

Hoiaku, et Eesti pigem või kindlasti ei peaks osutama relvastatud vastupanu, levimus on perioodil 2000-2019 olnud väikeste kõikumistega pigem langustrendis (26%-lt 9%-ni), kuid alates aastast 2020 taas tõusutrendis.

Joonis 23. Hinnangud relvastatud vastupanu osutamise vajadusele aastate lõikes (%), N=kõik vastajad).

Eestlaste ja muudest rahvustest elanike toetus relvastatud vastupanu osutamisele oli aastatel 2013–2014 pea võrdne, peale seda aga lahkes, sealjuures eestlaste seas toetus relvastatud vastupanu osutamisele tõusis, mitte-eestlaste seas aga vähenes (joonis 24). 2021. aastal kasvas erinevus 16%-ni.

Joonis 24. Relvastatud vastupanu osutamise pooldajate osakaal rahvuse lõikes (%; N=kõik vastajad).

4.2 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses

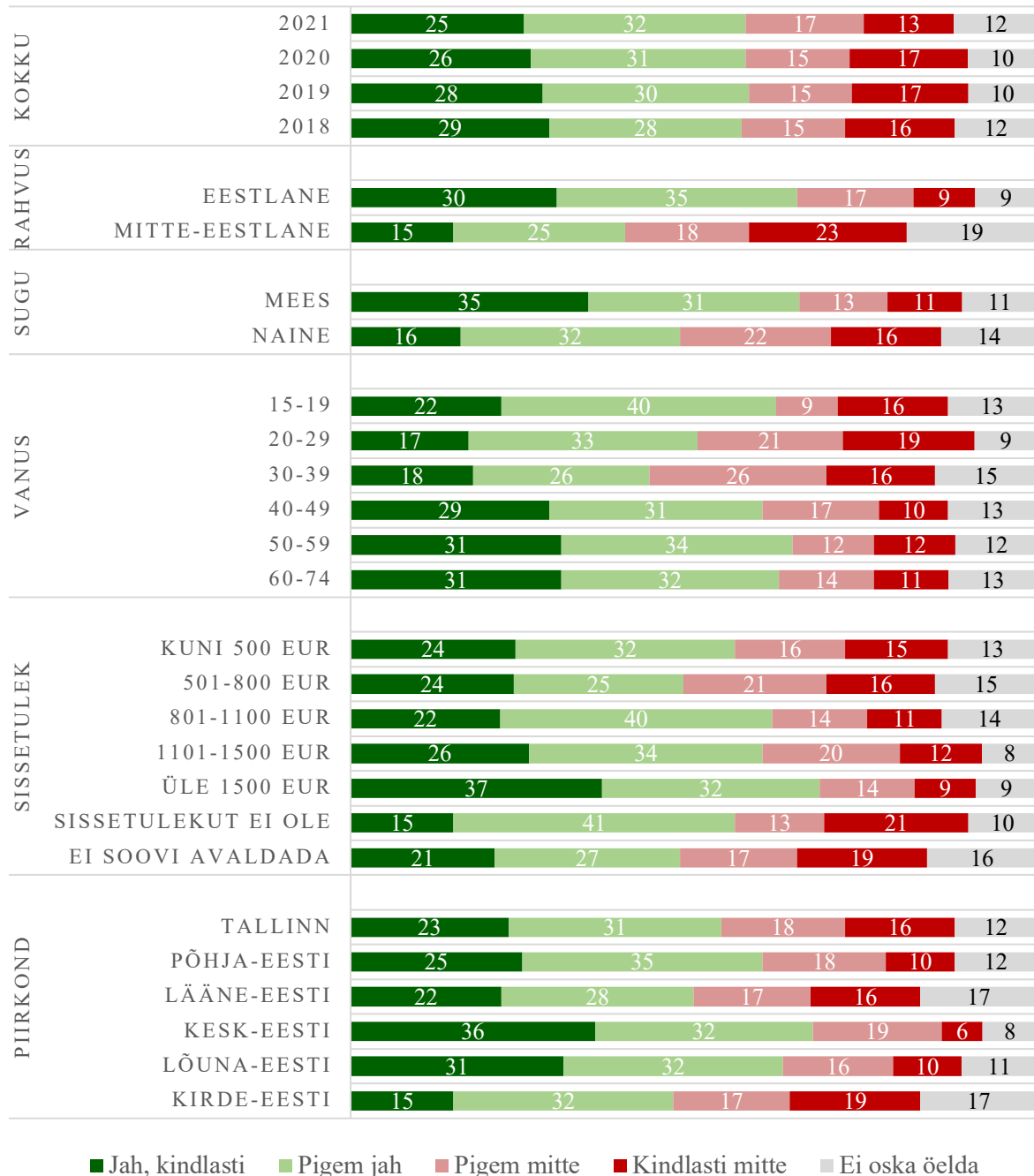
Valmisolek isiklikult kaitsetegevuses osaleda ehk nn aktiivne kaitsetahe on madalam kui relvastatud vastupanu osutamist vajalikuks pidajate osakaal. Kui relvastatud vastupanu osutamist peab kindlasti või pigem vajalikuks 72% elanikkonnast, siis ise oleks oma võimete ja oskuste kohaselt valmis kaitsetegevuses osalema kokku 57% elanikkonnast (joonis 25). Kindlasti oleks selleks valmis neljandik ja pigem valmis ligi kolmandik Eesti elanikest, samas kui valmisolek pigem puudub 17% ning täielikult puudub 13% elanikkonnast.

Viimase nelja aasta jooksul pole valmidus kaitsetegevuses osalemiseks kokkuvõttes muutunud, küll aga on märgata selleks pigem valmis olijate osakaalu tõusu kindlasti valmis olijate osakaalu arvelt.

Eestlastest oleks pigem või kindlasti valmis ise kaitsetegevuses osalema 65% ning mitte-eestlastest 40%.

Kuna riigikaitstes osalemist seostatakse eelkõige relvastatud vastupanuga, mida on traditsiooniliselt peetud eelkõige meeste ülesandeks, jääb valmisolek panustamiseks naiste puhul madalamaks. Erinevus meeste ja naiste vahel ilmneb sealjuures eelkõige just kindlas valmisolekus (35% vs 16%). Vanuserühmade võrdluses kasvab kindel valmisolek ise riigikaitstes osaleda alates 40. eluaastast (29-31%). Pigem või kindlasti ei ole valmis riigikaitstes osalema aga sagedamini 30-ndates eluaastates eestimaalased (42%).

Igakuise netosissetuleku järgi on kindel valmidus riigikaitstes osalemiseks suurim enam kui 1500 eurot teenivate eestimaalaste seas ning piirkondlikus vaates paistavad selles osas silma Kesk- (36%) ja Lõuna-Eesti (31%) elanikud.

Joonis 25. Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitaks kallale (% , N=kõik vastajad).

Meessoost Eesti kodanike aktiivne kaitsetahe on kõrgem kui elanikkonnas keskmiselt – 2021. aastal on neist pigem või kindlasti valmis kaitsetegevuses osalema 69%, sealjuures 74% Eesti rahvusest meessoost kodanikest ning 53% muust rahvusest meessoost Eesti kodanikest (tabel 2).

Kui võrreldes 2020. aastaga on Eesti rahvusest meessoost kodanike aktiivne kaitsetahe püsinud muutumatuna, siis muust rahvusest meessoost kodanike puhul on see ligi 10% võrra langenud.

Vanuserühmade lõikes on Eesti kodakondsusega meeste puhul valmidus riigikaitstes osalemiseks eestlastel suurim 50-64-aastaste ning mitte-eestlastel 35-49-aastaste seas.

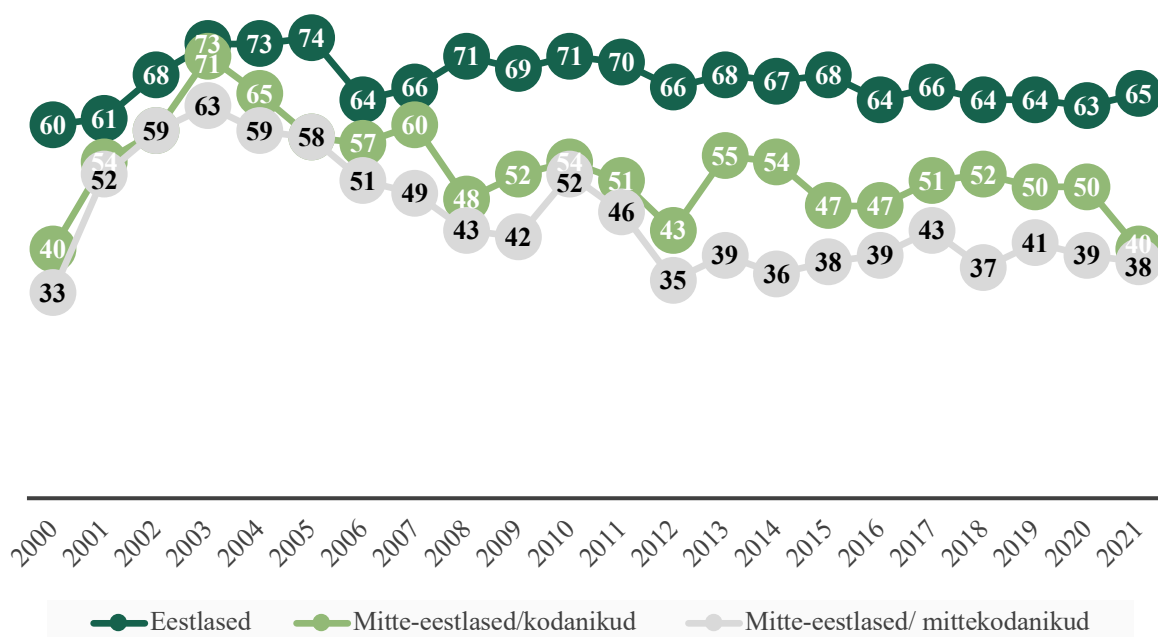
Tabel 2. Kallaletungi korral kaitsetegevuses osalemiseks valmis olevate Eesti kodakondsusega meeste osakaal vanuse ja rahvuse lõikes (% „kindlasti jah“ + „pigem jah“; N=523).

	KOKKU	15-34 a.	35-49 a.	50-64 a.	65+ a.
Eesti rahvusest Eesti kodakondsusega mehed	74	65	72	84	78
Muudest rahvustest Eesti kodakondsusega mehed ²	53	44	59	50	57
Kõik Eesti kodakondsusega mehed	69	61	68	79	76

Vaadates kaitsetahte ajalist muutumist rahvuse ja kodakondsuse lõikes ilmneb, et kui aastal 2000. oli erinevus eestlaste ja mitte-eestlaste vahel ulatuslik, siis aastatel 2001-2007 olid erinevused oluliselt väiksemad (joonis 26). Alates 2008. aastast on aga valmisolek riigikaitstes osalemiseks rahvuse lõikes taas suuresti erinev. Antud hinnangute muutusele võisid mõju avaldada nii pronksiöö sündmused, Gruusia sõda kui majanduslangus.

Aastatel 2013–2014 hakkas mitte-eestlastest kodanike kaitsevalmidus taas kasvama, kuid langes siis Krimmi annekteerimise järgsetel aastatel 2015-2016 taas alla 50 protsendi. Aastatel 2017-2020 näitasid vähemalt pooled mitte-eestlastest kodanikud valmidust riigikaitstes osaleda, kuid aastal 2021. langes nende valmisolek taas mitte-eestlastest mittekodanikega samale tasemele (ligi 40%). Eestlaste aktiivne kaitsetahe on samal ajal aga varasematest aastatest isegi pisut kõrgem - 65%.

² Muust rahvusest Eesti kodakondsusega meeste valimi suurus oli 108 inimest, seega jäid vanuserühmade-siseselt valimite suurused väga väikseks, mis ei võimalda vanuserühmade lõikes muudest rahvustest Eesti kodakondsusega meeste kaitsetahte kohta kindlaid järeldusi teha.

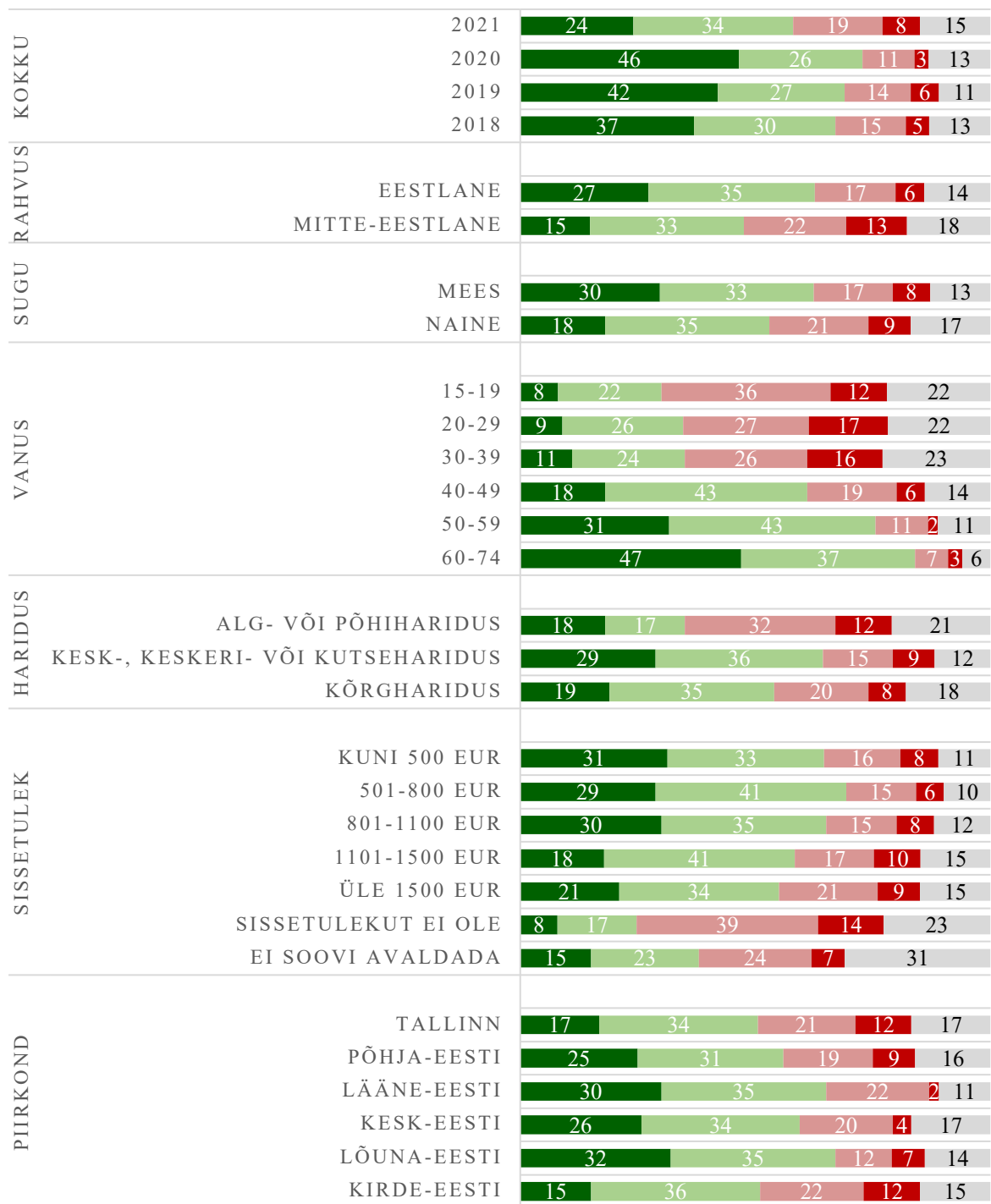
Joonis 26. Kallaletungi korral kaitsetegevuses osalemiseks valmis olevate elanike osakaal; eesti- ja muukeelsete elanike võrdlus 2000-2021 (% „kindlasti jah“ + „pigem jah“; N=kõik vastajad).

4.3 Soov sõjalise kallaletungi korral Eestist lahkuda

Kui Eestile tungitaks kallale, kaaluks 27% eestimaalastest siit pigem või kindlasti lahkumist ning 58% pigem või kindlasti mitte, 15% puudub selles osas seisukoht (joonis 27).

Keskmisest enam on valmis Eestist pigem või kindlasti lahkuma mitte-eestlased (35%), naised (30%), kuni 39-aastased (42-48%), alg- ja põhiharidusega (44%), sissetulekuta (53%), kuid ka üle 1500 eurose kuu netosissetulekuga (30%), Tallinna (33%) ja Kirde-Eesti elanikud (34%).

Neid, kes sõjaohu korral kindlasti ei kavatse Eestist lahkuda, on keskmisest enam meeste (30%), 50-59-aastaste (31%), 60-74-aastaste (47%), kesk-, keskeri ja kutseharidusega (29%) ning kuni 1100 eurose kuu netosissetulekuga (29-31%) elanike seas.

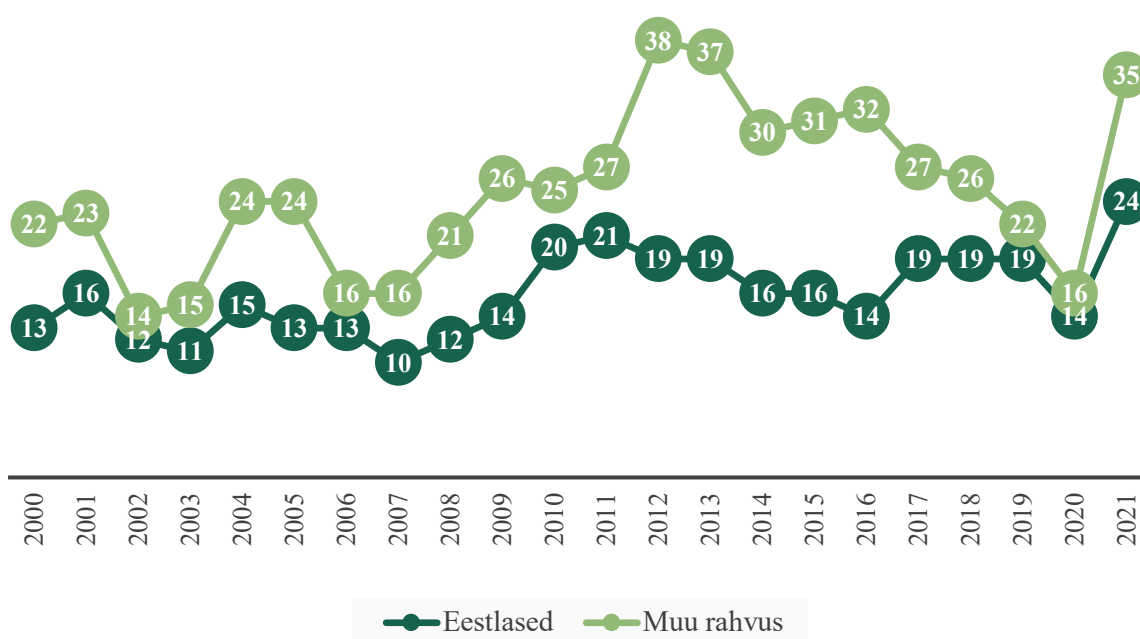

■ Kindlasti mitte ■ Pigem/tõenäoliselt mitte ■ Pigem/tõenäoliselt jah ■ Jah, kindlasti ■ Ei oska öelda

Joonis 27. Kallaletungi korral Eestist lahkuda soovijate osakaal rahvuse, soo, vanuse, hariduse, sissetuleku ja elukoha lõikes (%; N=kõik vastajad).

Perioodil 2000-2007 kõikus mitte-eestlaste Eestist lahkumissoov sõjaohu korral 16-24% vahel, kuid alates 2007. aastast (pronksiöö sündmustest) kasvas see 2012. aasta lõpuks 38% tasemele (joonis 28). Aastatel 2012-2020 mitte-eestlaste sõjaohu korral Eestist lahkumissoov vähenes (38%-lt 16%-ni), kuid 2021. aastal toimus taas hüppeline kasv (16%-lt 35%-ni).

Eestlaste lahkumissoov sõjaohu korral tõusis 20% piirile majanduskriisi järgsetel aastatel 2010–2013. Seejärel see pisut langes, kuid 2017. aastal tõusis taas kuni viiendikuni ning jäi sel tasemel püsima ka järgmisel kahel aastal. Kuid sarnaselt mitte-eestlastega on 2021. aastal ka eestlaste seas lahkuda soovijate osakaal võrreldes 2020. aastaga rekordiliselt kasvanud, jõudes 21 aasta kõrgeimale tasemele - 24%.

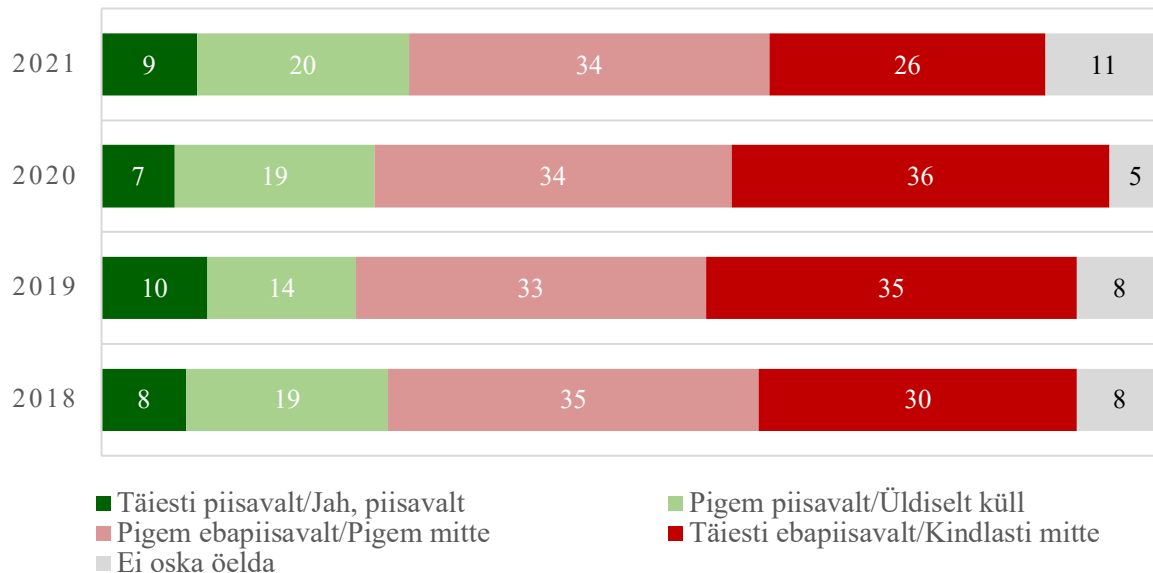
Joonis 28. Kallaletungi korral Eestist lahkuda soovijate osakaal rahvuse lõikes (pigem ja kindlasti lahkujad, %, N=kõik vastajad).

4.4 Oskus käituda võimaliku kallaletungi korral

Eesti elanikud hindavad oma teadlikkust sellest, kuidas võimaliku välisriigi kallaletungi korral käituda, küllaltki madalaks – vaid kolmandik peab end pigem või täiesti piisavalt informeerituks, mida neil taolises olukorras oleks võimalik riigi kaitsmiseks teha (joonis 29). 60% eestimaalastel on endi hinnangul puudulikud teadmised sellest, kuidas välisriigi kallaletungi korral käituda.

Võrreldes 2020. aastaga on oluliselt vähenenud nende osakaal, kes ei tea üldse, mida võõrriigi kallaletungi korral teha (36%-lt 26%-ni). Alates 2019. aastast on iga aastaga veidi kasvanud

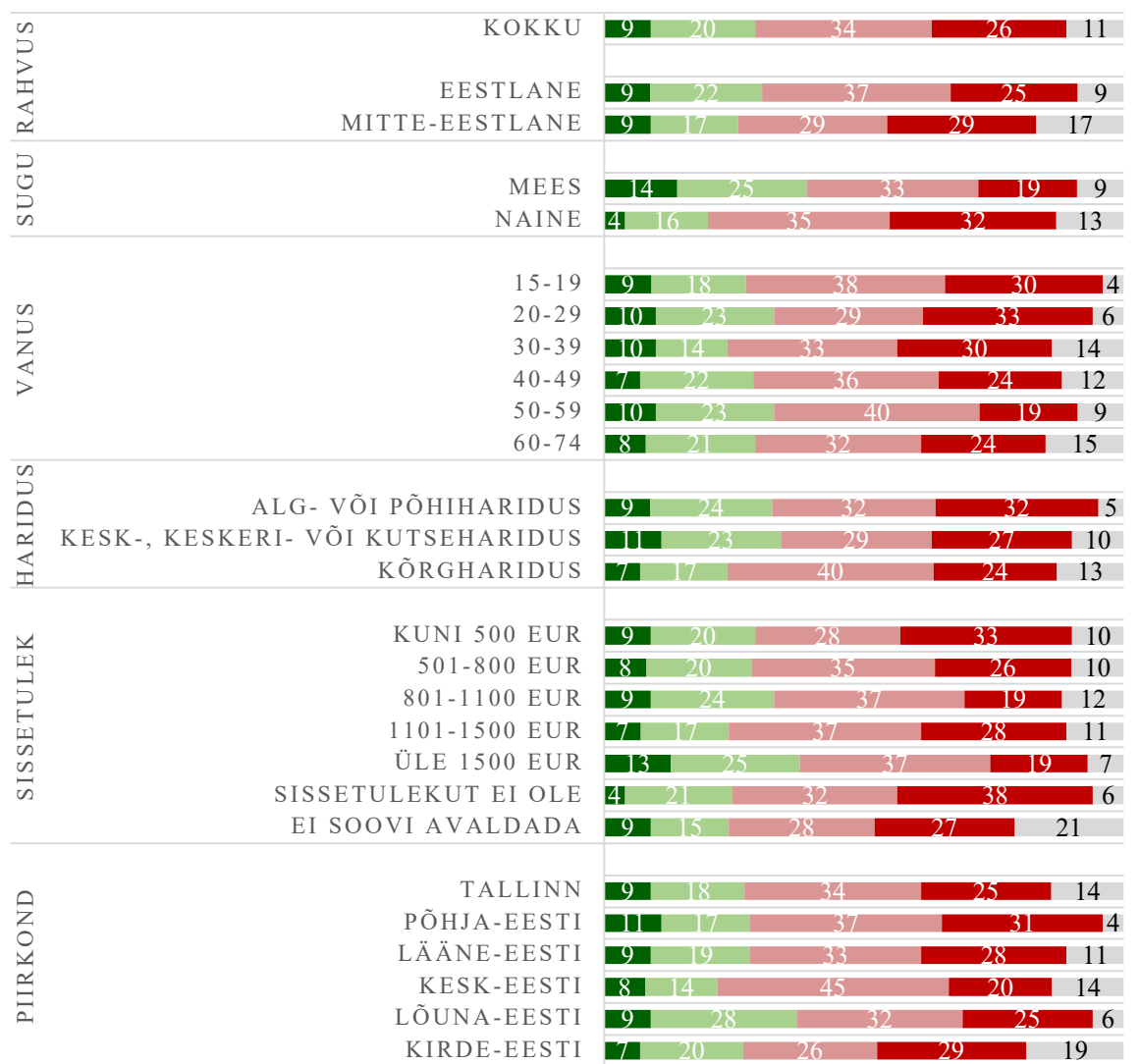
nende Eesti elanike osakaal, kes on enda hinnangul täiesti piisavalt informeeritud, kuidas võõrriigi kallaletungi korral käituda (26%-lt 29%-ni).

Joonis 29. Informeeritus sellest, mida saaks teha Eesti kaitseks juhul, kui Eestit ähvardaks välisvaenlase kallaletung (aastate lõige %, N=kõik vastajad).

Enda teadlikkust sellest, kuidas käituda võimaliku välisriigi kallaletungi korral, hindavad keskmisest enam pigem või täiesti piisavaks eestlased (31%), mehed (39%), 20-29-aastased (33%), 50-59-aastased (33%), kesk-, keskeri- ja kutseharidusega (34%), kuus netosissetulekuna 801-1100 eurot (33%) ja üle 1500 euro teenivad (38%) eestimaalased ning Lõuna-Eestis elanikud (27%) (joonis 30).

Mitte-eestlaste (29%), naiste (32%), 15-39-aastaste (30-33%), ilma sissetulekuta (38%) ning kuni 500-eurose kuu netosissetulekuga (33%) ning Lääne- ja Põhja-Eesti elanike seas on keskmisest enam neid, kellel ei ole üldse teadmisi, mida oleks endal võimalik teha Eesti kaitseks juhul, kui Eestit ähvardaks välisvaenlase kallaletung.

■ Täiesti piisavalt ■ Pigem piisavalt ■ Pigem ebapiisavalt ■ Täiesti ebapiisavalt ■ Ei oska öelda

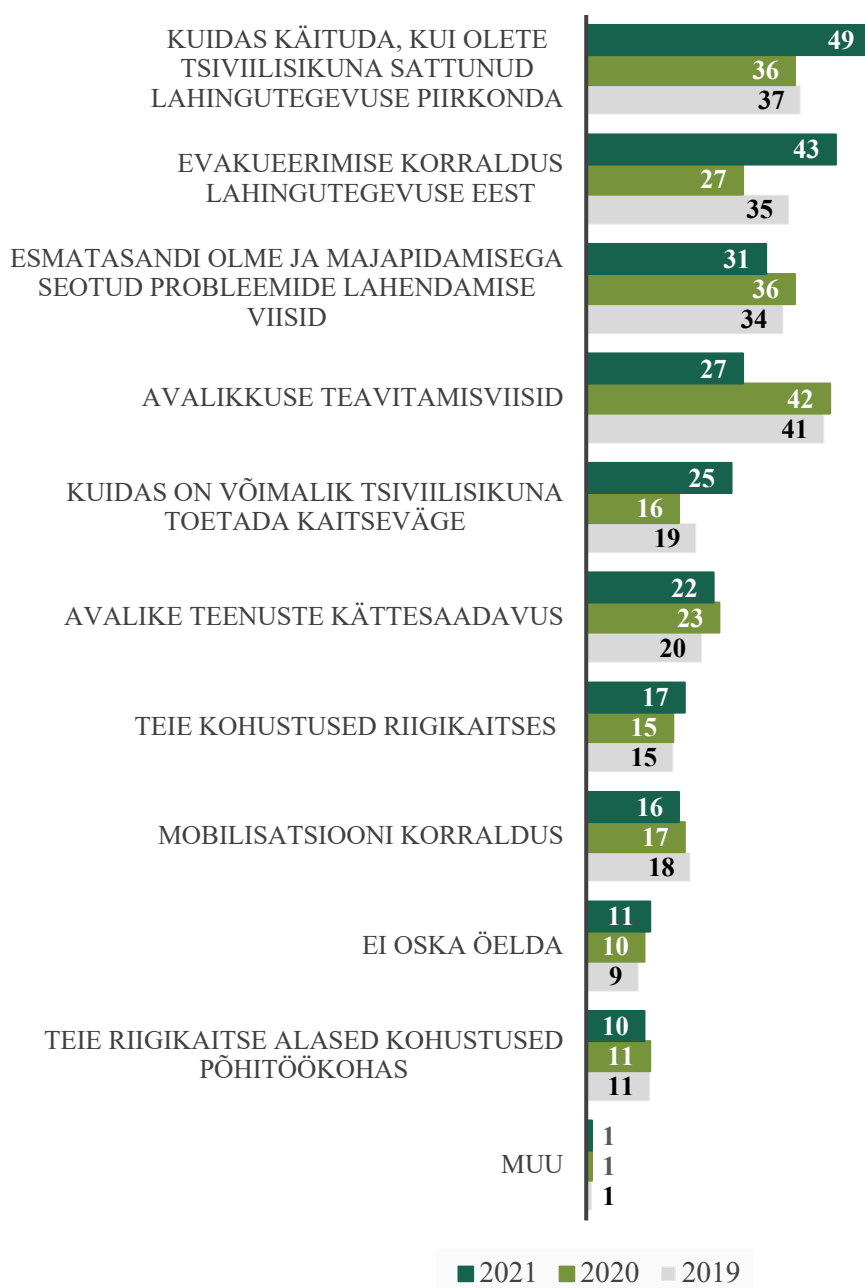
Joonis 30. Informeeritus sellest, mida saaks teha Eesti kaitseks juhul, kui Eestit ähvardaks välisvaenlase kallaletung 2021 (sotsiaaldemograafiliste tunnuste lõikes %, N=1200)

4.5 Infovajadus

Eesmärgiga välja selgitada, millistel teemadel vajaksid inimesed kõige enam informatsiooni, et osata käituda välisvaenlase kallaletungi korral, paluti küsitletutel ette antud üheksa teema seast valida nende jaoks kolm olulisemat. Vastajail oli võimalik etteantud nimekirja ka omalt poolt täiendada.

Vastupidiselt 2019. ja 2020. aastale, kus teemade olulisuse järjestuses märkimisväärsed muutusi ei toimunud, 2021. aastal neid siiski aset leidis (joonis 31). Neli olulisemat teemat,

mille suhtes hinnatakse infovajadust kõige suuremaks, on jäänud küll samaks, kuid kasvanud on nende eestimaalaste osakaal, kes vajaks infot käitumise kohta olukorras, kus satutakse tsiviilisikuna lahingutegevuse piirkonda (36%-lt 49%-ni) ning teadmisi evakuatsiooni korralduse kohta (27%-lt 43%-ni). Vähenenud on aga infovajadus esmatasandi olme- ja majapidamisega seotud küsimuste lahendamise (36%-lt 31%-ni) ning avalikkuse teavitamisviiside kohta (42%-lt 27%-ni). Teemadel, mis seostuvad inimese enda kohustustega riigikaitstes (sh mobilisatsiooni korraldus, võimalused tsiviilisikuna panustada), soovitakse teavet saada harvemini.

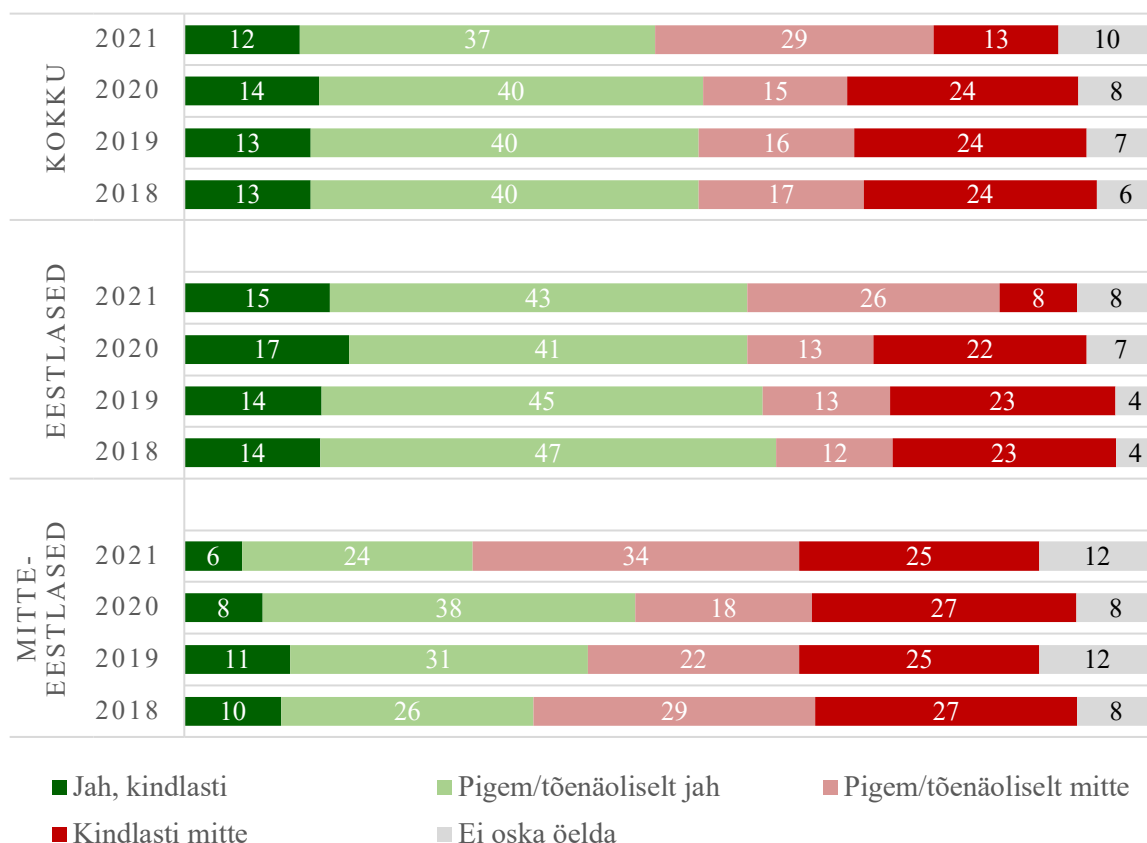
Joonis 31. Infovajadus riigi tegevuse ja isikliku elukorralduse kohta välisvaenlase kallaletungi ohu võimaluse korral aastatel 2019-2021 (% , N=kõik vastajad).

5. Eesti kaitsevõime

5.1 Hinnang Eesti kaitsevõimele

Aastatel 2018-2020 püsis elanike usk Eesti kaitsevõimesse stabiilsena, ilma märkimisväärselt kahanemata ega kasvamata (joonis 32). Võrreldes varasemate aastatega on 2021. aastal vähenenud aga usk sellesse, et Eesti suudab ennast kuni liitlaste abi saabumiseni pigem või kindlasti kaitsta (2020. a 54%, 2021. a 49%). Võrreldes varasemate aastatega on oluliselt vähenenud nende elanike osakaal, kes ei pea üldse võimalikuks, et Eesti suudab kuni liitlaste abi saabumiseni ennast oma jõududega kaitsta (24%-lt 13%-ni).

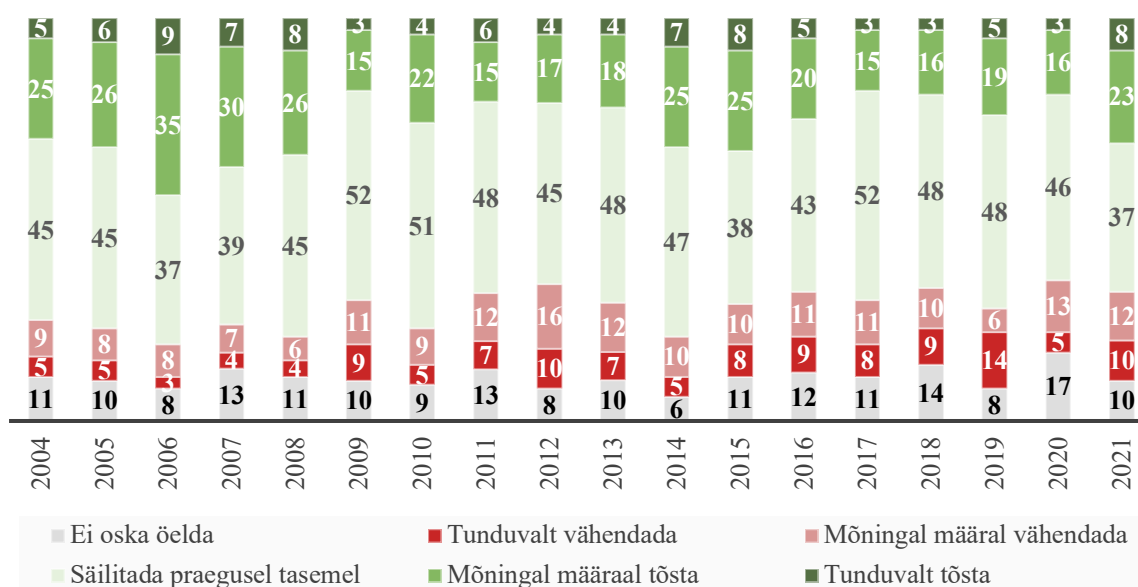
Usk Eesti iseseisvasse kaitsevõimesse on suurem eestlaste ning väiksem mitte-eestlaste seas: Eesti kaitsmist võõrriigi relvastatud kallaletungi korral peab pigem või täiesti võimalikuks 58% eestlastest ja 30% mitte-eestlastest. Võrreldes 2020. aastaga on mitte-eestlaste usk Eesti kaitsevõimesse vähenenud 16% võrra.

Joonis 32. Hinnangud Eesti kaitsevõimele võõrriigi relvastatud kallaletungi korral aastatel 2018-2021 (% , N=kõik vastajad).

5.2 Seisukohad kaitsekulutuste mahu osas

Eesti inimeste suhtumine riigikaitse rahastamisse on olnud toetav arvamusuuringute algusaastatest peale. NATO-ga liitumise järel oli mõneaastane periood (eelkõige aastatel 2006–2008), mil kaitsekulude tõstmist pidas vajalikuks kolmandik või veelgi suurem osa elanikkonnast (joonis 33). Toetus kaitsekulutuste suurendamisele kahanes aastatel 2009–2013 majanduslanguse mõjul.

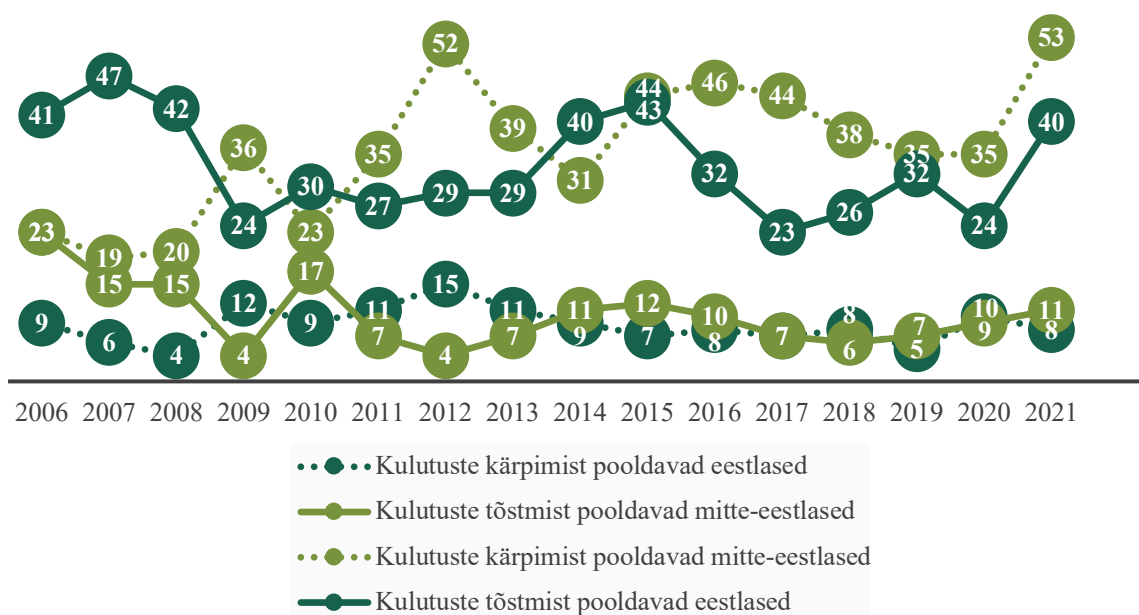
Joonis 33. Seisukohad Eesti kaitsekulutuste osas aastate lõikes (%; N=kõik vastajad).

Perioodil 2015-2020, kui kaitsekulutused tõusid vähemalt 2 protsendini SKT-st, kogus kaitsekulutuste tõstmise varasemast vähem toetust ning suurem osa elanikest pooldas praeguse taseme säilitamist (joonis 34).

2021. aastal on kaitsekulutuste tõstmise pooldajate osakaal tõusnud ligikaudu samale tasemele nagu see oli 2015. aastal (31%). Samas on levinum ka arvamus, et kaitsekulutusi tuleks vähendada (18%-lt 22%-ni). Nii pooldajate kui vastaste osakaalu kasv on tulnud nende arvelt, kes arvavad, et kaitsekulutused tuleb säilitada samal tasemel või nende arvelt, kellel puudub antud küsimuses arvamus. Võrreldes 2020. aastaga on vähenenud nende elanike osakaal, kelle hinnangul tuleb kaitsekulutusi säilitada samal tasemel (46%-lt 37%-ni).

Eestlaste ja mitte-eestlaste arusaamad, millised peaksid olema kaitsekulutused Eesti riigis, on 15 aasta jooksul olnud täiesti erinevad. Eestlased on läbivalt toetanud pigem kaitsekulutuste tõstmist, mitte-eestlased aga kärpimist. Kui ajaperioodil 2016-2020 vähenes nende mitte-

eestlaste osakaal, kes pooldasid kulutuste kärpimist ja nende eestlaste osakaal, kes pooldasid kulutuste tõstmist, siis 2021. aastal on taas hüppeliselt kasvanud nende arvamuste osakaal - mitte-eestlaste arvamus, et kulutusi tuleb kärpida, 35%-lt 53%-ni ja eestlaste arvamus, et kulutusi tuleb tõsta, 24%-lt 40%-ni.

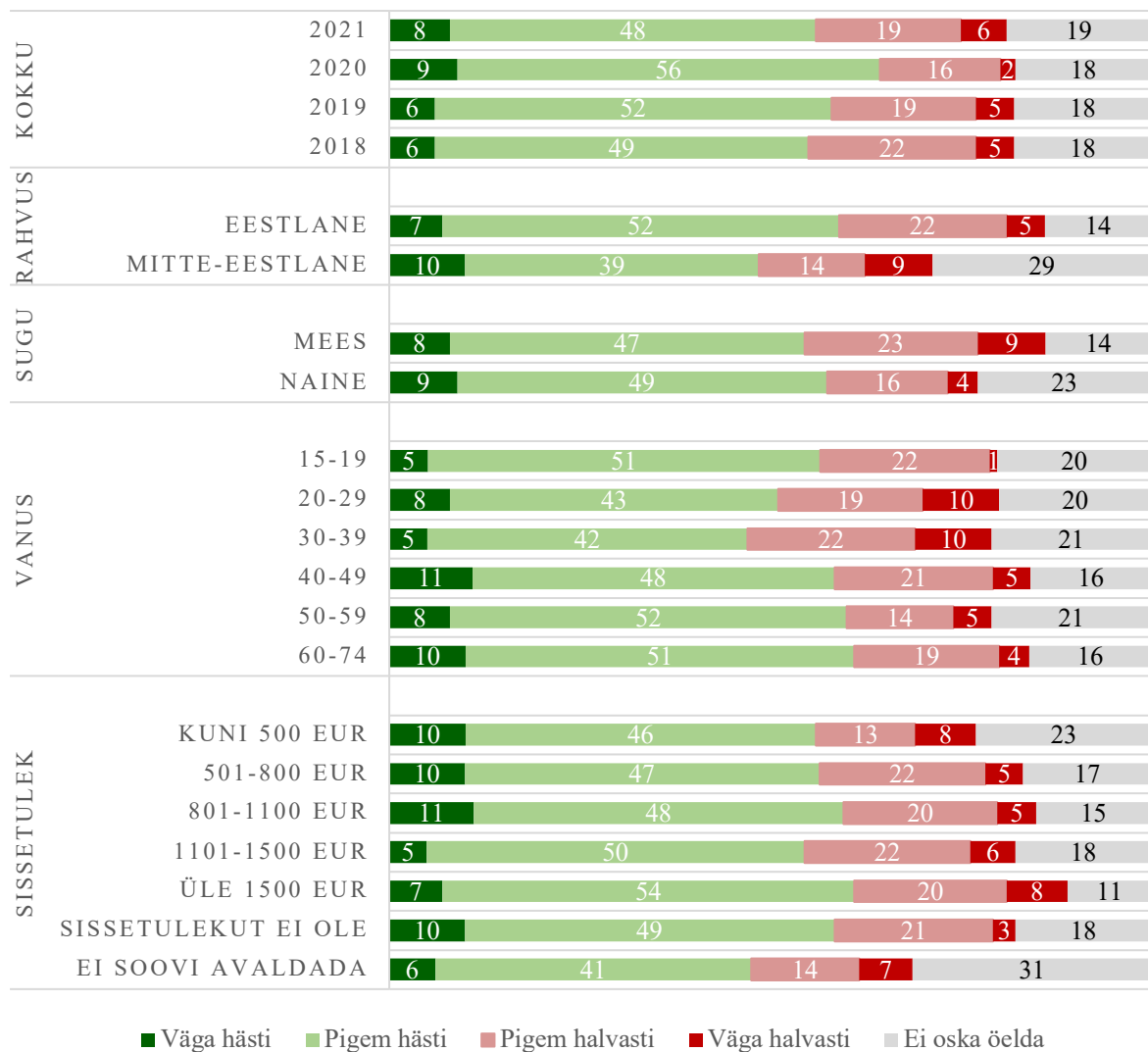

Joonis 34. Seisukohad Eesti kaitsekulutuste osas aastate ja rahvuse lõikes (%; N=kõik vastajad).

5.3 Hinnangud Eesti riigipiiri kaitstusele

Kui aastatel 2018-2020 on hinnangutes Eesti riigipiiri kaitstusele valitsenud positiivne trend, siis aastal 2021 toimus ka siinkohal langus - väga või pigem hästi kaitstuks peab riigipiiri 56% ning selles osas kriitilisi hinnanguid andis neljandik eestimaalastest (joonis 35).

Vaadates samaaegselt nii positiivseid kui negatiivseid hinnanguid, ilmnes parem meelestatus Eesti riigipiiri kaitstuse osas eestlaste, naiste, 50-59-aastaste ning kuni 500-eurose netosissetulekuga eestimaalaste seas.

Joonis 35. Hinnangud Eesti riigipiiri kaitstusele (% , N=kõik vastajad).

6. Eesti riigikaitse korraldus

Järgmine peatükk käsitleb erinevaid Eesti riigikaitse korraldusega seotud teemasid: kuidas suhtutakse ajateenistusse, sh kui vajalikuks peetakse meeste kohustuslikku ja naiste vabatahtlikku ajateenistust, kuidas suhtutakse ajateenistusest kõrvalehoidmisse ning kergemate tervisehäiretega noorte kaasamisse ajateenistusse ning hinnangut kaitsekontseptsioonile.

6.1 Suhtumine ajateenistusse

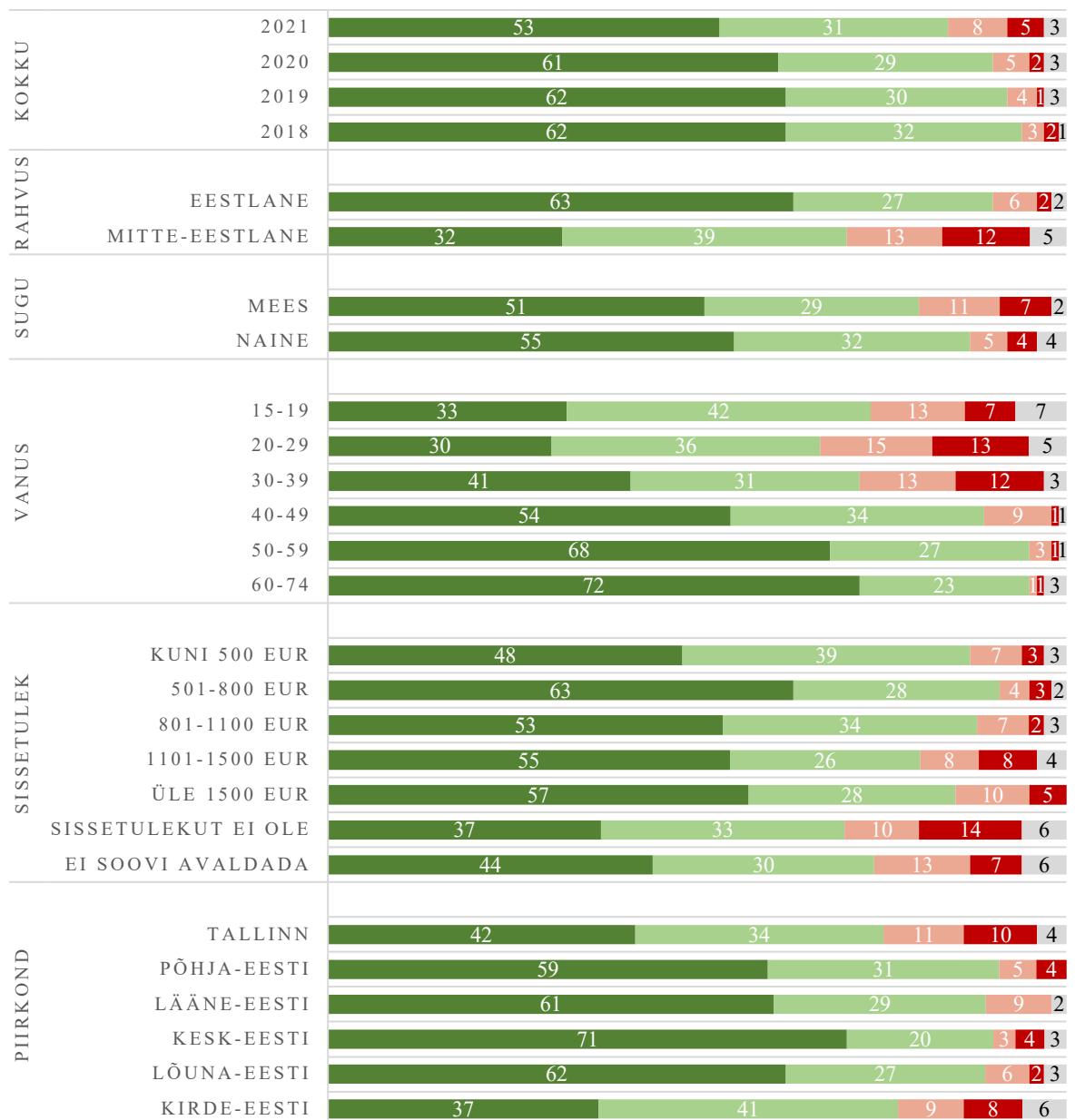
6.1.1 Ajateenistuse vajalikkus noormeeste jaoks

Eesti elanike toetus noormeeste ajateenistusele on varasemates uuringutes olnud väga kõrge (ligi 90%), kuid 2021. aastal on toetus mõnevõrra langenud - pigem või täiesti vajalikuks peab seda 84% ning pigem või täiesti ebavajalikuks 13% elanikest (joonised 36, 37).

Eestlastest peab noormeeste ajateenistuse läbimist vajalikuks 90% ning mitte-eestlastest 71%. Mitte-eestlastest ajateenistuse pooldajate osakaal on võrreldes 2020. aastaga langenud ligi 10% võrra.

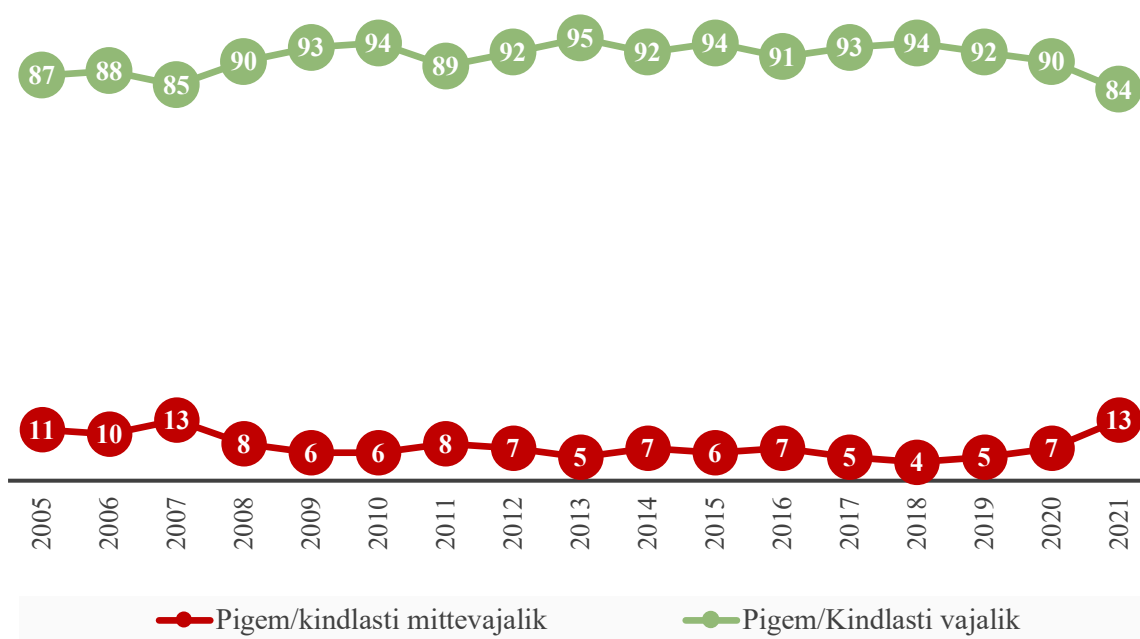
Naised peavad noormeeste jaoks ajateenistuse läbimist veidi sagedamini vajalikuks kui mehed (naised 87% ja mehed 80%). Vanuserühmade võrdluses on poolehoid ajateenistusele seda kõrgem, mida vanema vanuserühmaga on tegemist: 15-19-aastastest toetab noormeeste ajateenistust 75%, 20–29-aastastest 66% ning 50-aastastest ja eakamatest juba 95%.

Sissetulekute lõikes peavad ajateenistust keskmisest enam pigem või täiesti ebavajalikuks kõrgemapalgalisel (üle 1100-eurose sissetulekuga 15-16%), kuid ka sissetulekuta elanikud (24%). Piirkondade lõikes näevad ajateenistust keskmisest enam ebavajalikuna tallinlased (21%) ja Kirde-Eesti elanikud (17%).

■ Kindlasti vajalikuks ■ Pigem vajalikuks ■ Pigem ebavajalikuks ■ Täiesti ebavajalikuks ■ Ei oska öelda

Joonis 36. Suhtumine ajateenistuse vajalikkusesse (%; N=kõik vastajad).

Joonis 37. Suhtumine ajateenistuse vajalikkusesse aastate lõikes (%; N=kõik vastajad).

6.1.2 Suhtumine ajateenistuse läbimisse väiksemate tervishäirete korral

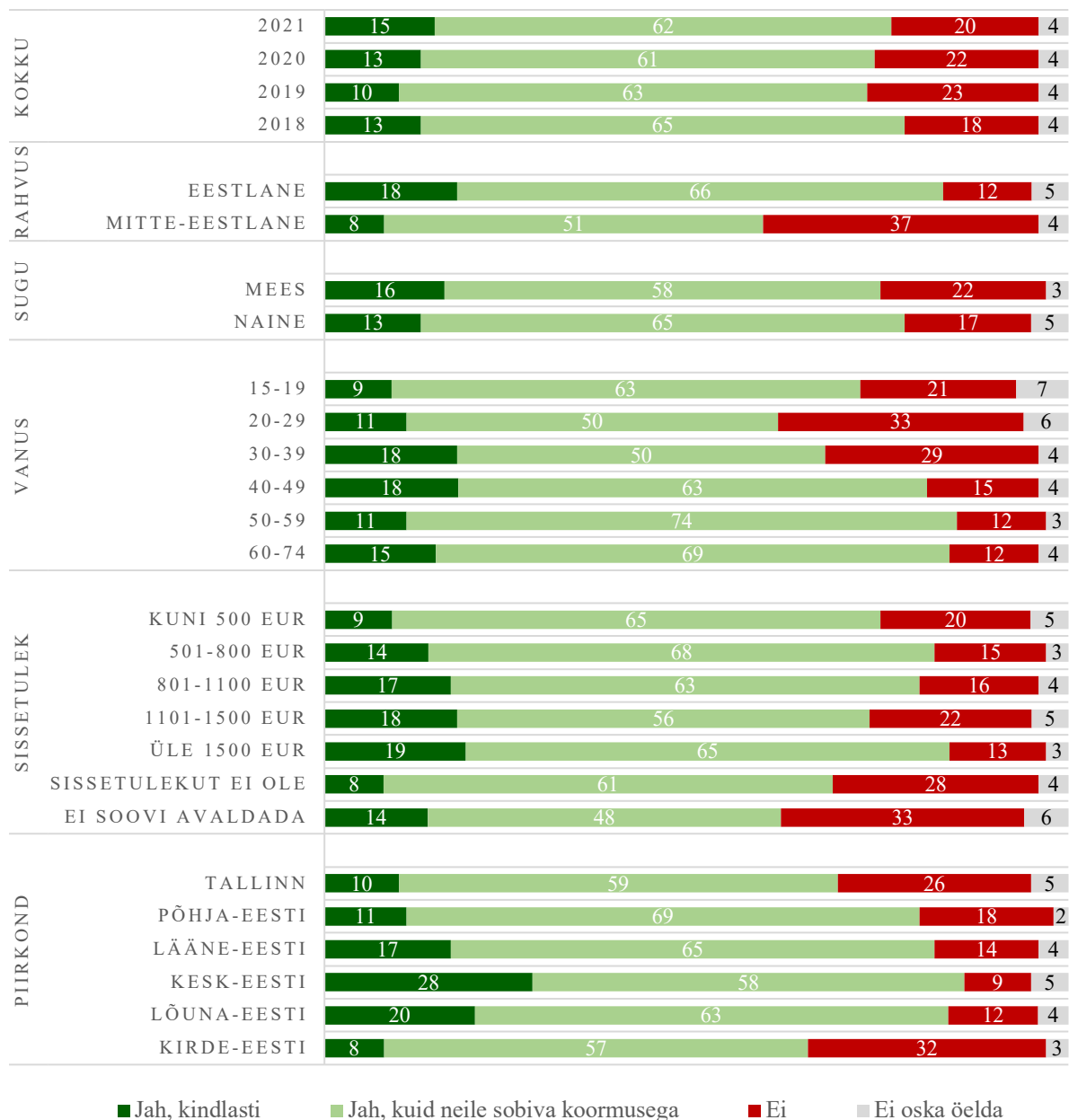
Alates 2012. aastast on uuringus kaardistatud elanike arvamust ka selles osas, kas kaitseväeteenistuse peaksid läbima need noormehed, kellel on väiksemaid tervishäireid.

2021. aastal arvab 15% Eesti elanikest, et ka väiksemate tervishäiretega noormehed peaksid kindlasti ajateenistuse läbima (Joonis 38). 62% elanikest peab aga õigeks, et väiksemate tervishäiretega noormehed võiksid läbida kaitseväeteenistuse neile sobiva koormusega. Viiendik elanikest toetab väiksemate terviseprobleemidega noormeeste ajateenistustest vabastamist.

Alates 2019. aastast on mõnevõrra vähenenud nende eestimaalaste osakaal, kes ei pea väikeste tervishäiretega noormeeste ajateenistuse läbimist õigeks (23%-lt 20%-ni).

Eestlaste seas on suuresti levinud toetus ajateenistuse kohustuse laiendamisele ka kergemate tervishäiretega noormeestele (84%), mitte-eestlastest nõustub sellega 59%. Kaks kolmandikku eestlasi ja 51% mitte-eestlasi toetab mõtet, et väiksemate tervishäiretega noormehed võiksid ajateenistuse läbida endale sobiva koormusega.

Keskmisest enam on tervishäiretega noormeeste ajateenistuses osalemise vastu mehed (22%), alla 40-aastased (15-19-aastased 21%, 20-29-aastased 33%, 30-39-aastased 29%), sissetulekuta isikud (28%), 1101-1500 eurot kuus teenivad elanikud (22%), tallinlased (26%) ja Kirde-Eesti elanikud (32%).

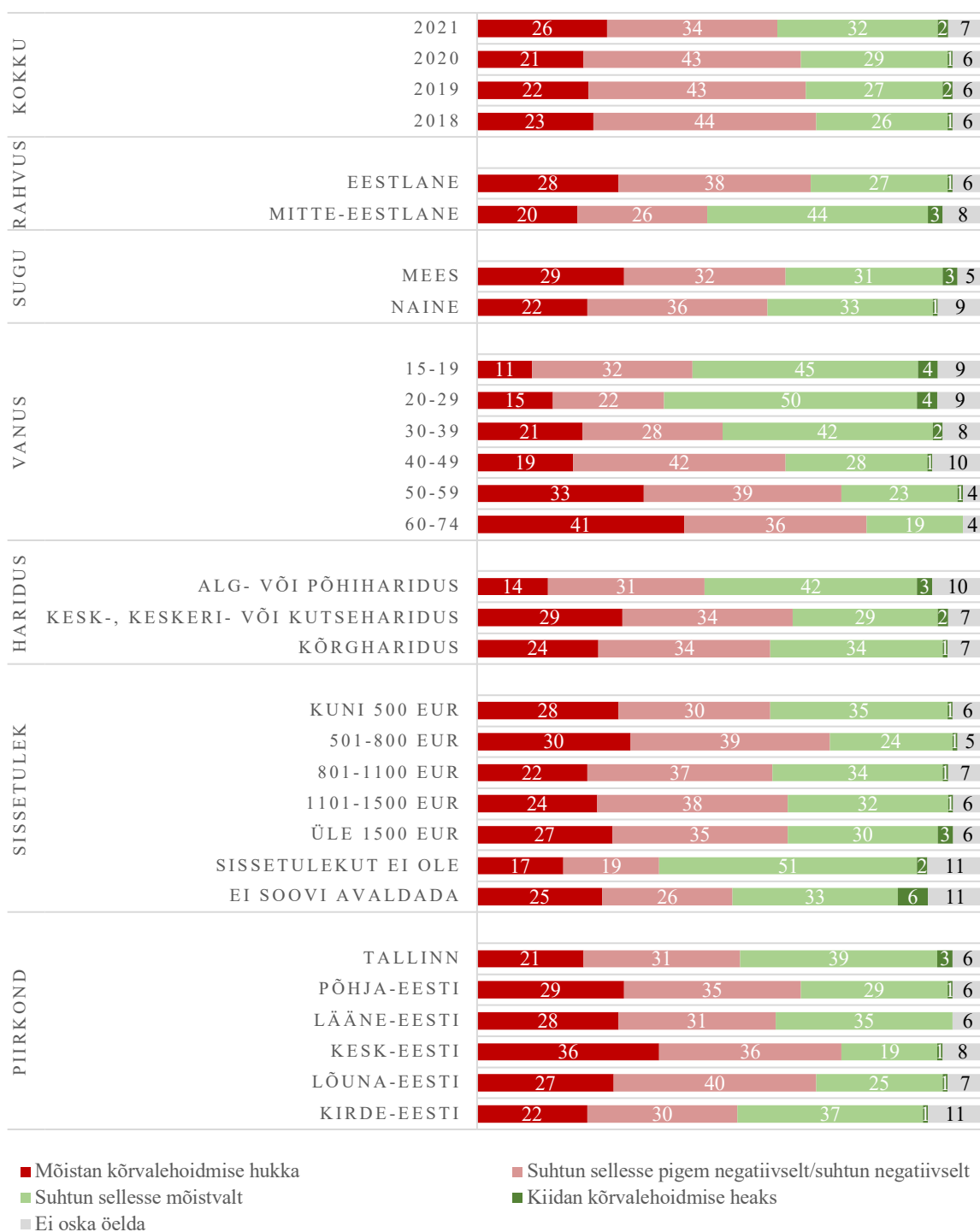

Joonis 38. Suhtumine väiksemate terviseprobleemidega noormeeste kaitseväeteenistuse läbimisse (%; N=kõik vastajad).

6.1.3 Ajateenistusest kõrvale hoidmine

Eesti elanikest 60% suhtub 2021. aastal ajateenistuse kohustusest kõrvalehoidjatesse taunivalt – 38% suhtub sellesse pigem negatiivselt ja 28% mõistab sellise käitumise täielikult hukka (joonis 39).

Alates 2018. aastast on negatiivne hoiak ajateenistusest kõrvalehoidjatesse iga aastaga veidi vähenenud (67%-lt 60%-ni) ning kasvanud seda toetava hoiaku osakaal (27%-lt 34%-ni).

Joonis 39. Suhtumine ajateenistusest kõrvalehoidmisse (% , N=kõik vastajad).

Keskmisest enam suhtuvad ajateenistusest kõrvalehoidmisesse pigem negatiivselt või mõistavad sellise käitumise täielikult hukka eestlased (66%), mehed (61%), üle 40-aastased (40-49. a 61%, 50-59. a 72%, 60-74. a 77%), kesk-, keskeri- ja kutseharidusega (63%), 501-800-eurose (69%) ja üle 1100-eurose (62%) netosissetulekuga eestimaalased ning Põhja- (64%), Kesk- (72%), Lõuna-Eesti (67%) elanikud.

Keskmisest toetavamalt suhtuvad ajateenistusest kõrvalehoidjatesse mitte-eestlased (47%), 15-19-aastased (49%), 20-29-aastased (54%), 30-39-aastased (44%), alg- ja põhiharidusega (45%) ning sissetulekuta (53%) eestimaalased, samuti pealinna (42%) ja Kirde-Eesti elanikud (38%).

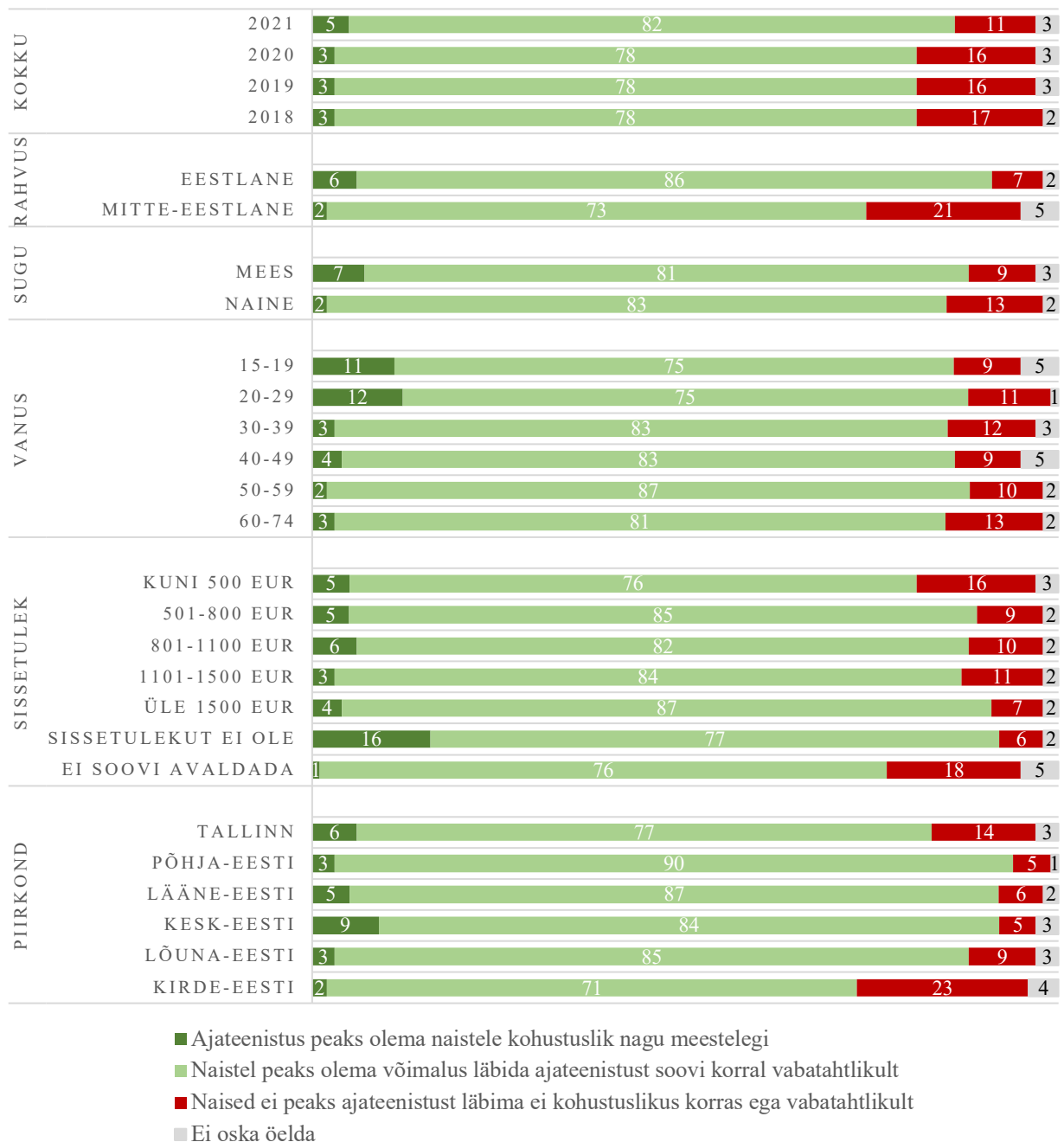
6.1.4 Naiste ajateenistuse läbimine

Naistele antud võimalus vabatahtlikult ajateenistust läbida leiab ühiskonnas järjest enam poolehoidu – alates 2018. aastast on seda pidanud pigem või kindlasti vajalikuks üle poole Eesti elanikest. 2021. aastal on toetus võrreldes varasemate aastate stabiilsete näitajatega veidi kasvanud - 81%-lt 87%-ni (joonis 40).

Elanikest 82% leiab, et naistel peaks olema võimalus läbida ajateenistust vabatahtlikult, 5% pooldab naiste kohustuslikku ajateenistust ning 11% hinnangul pole naiste ajateenistus vajalik.

Keskmisest enam pooldavad naiste ajateenistuses osalemist eestlased (92%), mehed (88%), 20-29-aastased (87%), 50-59-aastased (89%) ning sissetulekuta (93%) eestimaalased.

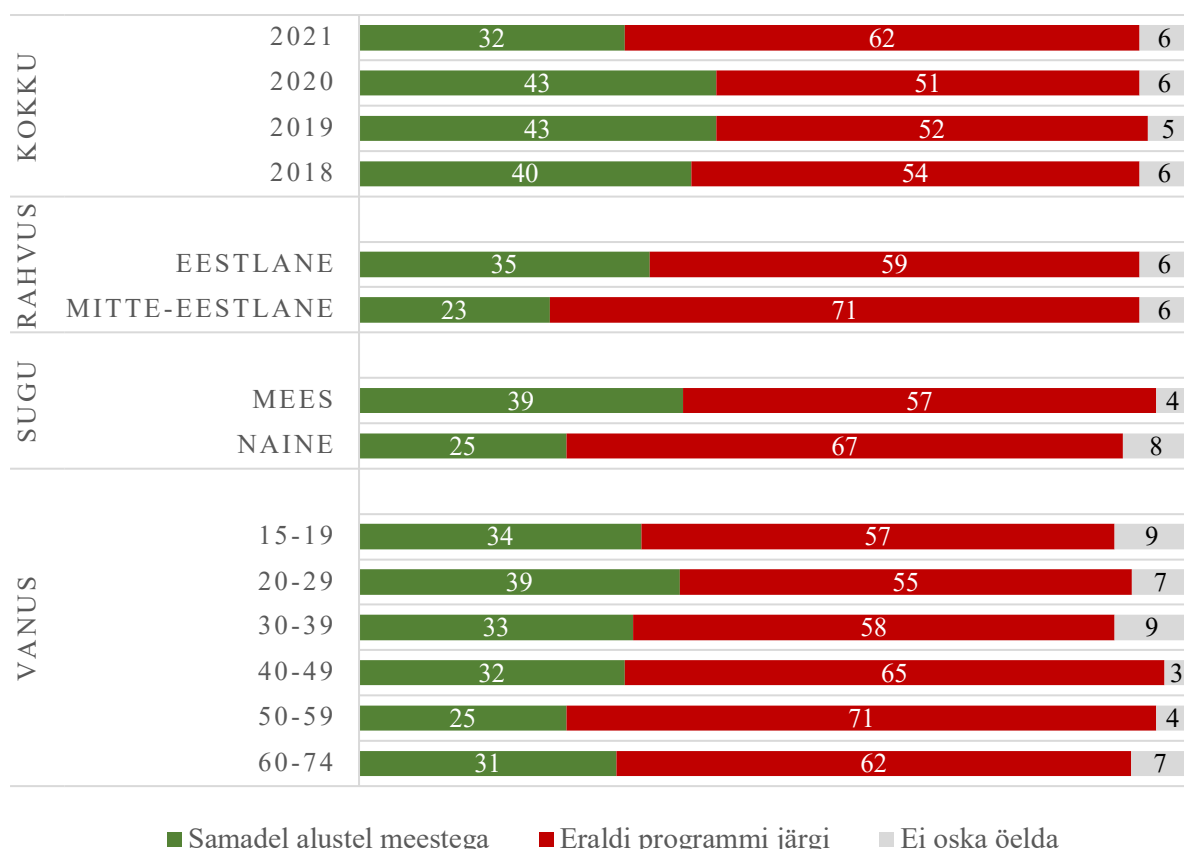
Samas keskmisest sagedamini ei toeta naiste kohustuslikus korras ajateenistuse läbimist pealinlased (14%), Kirde-Eesti elanikud (23%), mitte-eestlased (21%) ning kuni 500-eurose netosissetulekuga isikud (16%).

Joonis 40. Suhtumine naiste osalemisse ajateenistusse (% , N=1200)

Neilt elanikelt, kes pidasid vajalikuks naiste vabatahtlikku või kohustuslikku ajateenistust, küsiti, mis vormis naiste ajateenistus peaks toimuma: kas noormeestega samadel tingimustel või eraldi programmi järgi, kus arvestatakse naiste erineva füüsilise võimekusega.

Võrreldes varasemate aastatega on 2021. aastal oluliselt vähenenud (11% võrra) nende elanike osakaal, kes arvavad, et naiste ajateenistus võiks toimuda meestega võrdsetel alustel (joonis 41).

Joonis 41. Suhtumine naiste ajateenistuse läbimise vormi (% , 2021 a. N=1036).

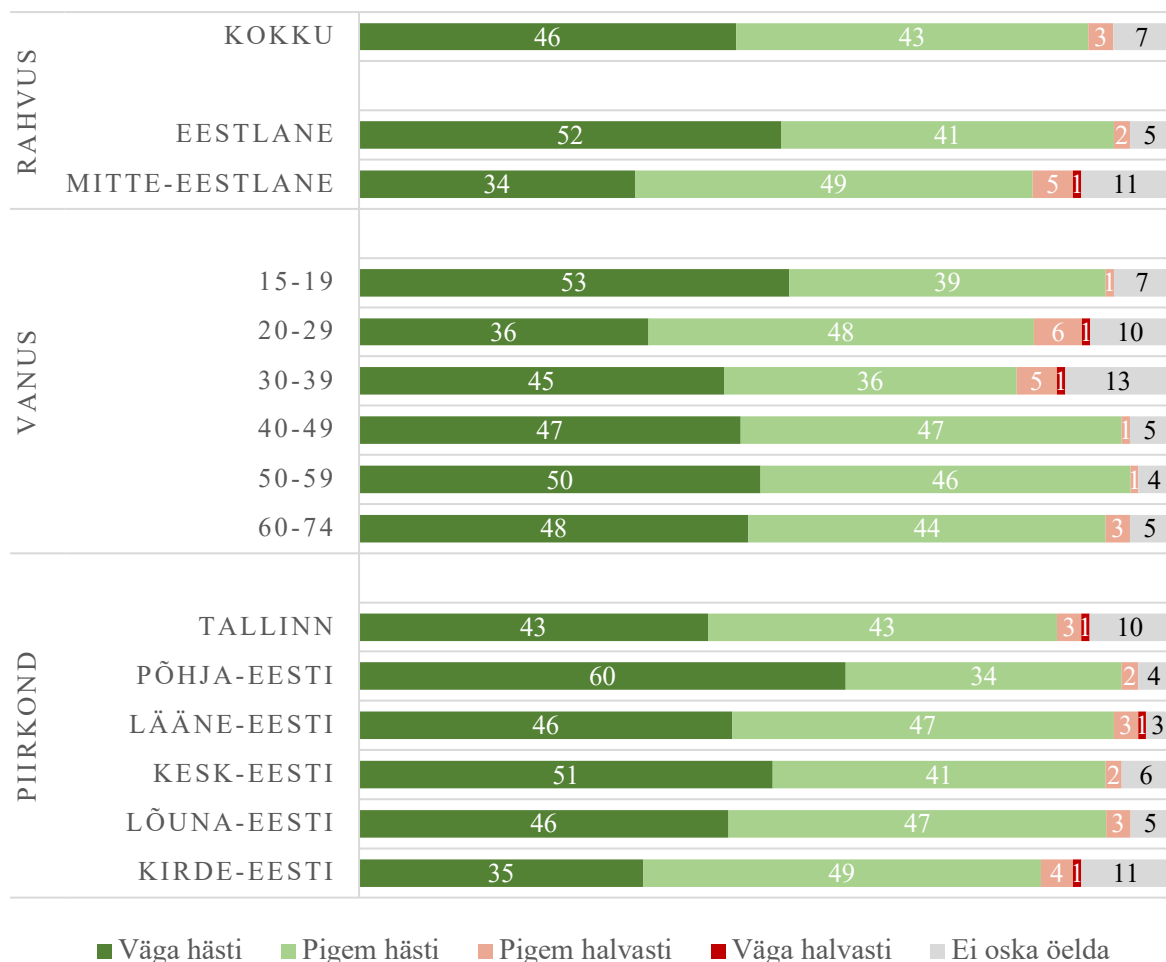
Naiste meestega võrdsetel alustel ajateenistuse läbimist toetavad enim mehed (39%), eestlased (35%) ning 15-19- (34%) ja 30-39-aastased (33%) eestimaalased. Eraldi programmi pooldavad aga keskmisest enam mitte-eestlased (71%), naised (67%) ning 50-59- (71%) ja 40-49-aastased (65%) Eesti elanikud.

6.2 Suhtumine kutselisse kaitseväkke

Varasemates riigikaitse teemalistes avaliku arvamuse uuringutes on küsitud, milline on vastajate meelest ühiskonna üldine suhtumine kutselistesse kaitseväelastesse. Viimati esitati selline küsimus 2018. aastal ja siis hindas ühiskonna suhtumist väga heaks või üldiselt heaks 65% küsitletutest, halvaks aga vaid 1%.

Alates 2019. aastast on kasutusel küsimus: “Kuidas suhtute elukutselistesse kaitseväelastesse?” 2021. aastal korrigeeriti skaala sõnastust ja tasakaalustati skaala, mistõttu üks-ühele võrdlust aastate lõikes teostada ei saa. Kuid kõrvutades tulemusi 2020. aastaga on märgata, et 2021. aastal on neutraalse hoiakuga inimeste hinnangud muutnud pigem toetavaks kui mittetoetavaks.

2021. aastal suhtus elukutselistesse kaitseväelastesse positiivselt kokku 89% Eesti elanikest, sealjuures 46% väga hästi ja 43% pigem hästi (Joonis 42). Pigem halvasti suhtus kutselistesse kaitseväelastesse vaid 3% elanikest ning 7% ei osanud hinnangut anda.

Joonis 42. Suhtumine elukutselistesse kaitseväelastesse 2021 (%), N=1200).

Keskmisest sagedamini suhtusid kutselistesse kaitseväelastesse positiivselt eestlased (93%), 15-19-aastased (92%) ja üle 40-aastased (92-96%) ning kõikide piirkondade elanikud peale Tallinna ja Kirde-Eesti.

Keskmisest oluliselt halvemini suhtusid kutselistesse sõjaväelastesse mitte-eestlased (6%), 20-29-aastased (7%) ja 30-39-aastased (6%).

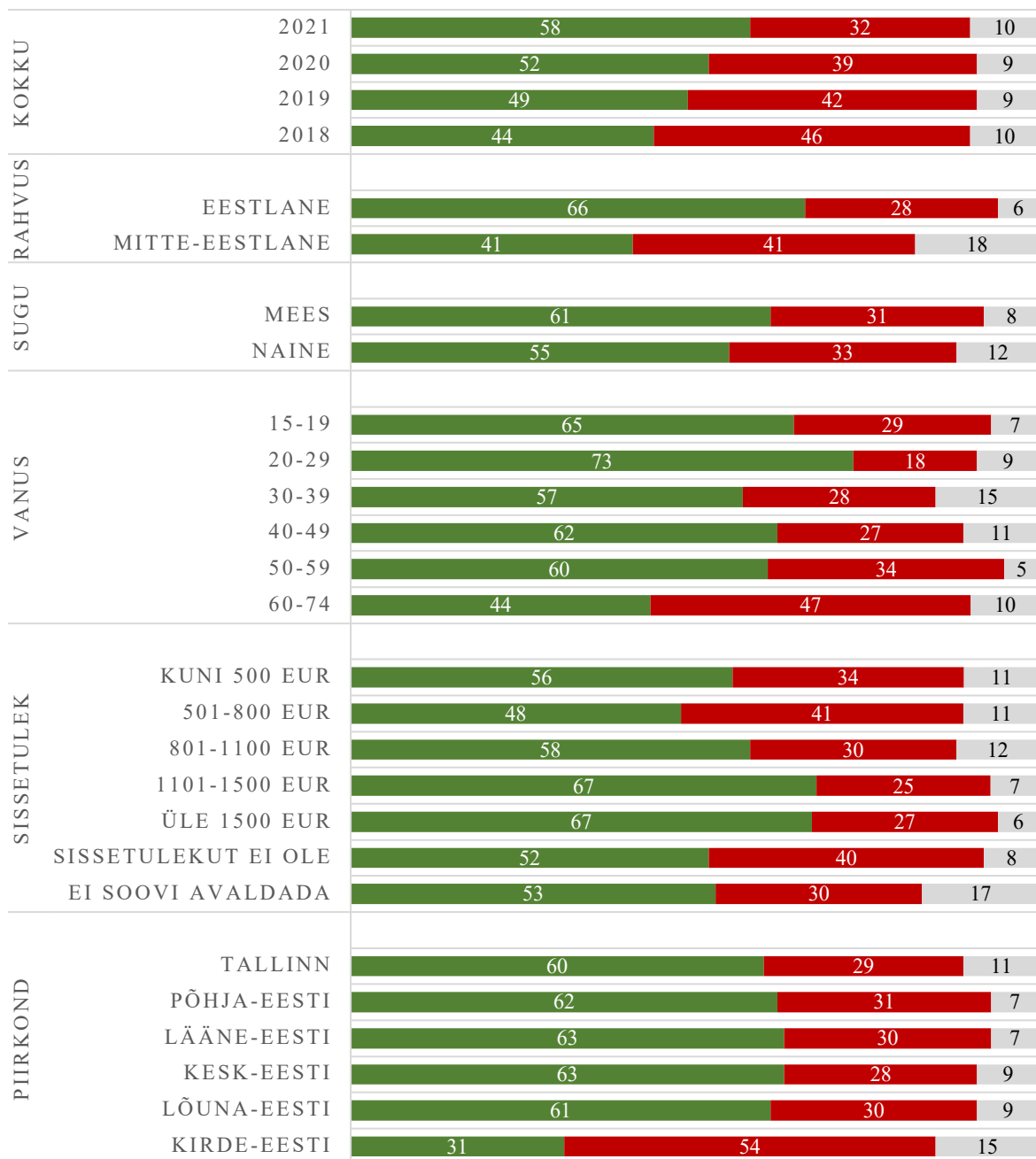
Mitte-eestlaste, 20-39-aastaste, pealinlaste ja Kirde-Eesti elanike seas on ka keskmisest enam neid, kes ei oska antud küsimuses seisukohta võtta (11-14%).

6.3 Suhtumine naiste teenimisse kutselises kaitseväes

Aastate jooksul on arusaamad naiste võimalikust rollist Kaitseväes muutumas ning seda naiste ja meeste rollide võrdsema tajumise suunas – kasvanud on toetus sellele, et naised võiksid teenida võrdselt meestega kõikides väeosades ja ametikohtadel (2018. a 44%, 2021. a 58%) (Joonis 43). Samas on kahanenud toetus naiste teenimisele pigem tagalas ja pelgalt toetavates funktsioonides (46%-lt 32%-ni).

Sarnaselt suhtumisele naiste osalemisse ajateenistuses, on mitte-eestlaste suhtumine naiste rolli kaitseväes konservatiivsem – kui eestlastest toetab 2/3 naiste Kaitseväes teenimist võrdselt meestega, siis mitte-eestlastest jagab sama arvamust 41%. Toetus meeste ja naiste rollide võrdsustamisele on tugevaim 20-29-aastaste seas (73%). Seevastu konservatiivseimad on oma vaadetes 60-aastased ja eakamad, kellest 44% toetab Kaitseväes meeste ja naiste rollide võrdsust ja 47% pooldab naiste teenimist pigem tagalas ja toetavates funktsioonides.

Naiste rolli võrdsustamist meestega kaitseväes peavad keskmisest enam oluliseks ka kõrgepalgalised (67%) ja kõikide piirkondade elanikud peale Kirde-Eesti. Kirde-eestlaste seas domineerib tugevalt arvamus, et naised peaksid kaitseväes jääma tagalasse ja toetavatesse funktsioonidesse (54%).

- Võrdselt meestega kõikides väeosades ja ametikohtadel
- Pigem tagalas ja toetavates funktsioonides
- Ei oska öelda

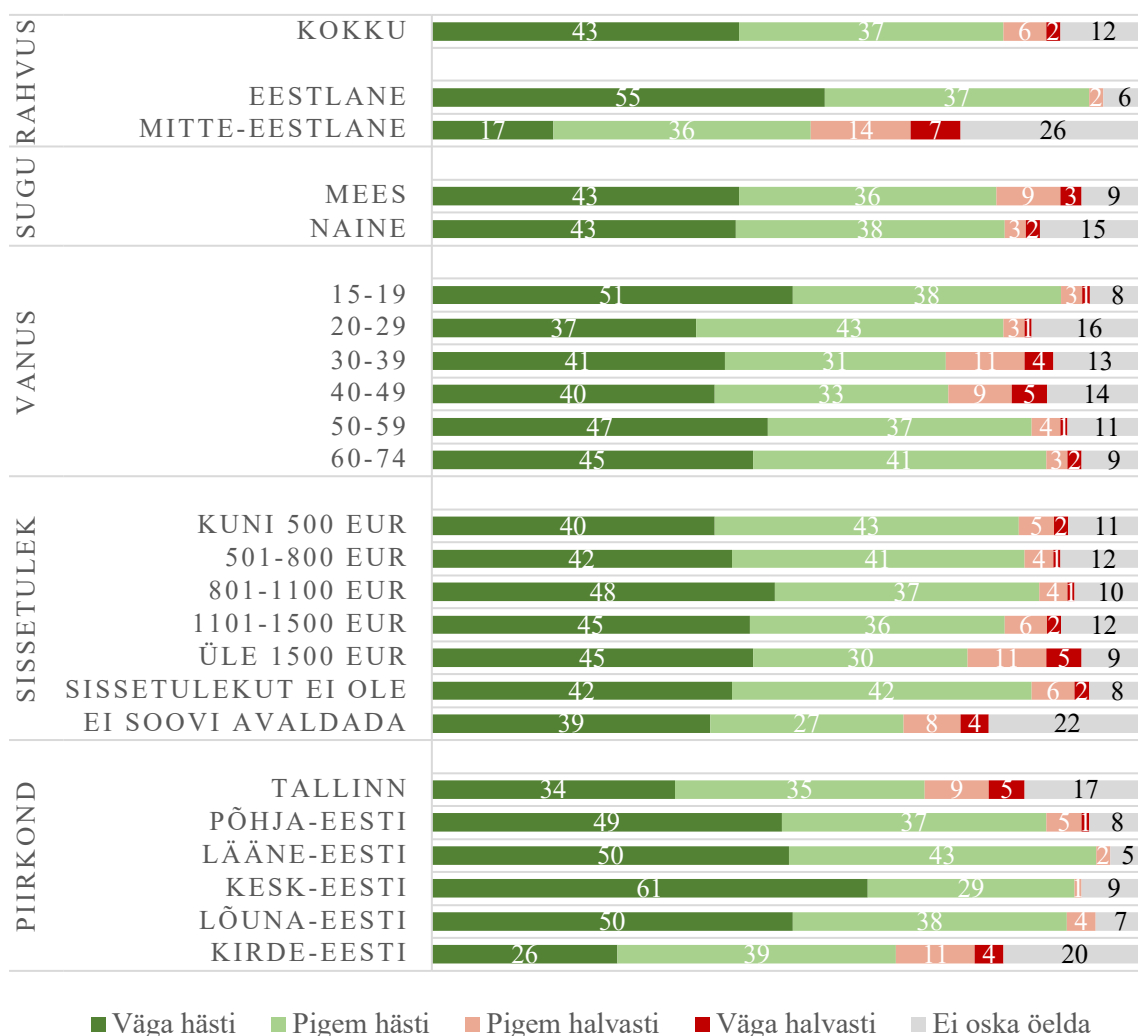
Joonis 43. Hinnang meeste ja naiste võrdsusele Eesti Kaitseväge teenistuses (% , N=kõik vastajad).

7. Riigikaitseorganisatsioonid

7.1 Suhtumine vabatahtlikesse kaitseliitlastesse

2021. aastal korregeeriti tasakaalustamise eesmärgil küsimuse: „*Kuidas suhtute vabatahtlikesse kaitseliitlastesse?*“ skaala sõnastust, mistõttu antud küsimuses otsest võrdlust aastate lõikes teostada ei saa. Kuid kõrvutades tulemusi 2020. aastaga, on märgata, et 2021. aastal on kaitseliitlastesse neutraalse suhtumisega inimeste osakaal muutunud pigem positiivse hoiaku suunas.

2021. aastal on Eesti elanike suhtumine vabatahtlikesse kaitseliitlastesse valdavalt positiivne – 80% hindab oma suhtumist pigem heaks või väga heaks, samas kui negatiivset suhtumist väljendab 8% elanikest (joonis 44).

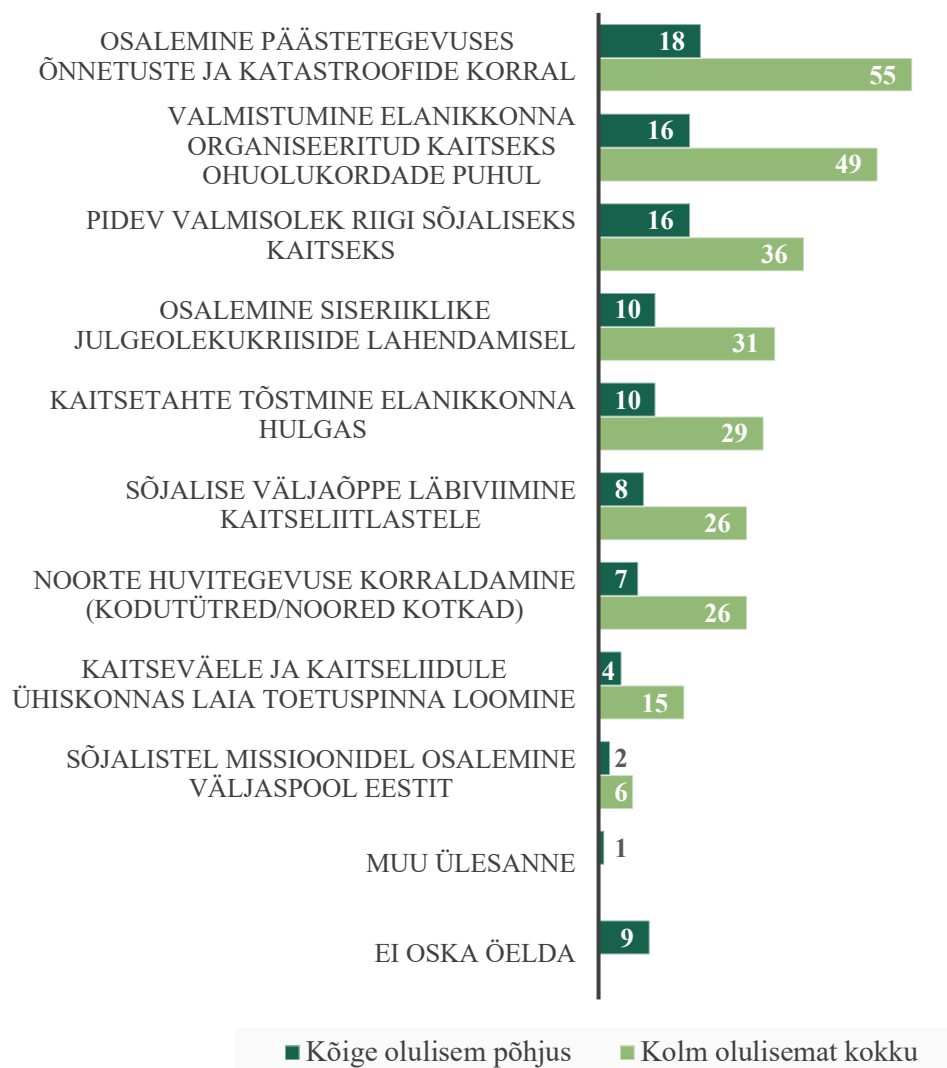
Joonis 44. Suhtumine vabatahtlikesse kaitseliitlastesse 2021 (% , N= kõik vastajad).

Keskmisest sagedamini suhtuvad vabatahtlikesse kaitseliitlastesse positiivselt eestlased (92%) ning 15-19-aastased (89%) ja üle 50-aastased (84-86%) eestimaalased.

Keskmisest negatiivsemalt suhtuvad vabatahtlikesse kaitseliitlastesse aga mitte-eestlased (21%), mehed (12%), 30-49-aastased (14-15%), üle 1500-eurose netosissetulekuga isikud (16%) ning pealinna (14%) ja Kirde-Eesti (15%) elanikud.

7.2 Kaitseliidu ülesanded

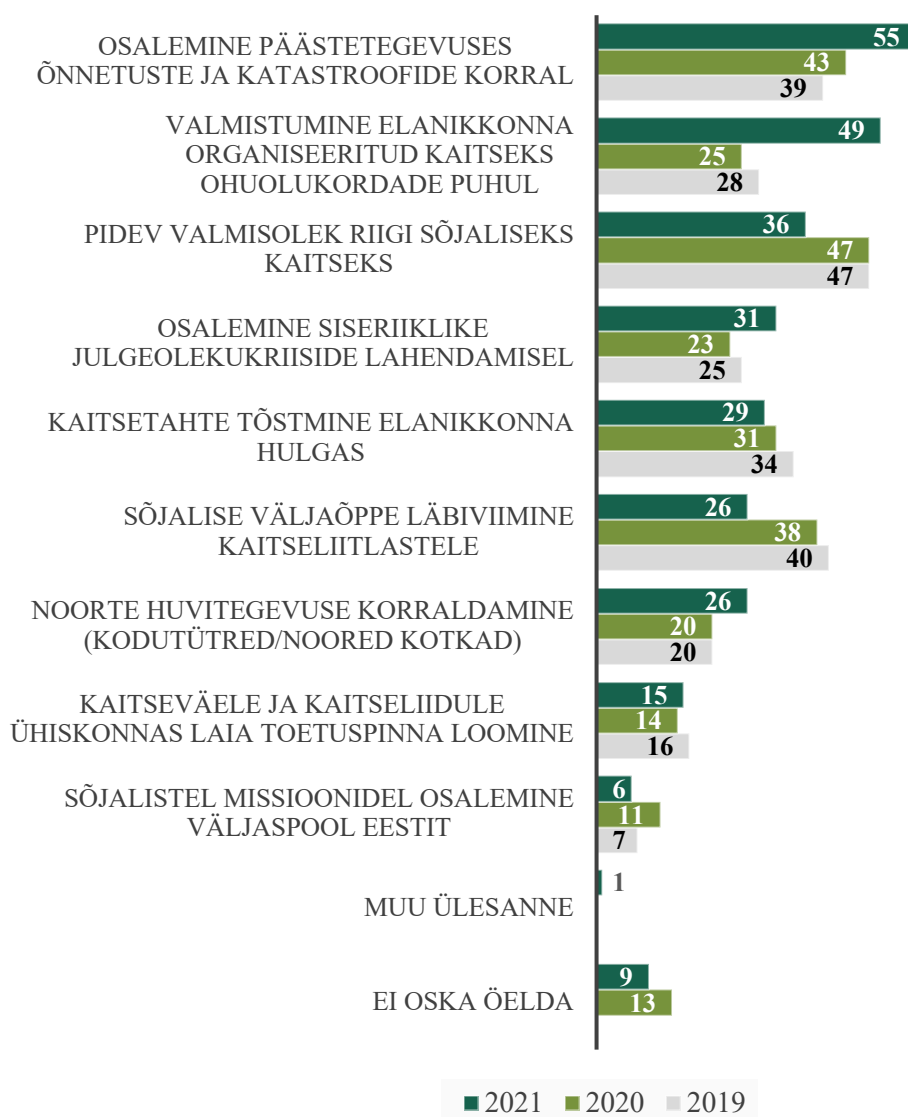
Selgitamaks inimeste arusaama Kaitseliidu tegevuse prioriteetidest, paluti vastajail valida etteantud loetelust kolm ülesannet, mida nad peavad Kaitseliidu tegevuses kõige olulisemaks. Tulemused fikseeriti järjestusena: milline on olulisuselt esimene, teine ja kolmas ülesanne.

Joonis 45. Hinnangud Kaitseliidu peamistele ülesannetele 2021 (% , N=1200).

Kaitseliidu kõige olulisemateks ülesanneteks peetakse osalemist päästetegevuses õnnetuste ja kataastroofide korral (55%), valmistumist elanikkonna organiseeritud kaitseks ohuolukordade puhul (49%) ning pidevat valmisolekut riigi sõjaliseks kaitseks (36%) (joonis 45). Järgmisteks olulisemateks ülesanneteks peetakse osalemist siseriiklike julgeolekukriiside lahendamisel (31%) ning kaitsetahte tõstmist elanikkonna seas (29%).

Võrreldes kahe viimase aastaga näevad elanikud varasemast enam Kaitseliidu ülesandena osalemist päästetegevuses õnnetuste ja kataastroofide korral (muutus 39%-lt 55%-ni), valmistumist elanikkonna organiseeritud kaitseks ohuolukordade puhul (25%-lt 49%-ni) ning osalemist siseriiklike julgeolekukriiside lahendamisel (23%-lt 31%-ni) (joonis 46).

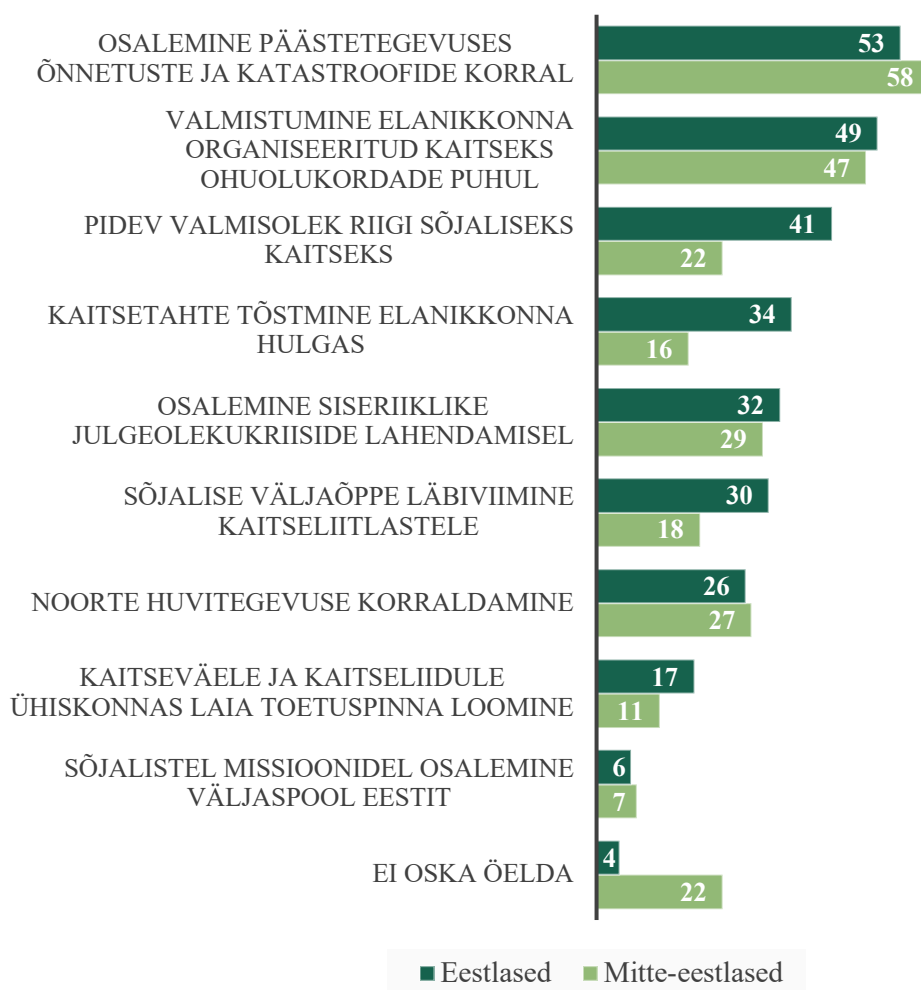

Joonis 46. Hinnangud Kaitseliidu peamistele ülesannetele aastatel 2019-2021 (% , N=kõik vastajad).

Vähenenud on samas arvamus, et kaitseliitlaste ülesanne on pidev valmisolek riigi sõjaliseks kaitseks (47%-lt 36%-ni), kaitsetahte tõstmine elanikkonna hulgas (34%-lt 29%-ni) ning sõjalise väljaõppe läbiviimine kaitseliitlastele (40%-lt 26%-ni).

Võrreldes eestlaste ja mitte-eestlaste arusaamu Kaitseliidu peamistest ülesannetest ilmneb, et eestlaste hinnangul on nendeks oluliselt sagedamini pidev valmisolek riigi sõjaliseks kaitseks (+19%), kaitsetahte tõstmine elanikkonna hulgas (+18%) ning sõjalise väljaõppe läbiviimine kaitseliitlastele (+12%) (joonis 47).

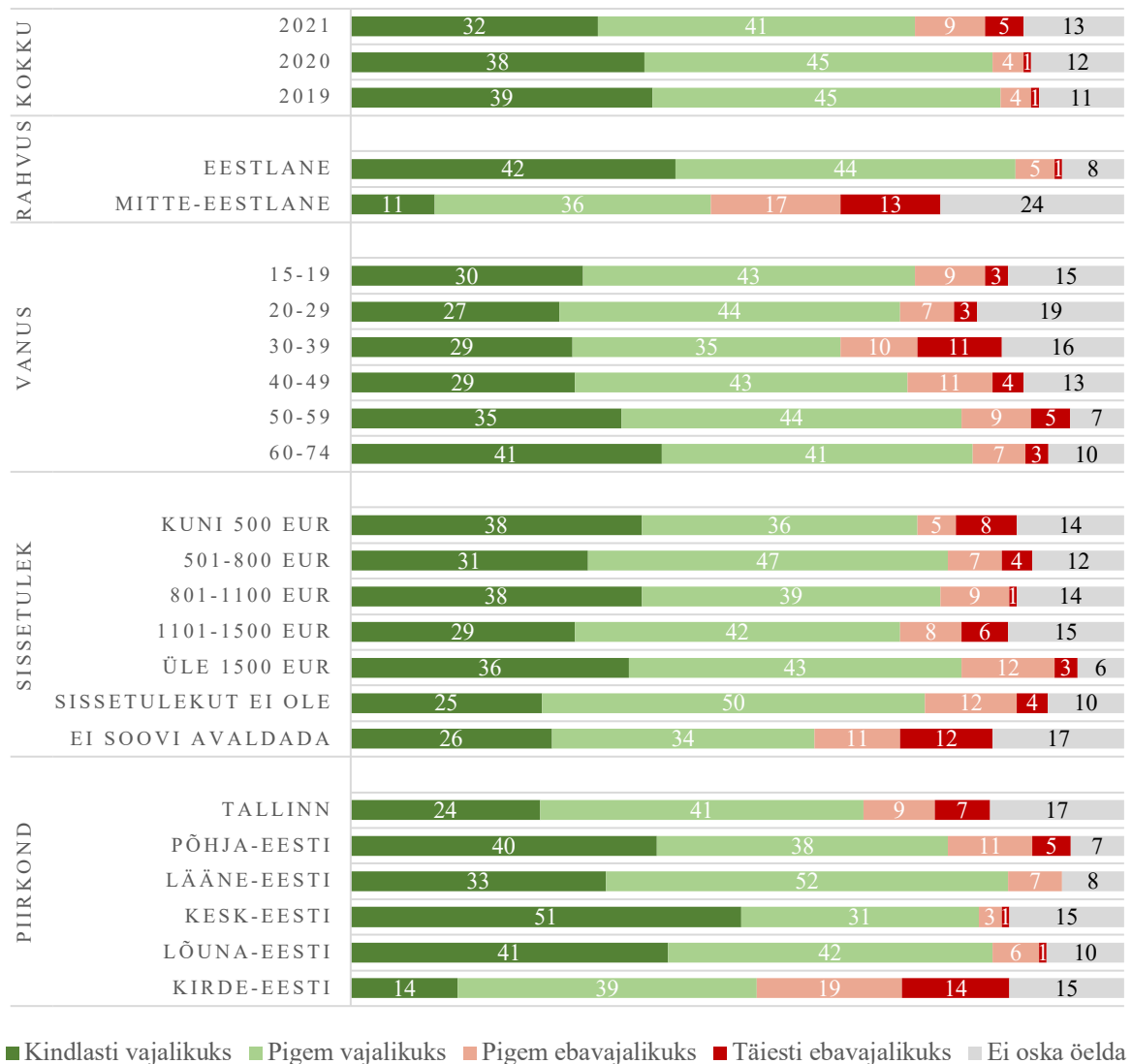
Mitte-eestlased peavad aga Kaitseliidu peamiseks ülesandeks enam osalemist päästetegevuses õnnetuste ja katastroofide korral (+5%) ning samuti puudub neil sagedamini antud küsimuses seisukoht („ei oska öelda“ +18%).

Joonis 47. Hinnangud Kaitseliidu peamistele ülesannetele aastatel rahvuse lõikes 2021 (%
N=kõik vastajad).

7.3 Hinnang Naiskodukaitse vajalikkusele

Võrreldes varasemate aastatega on vähenenud nende Eesti elanike osakaal, kes peavad Naiskodukaitse tegevust riigikaitse tagamisel pigem või täiesti vajalikuks (84%-lt 73%-ni) ning kasvanud Naiskodukaitset mittevajalikuks pidamine (5%-lt 14%-ni) (joonis 48).

Joonis 48. Hinnang Naiskodukaitse tegevuse vajalikkusele riigikaitse tagamisel (%), N=kõik vastajad).

Eestlaste seas on toetus Naiskodukaitsele suurem kui mitte-eestlaste seas (86% vs 47%), kuid eelkõige seetõttu, et mitte-eestlaste seas on kolm korda rohkem neid, kes ei oska antud küsimuses seisukohta võtta (24%).

Keskmisest enam peavad Naiskodukaitset vajalikuks üle 50-aastased (79-82%). Kirde-Eesti ja Tallinna elanike seas on aga teiste piirkondadega võrreldes enam neid, kes Naiskodukaitset vajalikuks ei pea (vastavalt 33% ja 16%). Lisaks on Naiskodukaitset mitte vajalikuks pidajaid märkimisväärselt enam mitte-eestlaste seas (30%).

7.4 Kokkupuuted riigikaitseliste struktuuridega

Sarnaselt varasemate riigikaitse teemalistele avaliku arvamuse uuringutega esitati ka seekord vastajatele küsimus selle kohta, millised on nende enda ja nende lähedaste kokkupuuted riigikaitseliste struktuuridega.

Ajateenistusega kaitseväes on otseselt või kaudselt kokkupuutunud 65% elanikest, õppekogunemiste, kordusõppuste ja vabatahtlike reservohvitseride kursustega kaitseväes 43%, Kaitseliidu tegevusega 39%, tegevteenistuses osalemisega kaitseväes 30%, riigikaitseõpetusega 39%, Naiskodukaitsega 20% ning Noorte Kotkaste ja Kodutütardega 25%.

Isiklikult ollakse kõige sagedamini kokku puutunud riigikaitseõpetusega koolis (13%) ning ajateenistusega kaitseväes (11%) (joonis 49).

Joonis 49. Kokkupuude riigikaitseliste struktuuridega 2021 (% , N=1200).

Pereliikmetel ja sõpradel on sagedamini olnud kokkupuude ajateenistusega kaitseväes (57%), õppekogunemiste, kordusõppuste ja vabatahtlike reservohvitseride kursustega kaitseväes (38%) ning Kaitseliidu tegevustega (34%).

Ajateenistusega on keskmisest enam isiklikult või lähedaste kaudu kokku puutunud eestlased (72%), mehed (69%), 20-29-aastased (77%), 30-39-aastased (72%), Põhja- (71%), Kesk- (74%), Lõuna-Eesti (71%) ja maapiirkonna elanikud (72%). Keskmisest vähem on aga kokkupuuteid olnud mitte-eestlastel (49%), naistel (60%), 60-74-aastastel (53%) ning idavirumaalastel (48%).

Õppekogunemiste, kordusõppuste ja vabatahtlike reservohvitseride kursustega kaitseväes on keskmisest enam kokku puutunud eestlased (51%), mehed (49%), 20-29-aastased (55%), 30-39-aastased (53%), Lääne- (47%), Kesk- (50%), Lõuna-Eesti (48%) ja maapiirkonna elanikud (51%). Keskmisest vähem on kokku puutunud mitte-eestlased (26%), naised (37%), 15-19-aastased 32%, 40-49-aastased (38%), 60-74-aastased (34%) ning idavirumaalased (27%).

Tegevteenistuses osalemisega on keskmisest enam kokku puutunud eestlased (34%) ja mehed (35%) ning keskmisest vähem mitte-eestlased (20%) ja naised (26%).

Kaitseliidu tegevusega on keskmisest enam kokku puutunud eestlased (47%), 15-19-aastased (49%), 20-29-aastased (50%), 30-39-aastased (42%), Lääne- (53%), Kesk- (50%), Lõuna-Eesti (44%) ja maapiirkonna elanikud (48%). Keskmisest vähem on samas kokku puutunud mitte-eestlased (22%), 40-74-aastased (31-38%), pealinlased (32%) ning Põhja- (35%) ja Kirde-Eesti elanikud (34%).

Naiskodukaitse tegevusega on keskmisest enam kokku puutunud eestlased (27%), Lääne- (28%), Kesk- (36%), Lõuna-Eesti (26%) ning maapiirkonna elanikud (31%). Keskmisest vähem on Naiskodukaitsega kokku puutunud mitte-eestlased (6%), pealinlased (14%), Ida-Virumaa (11%) ning linnapiirkonna elanikud (16%).

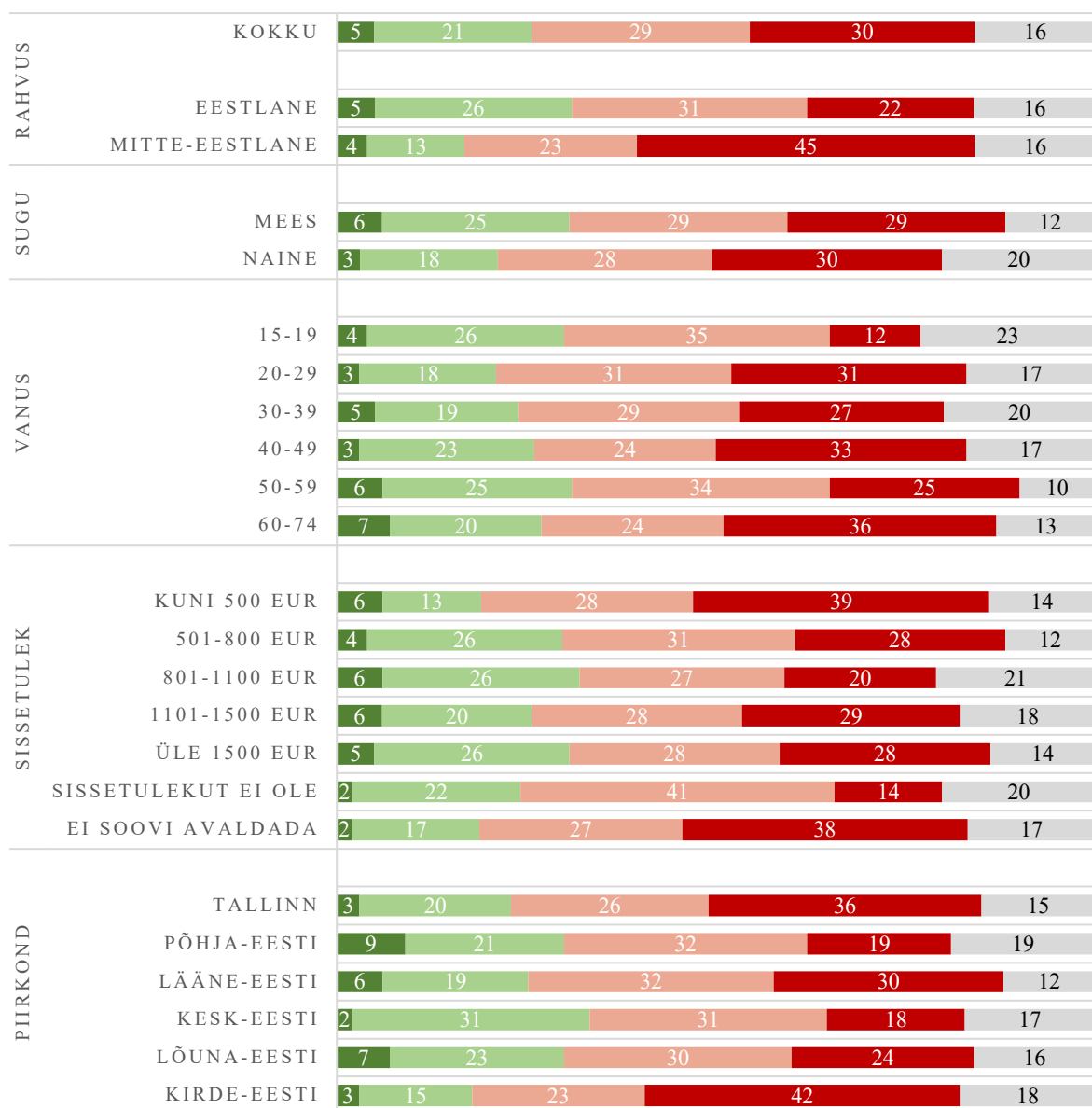
Noorte Kotkaste ja Kodutütardega on keskmisest enam kokku puutunud eestlased (34%), 15-19-aastased (43%), 20-29-aastased (38%), Lääne- (32%), Kesk- (42%), Lõuna-Eesti (34%), maapiirkonna (36%) ning alg- ja põhiharidusega elanikud (42%). Keskmisest vähem on Noorte Kotkaste ja Kodutütardega kokku puutunud mitte-eestlased (6%), pealinlased (17%) ning Põhja- (22%) ja Kirde-Eesti (13%) ning linnapiirkonna elanikud (20%).

Riigikaitseõpetusega koolides on keskmisest enam kokku puutunud eestlased (43%), mitte-eestlased aga oluliselt vähem (30%).

7.5 Suhtumine liitumisse Kaitseliidu ja Naiskodukaitsega

Kaitseliidu tegevusega mitte kokku puutunud 61% ning Naiskodukaitsega mitte kokkupuudet omavalt 80% elanikest küsiti, kuidas nad suhtuksid ettepanekusse antud organisatsioonidega liituda.

Eestimaalastest, kes pole kummagi organisatsiooniga isiklikult kokku puutunud, arvab 5%, et vastaks ettepanekule liikmeks astuda kindlasti jaatavalt ning 21% vastaks pigem jaatavalt, 29% pigem ei liituks ja 30% ei liituks kindlasti (Joonis 50).

■ Kindlasti liituksin ■ Pigem liituksin ■ Pigem ei liituks ■ Kindlasti ei liituks ■ Ei oska öelda

Joonis 50. Suhtumine liitumisse Naiskodukaitse ja Kaitseliiduga 2021 (% , N=1114).

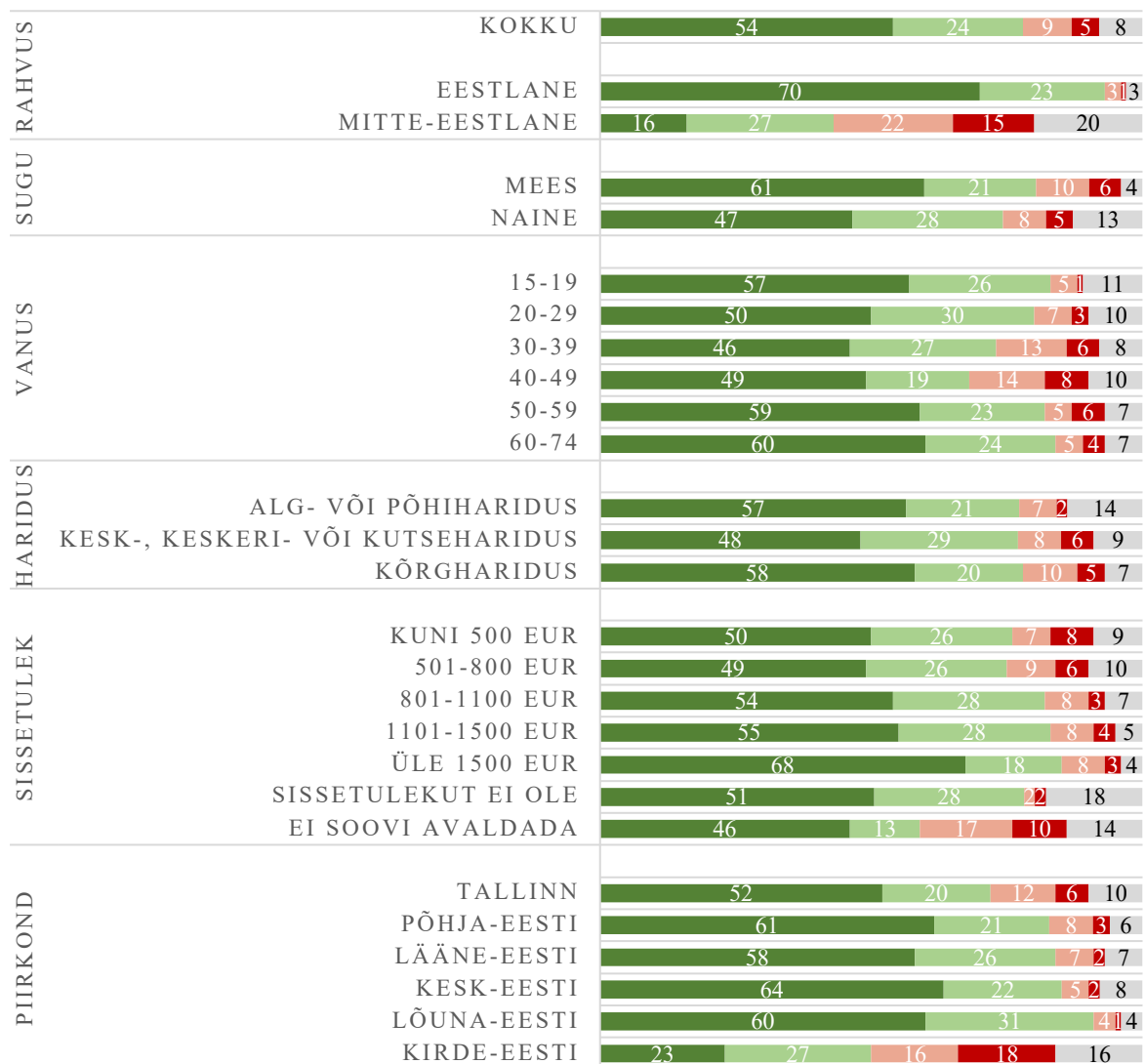
Kaitseliidu või Naiskodukaitsega liitumist kaaluksid enam eestlased (31%) kui mitte-eestlased (17%). Sealjuures on mitte-eestlaste seas poole võrra rohkem neid, kes oleks kindlasti nende organisatsioonidega liitumise vastu (45%).

Keskmisest enam kaaluksid liitumist ühe mainitud organisatsiooniga mehed (31%), 15-19-aastased (30%), 50-59-aastased (31%) ning Põhja- (30%), Kesk- (33%) ja Lõuna-Eesti (30%) elanikud. Nende organisatsioonidega ei liituks kindlasti keskmisest enam mitte-eestlased (45%), 60-74-aastased (36%), kuni 500-eurose netosissetulekuga (39%), Tallinna (36%) ja Kirde-Eesti (42%) elanikud.

8. NATO

8.1 Suhtumine NATO-sse kuulumisse

Aastal 2021 pooldab 78% eestimaalastest Eesti kuulumist NATO-sse, sealjuures on 24% pigem poolt ja 54% kindlalt poolt (Joonis 51). Elanikest 14% on aga NATO-sse kuulumise vastu ning 8% ei oska selles küsimuses seisukohta võtta.

■ Kindlasti poolt ■ Pigem poolt ■ Pigem olen vastu ■ Kindlasti olen vastu ■ Ei oska öelda

Joonis 51. Hoiakud NATO-sse kuulumise suhtes 2021 (%; N=kõik vastajad).

Rahvuse lõikes pooldavad enim NATO-sse kuulumist eestlased (93%) ja oluliselt vähem mitte-eestlased (43%). Viiesik mitte-eestlastest ei osanud selles küsimuses seisukohta võtta, samas kui eestlaste seas oli vastav osakaal vaid 3%.

Mehed on suuremad NATO-sse kuulumise pooldajad (82%) kui naised (75%). 13% naistest ei osanud selles küsimuses seisukohta võtta, meestest vaid 4%.

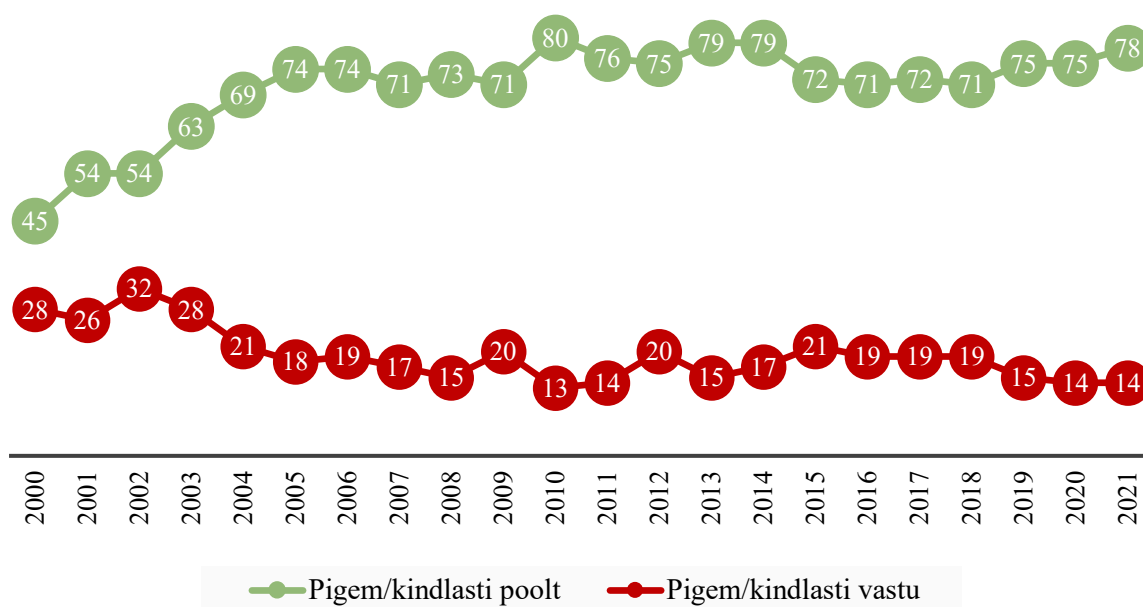
Vanuserühmadest pooldab kõige enam NATO-sse kuulumist vanim vanusegrupp - 60-74-aastased (84%), kõige vähem aga 40-49-aastased (68%). Kuni 49-eluaastani NATO-sse kuulumise toetajate osakaal kahaneb, ent hakkab seejärel vanuse kasvades taas tõusma.

Haridustasemete puhul suuri erinevusi ei ilmnenud. Kõige kõrgema ja kõige madalama haridustasemega elanikud pooldavad NATO-sse kuulumist võrdselt (78%). Kesk-, keskeri- ja kutseharidusega elanikest pooldavad NATO-sse kuulumist 77%. Kõige enam ei omanud selles küsimuses seisukohta alg- või põhiharidusega inimesed (14%).

Tulemustest selgub, et mida kõrgem sissetulek, seda enam ollakse NATO-sse kuulumise poolt. Kui kuni 800 eurot teenivate isikute seas oli NATO-sse kuulumise toetajate osakaal 75-76%, siis üle 1500 euro teenivate isikute seas 86%.

Piirkonniti on kõige suurem toetus NATO-sse kuulumise osas Lõuna-Eesti elanike seas (91%), kõige väiksem aga Kirde-Eestis (50%). Põhja-, Lääne- ja Kesk-Eesti elanike seas on toetus NATO-sse kuulumise osas üsna sarnane (vastavalt 82%, 84% ja 86%).

Ajaperioodil 2000-2005 jäi elanike osakaal, kes pooldasid kuulumist NATO-sse, alla 70% (Joonis 52).

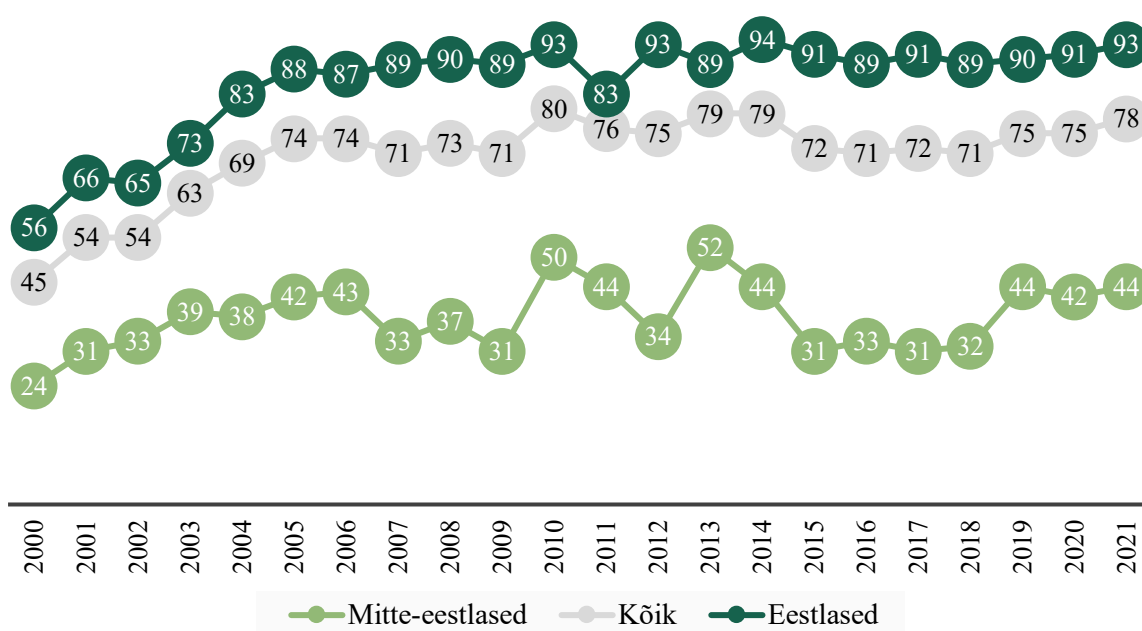

Joonis 52. Hoiakud NATO-ga liitumise/ NATO-sse kuulumise suhtes aastate lõikes (%), N=kõik vastajad).

Aastatel 2006-2021 oli toetajate osakaal püsivalt üle 70%. Kõige enam pooldati NATO-sse kuulumist aastal 2010 (80%). Suurim osakaalu tõus ühe aasta jooksul (+9%) toimus 2009-2010. Kõige suurem pooldajate osakaalu langus ühe aasta jäi aga perioodi 2014-2015 (-7%).

Ajaperioodil 2000-2021 oldi kõige enam NATO-sse kuulumise vastu aastal 2002 (32%), ühelgi muul aastal pole vastav osakaal tõusnud üle 28%. Viimasel kolmel aastal on NATO mittepooledajate osakaal olnud 14-15%.

Kõigil uuringuaastatel on NATO-sse kuulumist keskmisest enam pooldanud eestlased (joonis 53). Aastal 2021 pooldab NATO-sse kuulumist 93% eestlastest ja 44% mitte-eestlastest.

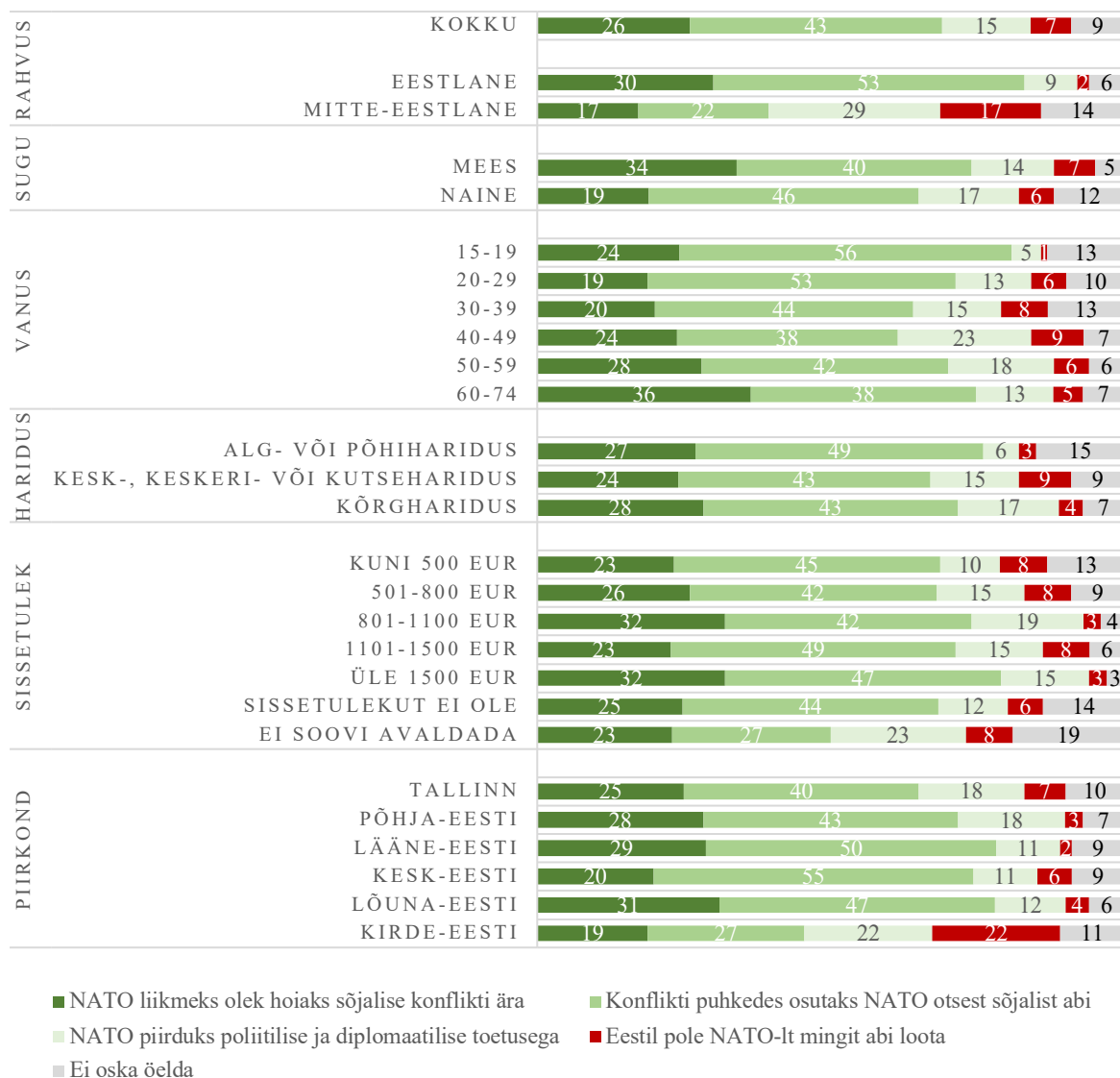

Joonis 53. Hoiakud NATO-ga liitumise/ NATO-sse kuulumise suhtes aastate ja rahvuse lõikes (% , N=kõik vastajad).

Kõige enam pooldasid eestlased NATO-sse kuulumist aastal 2014 (94%), mitte-eestlased aga aastal 2013 (52%). Kõige vähem pooldasid nii eestlased kui ka mitte-eestlased NATO-sse kuulumist aastal 2000 (vastavalt 56% ja 24%). Alates 2012. aastast on eestlased pooldanud NATO-sse kuulumist väga stabiilselt (ligi 90%). Mitte-eestlaste seas on aga pooldajate osakaal stabiliseerunud viimasel kolmel aastal (42-44%).

8.2 NATO abi Eestile võimaliku ohu korral

2021. aastal arvab 26% Eesti elanikest, et NATO-sse kuulumine aitab ära hoida sõjalisi konflikte (Joonis 54). 43% Eesti elanikest usub, et konflikti puhkedes osutaks NATO Eestile otsest sõjalist abi, samas kui 7% elanike hinnangul ei ole Eestil NATO-lt mingisugust abi lootda.

Joonis 54. Hinnangud NATO rollile Eesti julgeoleku tagamisel, kui Eestit ähvardab sõjaline oht 2021 (% , N=kõik vastajad).

Kolmandik eestlastest arvab, et NATO-sse kuulumine hoiaks ära sõjalise konflikti, samas mitte-eestlastest nõustub sellega 17%. Eestlastest usub 53%, et konflikti puhkedes osutaks NATO otsest sõjalist abi, mitte-eestlastest on samal seisukohal 22%. Mitte-eestlaste seas on oluliselt rohkem neid, kes leiavad, et Eestil pole NATO-lt mingit abi lootda (17% vs 2%).

Mehed usuvad keskmisest enam, et NATO-sse kuulumine hoiaks sõjalise konflikti ära (34%), naistest on samal seisukohal 19%. Samas usuvad naised keskmisest enam, et konflikti puhkedes osutaks NATO otsest sõjalist abi (46%). Alla 10% nii meestest kui naistest usuvad, et NATO-lt ei ole mingisugust abi loota.

Vanusrühmadest usuvad 60-74-aastased kõige enam seda, et NATO-sse kuulumine hoiab ära sõjalised konfliktid (36%), kõige vähem arvavad nii 20-29-aastased (19%). Alla 20-aastased usuvad keskmisest enam, et konflikti puhkedes osutaks NATO Eestile otsest sõjalist abi (56%), kõige vähem usuvad seda aga 60-74- ja 40-49-aastased (38%). Võrreldes teiste vanusrühmadega on 40-49-aastaste seas kõige enam neid, kes arvavad, et NATO-lt ei oleks mingisugust abi loota (9%).

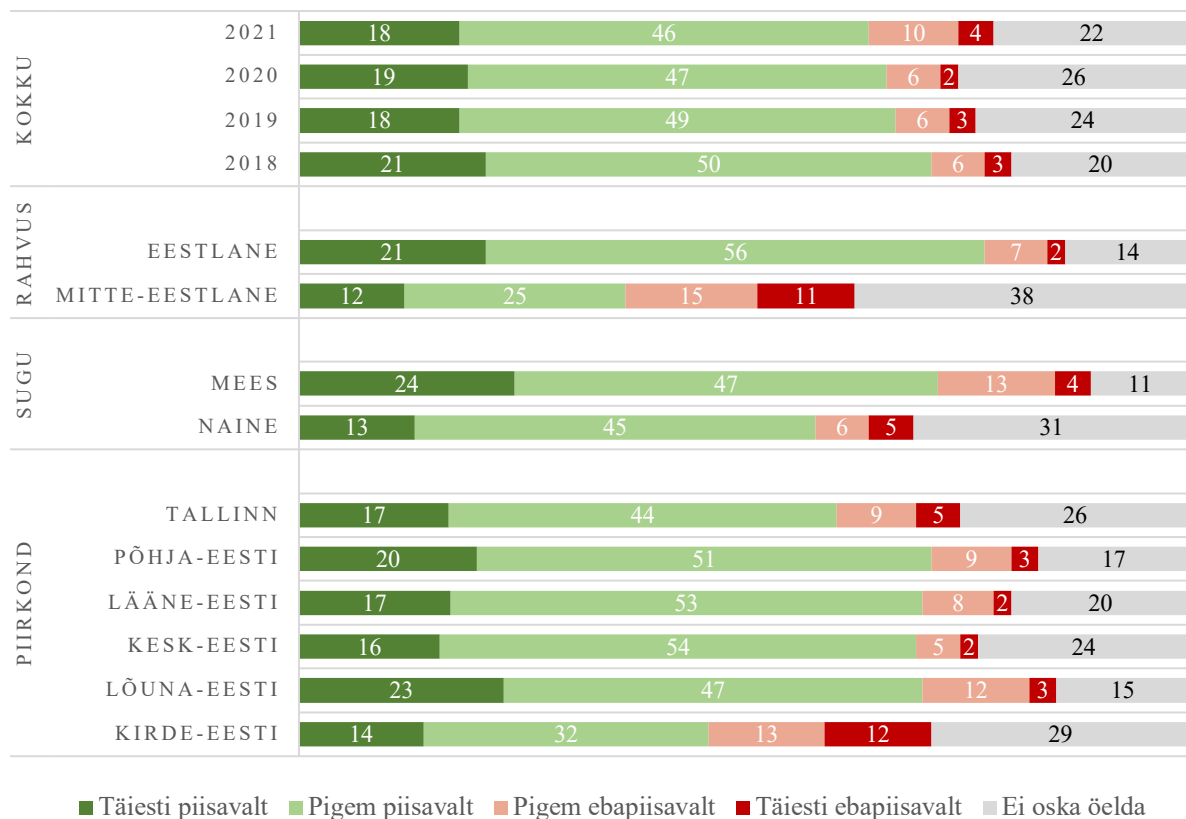
Haridustasemete lõikes ei esine suuri erinevusi. Keskmisest enam leiavad kõrgharidusega inimesed, et NATO-sse kuulumine hoiab ära sõjalised konfliktid (28%). See-eest kõige madalama haridustasemega inimesed usuvad keskmiselt enam, et konflikti puhkedes osutaks NATO Eestile otsest sõjalist abi (49%). Kesk-, keskeri ja kutseharidusega elanikud aga arvavad sagedamini, et NATO-st ei oleks sõjalise konflikti korral mingisugust abi loota (9%).

Ka sissetulekute puhul puuduvad suured erinevused. Keskmisest enam usuvad 801-1100 eurot või üle 1500 euro teenivad inimesed, et NATO-sse kuulumine hoiaks ära sõjalise konflikti (32%). 1101-1500 eurot teenivate Eesti elanike seas on keskmisest sagedasem arvamus, et konflikti puhkedes osutaks NATO Eestile otsest sõjalist abi (49%).

Võrreldes hinnanguid piirkondade lõikes, ilmneb, et Lõuna-Eesti elanikud usuvad keskmisest enam, et NATO-sse kuulumine hoiaks ära sõjalise konflikti (31%), kõige vähemal määral on sel seisukohal aga Kirde-Eesti elanikud (19%). NATO otsese sõjalise abi osutamist Eestile konflikti puhkedes peavad keskmiselt enam tõenäoliseks Kesk-Eesti elanikud (55%), samas kui kõige vähem usuvad seda Kirde-Eesti elanikud (27%). Samuti on Kirde-Eesti elanike seas keskmisest enam neid, kes arvavad, et NATO toetus piirduks vaid diplomaatilise toega (22%) või Eestil poleks NATO-lt oodata mingisugust abi (22%).

8.3 Hinnangud NATO poolt ette võetud sammudele Eesti julgeoleku tagamiseks

Viimaste aastate jooksul on NATO poolt ette võetud samme julgeoleku tagamiseks hinnatud üha enam ebapiisavaks. Kui aastal 2018 leidis 71% elanikest, et NATO poolt ette võetud sammud on piisavad, siis 2021. aastal on sel seisukohal 64% elanikest (Joonis 55). Kui aastatel 2018-2020 pidas NATO poolt ette võetud samme ebapiisavaks 8-9% elanikest, siis aastaks 2021 on vastav osakaal kasvanud 14%-ni.

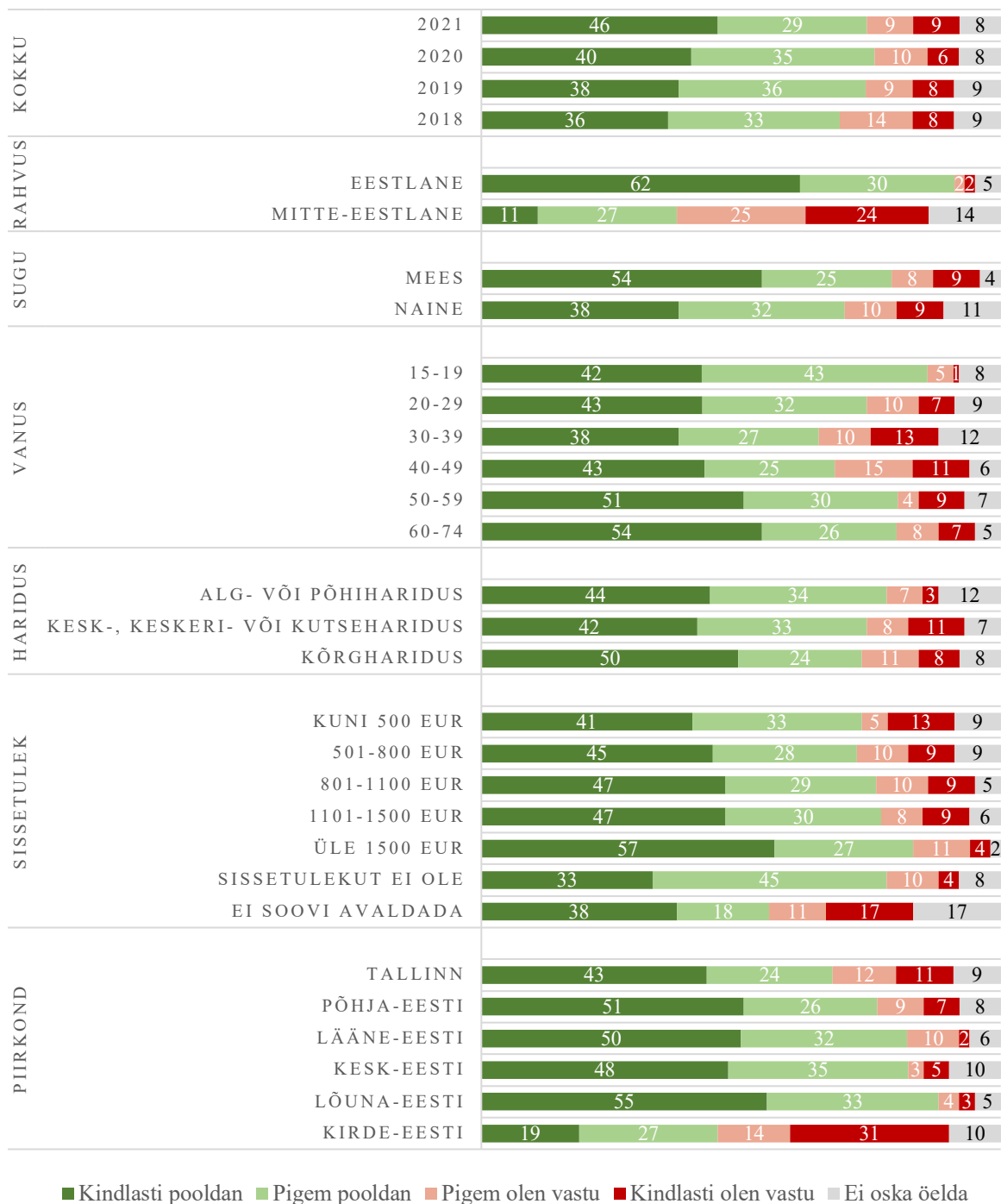
Joonis 55. Elanike hinnang NATO panustamisele Eesti julgeoleku tagamisel (% , N=kõik vastajad).

2021. aastal peab eestlastest NATO poolt ettevõetud samme Eesti julgeoleku tagamiseks piisavaks 77% elanikest, mitte-eestlastest aga vaid 37%. Mitte-eestlaste seas on 38% neid, kes selles küsimuses seisukohta võtta ei oska, eestlaste puhul on see osakaal vaid 14%.

Võrreldes naistega on mehed sagedamini arvamusel, et NATO liikmelisus tagab Eesti julgeoleku. Ligi kolmandik naistest ei oska selles osas seisukohta võtta, samas meeste seas on neid vaid veidi üle kümnendiku. Võrreldes naistega on meeste seas enam neid, kes peavad NATO tegutsemist julgeoleku tagamiseks täiesti piisavaks (mehed 24%, naised 13%), kuid ka neid, kes peavad seda pigem ebapiisavaks (mehed 13%, naised 6%).

Keskmisest enam peavad NATO tegutsemist Eesti julgeoleku tagamise eesmärgil pigem või täiesti piisavaks Põhja- (71%), Lääne-, Kesk-, ja Lõuna-Eesti elanikud (70%). NATO tegutsemist Eesti julgeoleku tagamise eesmärgil peavad aga keskmisest enam ebapiisavaks Kirde-Eesti elanikud (46%), lisaks on nende seas ka kõige enam neid, kellel puudub antud küsimuses kindel seisukoht (29%).

NATO liitlasvägede kohalolekut Eestis on viimasel kahel aastal pooldanud 75% elanikest, kõige vähem pooldati liitlasvägede kohalolekut aastal 2018 (69%) (Joonis 56).

Joonis 56. Elanike suhtumine NATO liitlasvägede kohalolekusse Eestis (% , N=kõik vastajad)

92% eestlastest pooldab NATO liitlasvägede kohalolekut, mitte-eestlaste puhul on see osakaal oluliselt väiksem - 38%. Vaid 4% eestlastest ei poolda NATO liitlasvägede kohaolekut, mitte-eestlastest koguni 49%.

Mehed pooldavad naistest rohkem seda, et NATO liitlasväed viibivad Eestis (vastavalt 79% ja 70%). Võrreldes meestega on naiste seas aga mõnevõrra enam neid, kes ei oska selles küsimuses seisukohta võtta (vastavalt 4% ja 11%).

Vanuse lõikes pooldavad kõige enam NATO liitlasvägede kohalolekut 15-19-aastased (85%) ja 50-74-aastased (80-81%), kõige vähem aga 30-39-aastased elanikud (65%).

Haridustasemete võrdluses suured erinevused puuduvad. Keskmisest mõnevõrra vähem on mittepooldajaid alg- ja põhiharidusega elanike seas (10%), kuid ka neid, kes ei oska seisukohta võtta (12%).

Sissetulekute lõikes pooldavad NATO liitlasvägede kohalolekut enim need Eesti elanikud, kelle isiklik netosissetulek on üle 1500 euro kuus (84%), samuti sissetulekuta elanikud (78%).

Enam kui 80% ulatuses pooldavad NATO liitlasvägede kohalolekut Lääne-, Kesk-, ja Lõuna-Eesti elanikud, kõige vähem aga Kirde-Eesti elanikud (46%).

8.4 Hinnangud NATO lahingugrupi mõjule Eesti turvalisusele

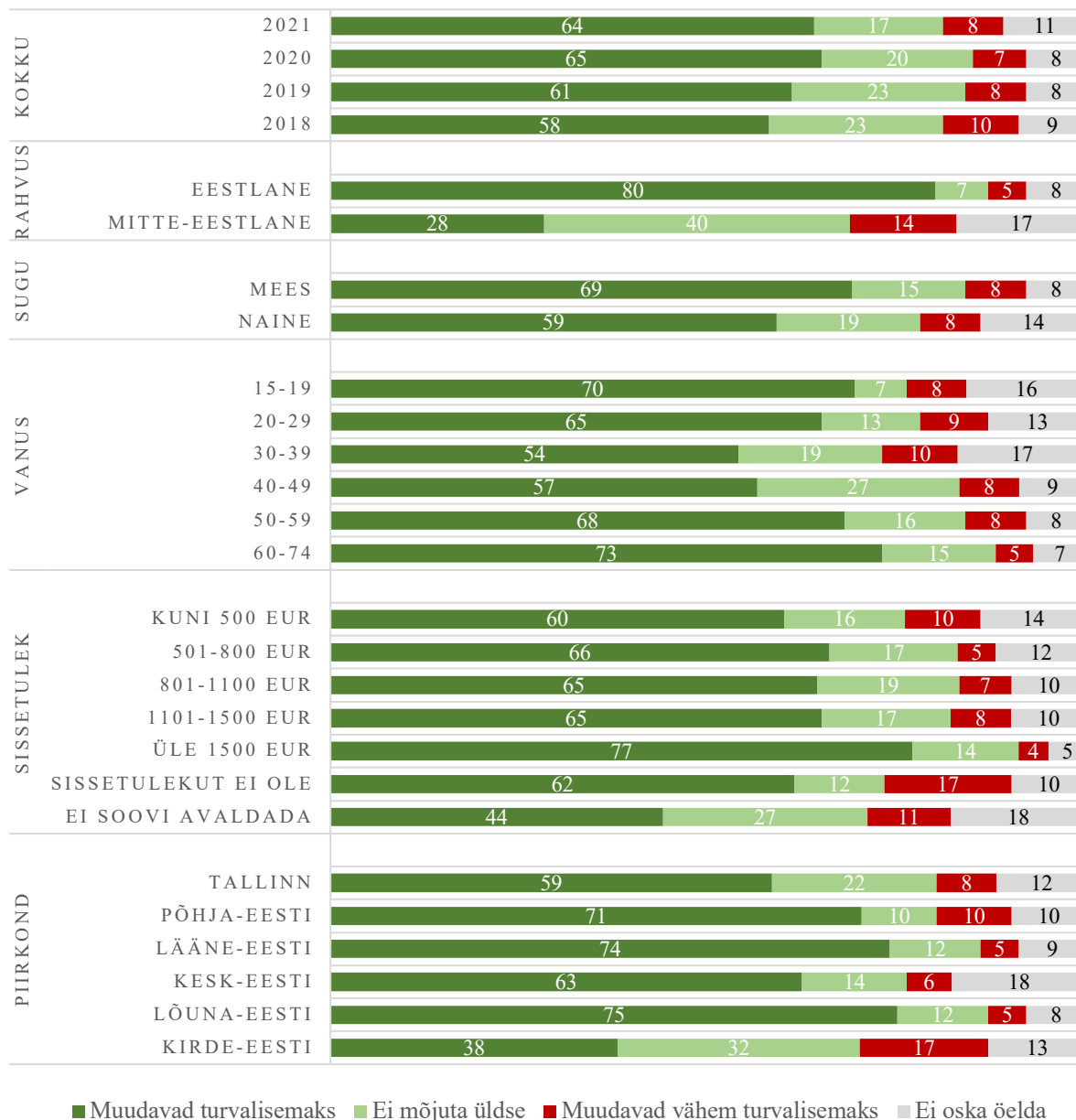
Ligi 2/3 Eesti elanikest leiab, et Eestisse paigutatud NATO lahingugrupi sõdurite kohalolek muudab Eesti turvalisemaks ning antud hinnang on viimastel aastatel elanike seas süvenenud. Neid elanikke, kes arvavad, et NATO lahingugrupi sõdurite kohalolek ei mõjuta üldse turvalisust, on iga viimase uuringuaastaga järjest vähemaks jäänud (langenud 23%-lt 17%-ni) (Joonis 57). Samuti on eelmiste uuringuaastatega võrreldes kahanenud nende eestimaalaste osakaal, kes arvavad, et NATO lahingugrupi sõdurite kohalolek muudab Eesti vähem turvalisemaks (10%-lt 8%-le).

80% eestlastest leiab, et Eestisse paigutatud NATO lahingugrupi sõdurite kohalolek muudab Eesti turvalisemaks, mitte-eestlaste puhul on see osakaal aga oluliselt väiksem (28%). Neid, kes leiavad, et see ei muuda midagi, on mitte-eestlaste seas 40%, eestlaste seas vaid 7%. Samuti arvavad mitte-eestlased sagedamini, et NATO sõdurite kohalolek muudab Eesti vähem turvaliseks (14% vs 5%).

Vanusegruppide lõikes leiavad keskmisest enam 15-29-aastased ning 50-74-aastased, et Eestisse paigutatud NATO lahingugrupi sõdurite kohalolek muudab Eesti turvalisemaks. Kõige harvemini on samal seisukohal 30-39-aastased (54%). Keskmisest sagedamini on arvamusel, et NATO lahingugrupi sõdurite kohalolek Eestis ei mõjuta midagi, 40-49-aastased (27%). 30-39-aastased leiavad aga keskmisest sagedamini, et NATO sõdurite kohalolek muudab Eesti vähem turvaliseks (10%).

Sissetulekute lõikes on üle 1500 euro kuus teenivate isikute seas enam neid, kes leiavad, et Eestisse paigutatud NATO lahingugrupi sõdurite kohalolek muudab Eesti elu turvalisemaks (77%).

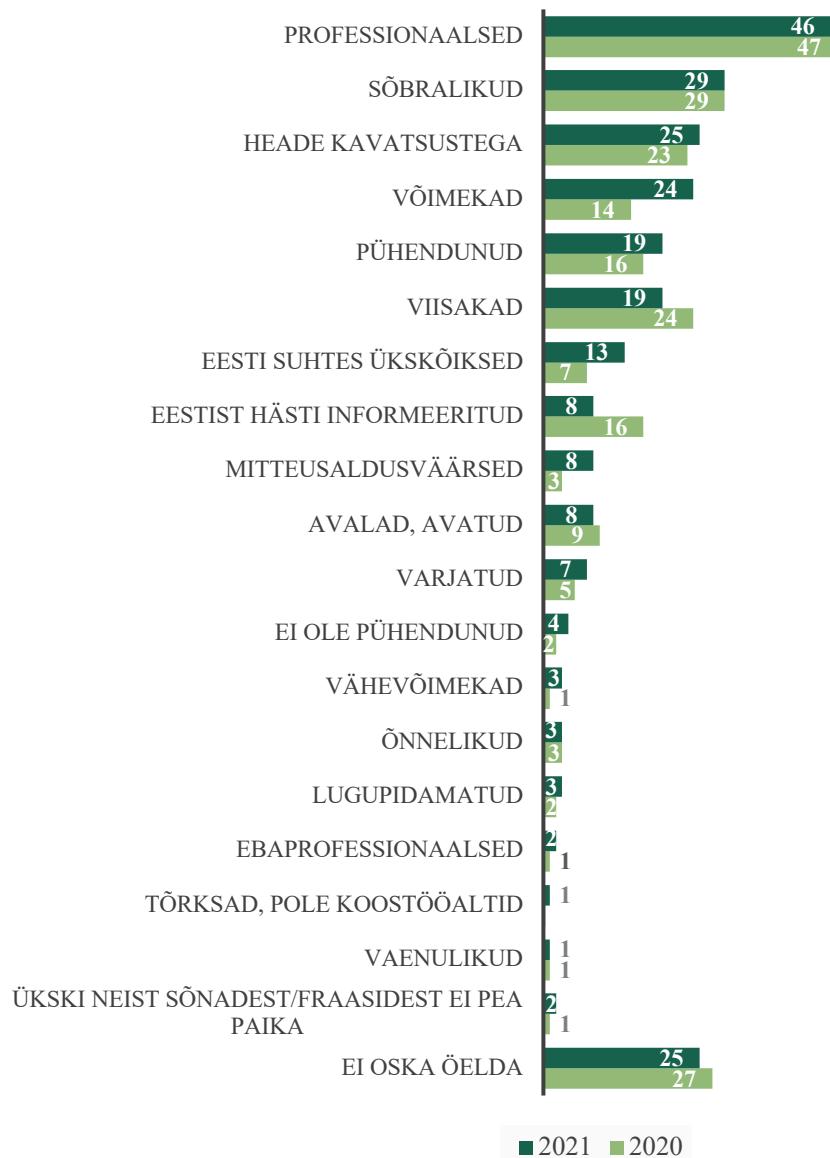
Piirkondade lõikes on keskmisest enam Lõuna- ja Lääne-Eesti elanike seas neid, kes usuvad, et NATO lahingugrupi sõdurite kohalolek muudab Eesti turvalisemaks (vastavalt 75% ja 74%). Võrreldes teiste piirkondadega on Kirde-Eesti elanikud enim seisukohal, et NATO lahingugrupi sõdurite kohalolek Eestis ei mõjuta Eesti turvalisust (32%), samuti arvatakse sagedamini, et NATO sõdurite kohalolek muudab Eesti ebaturvalisemaks (17%). Seevastu Lääne- ja Lõuna-Eesti elanikud pooldavad vähim seisukohta, et NATO lahingugrupi sõdurite kohalolek võib muuta Eesti elu ebaturvaliseks (5%).

Joonis 57. Eesti elanike hinnang NATO lahingugrupi sõdurite kohaloleku mõjule Eesti turvalisusele (% , N=kõik vastajad).

8.5 Hinnangud NATO lahingugrupi sõduritele

2021. aasta uuringu tulemused näitavad, et NATO lahingugrupi sõdureid nähakse kõige sagedamini professionaalidena (46%) ning leitakse, et nad on sõbralikud (29%), heade kavatsustega (25%) ning võimekad (24%) (Joonis 58). Negatiivseid omadussõnu seostatakse NATO lahingugrupi sõduritega suhteliselt harva. Kõige sagedamini märgiti neist omadustest „Eesti suhtes ükskõiksed“ (13%) ning „mitteusaldusväärsed“ (8%).

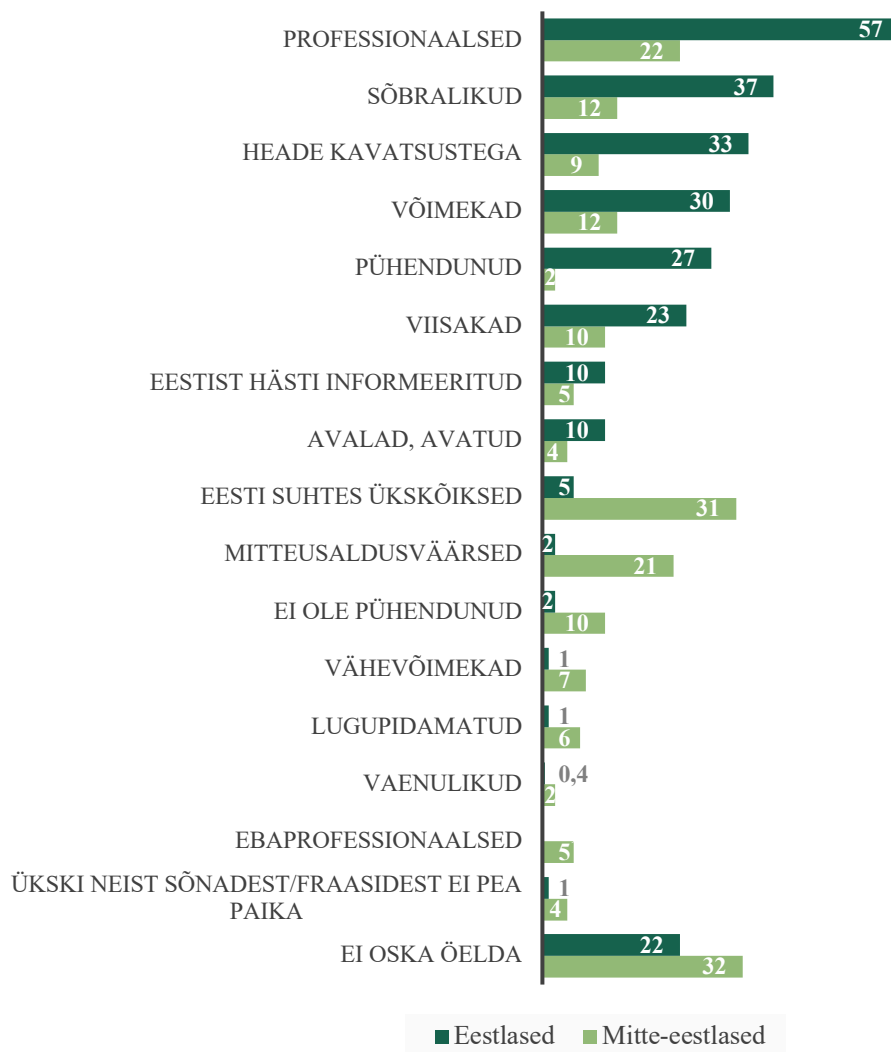
Joonis 58. Hinnangud NATO lahingugrupi sõduritele 2020-2021 (% , N=kõik vastajad).

Võrreldes 2020. aastaga pole Eestis paiknevate NATO lahingugrupi sõdurite kuvand märkimisväärselt muutunud. Üheks suurimaks muutuseks kahe uuringuaasta vahel on see, et 2021. aastal peetakse NATO sõdureid harvemini viisakateks (langenud 24%-lt 19%-ni). Samuti

on vähem neid, kes arvavad, et NATO väeüksused on Eestist hästi informeeritud (langenud 16%-lt 8%-ni).

Eestlaste ja mitte-eestlaste hinnangud NATO sõdurite kuvandi osas on üsna polariseerunud. Mitte-eestlased kirjeldavad NATO liitlasvägesid pigem negatiivsete omadussõnadega, kuid esineb ka positiivset. Kõige sagedamini näevad mitte-eestlased NATO liitlasvägesid Eesti suhtes ükskõiksetena (31%) ja mitteusaldusväärsetena (21%), kuid samas siiski professionaalidena (Joonis 59). Eestlaste puhul on valdavalt kirjeldatud NATO lahingugrupi sõdureid positiivsete omadussõnadega. Kõige sagedamini näevad eestlased liitlasvägede esindajaid professionaalidena (57%), kuid ka sõbralikena (37%), heade kavatsustega (33%) ning võimekatena (30%).

Samas on mitte-eestlastest elanike seas suhteliselt sagedane kindla kuvandi puudumine (32% jättis vastuse andmata), eestlaste seas on neid mõnevõrra vähem (22%).

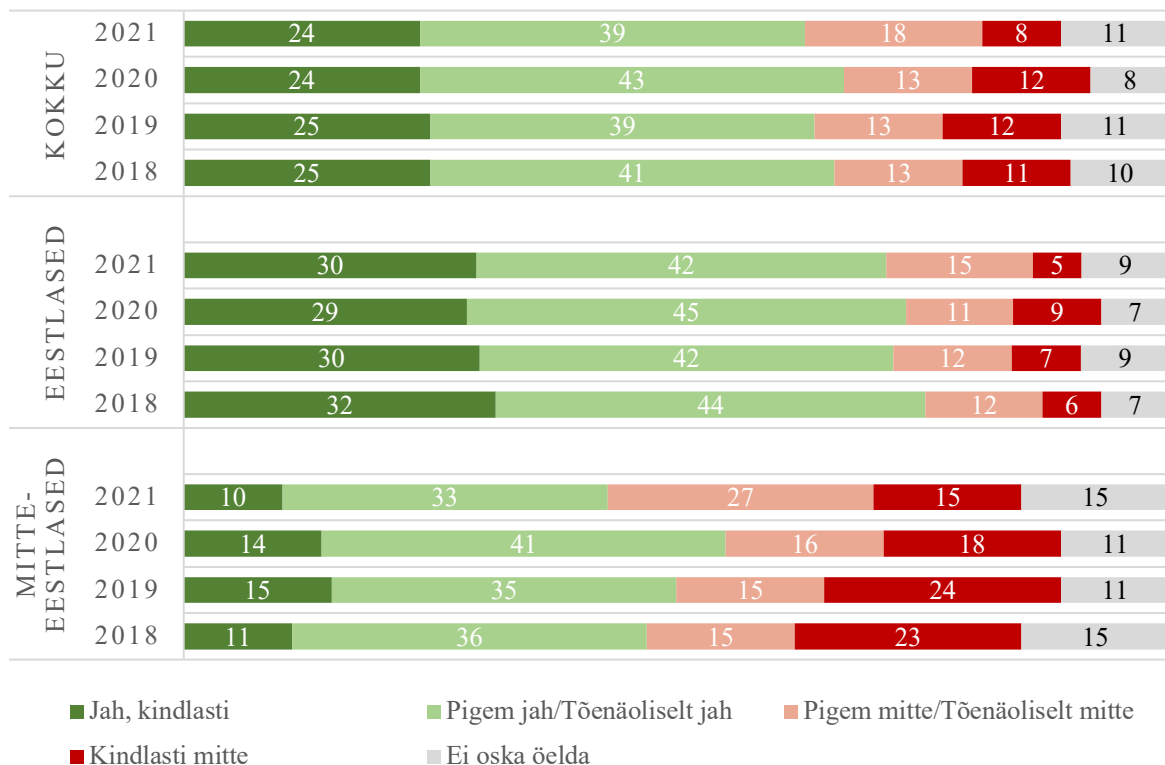
Joonis 59. Hinnangud NATO lahingugrupi sõduritele rahvuse lõikes 2021 (% , N=kõik vastajad).

9. Rahvusvahelised sõjalised operatsioonid

Järgnevalt analüüsitakse elanikkonna hoiakuid rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalemise suhtes: kui vajalikuks peetakse Eesti osalemist sellistes operatsioonides, mis põhjustel peaks Eesti välismissioonidel osalema ning kuidas suhtutakse välismissioonidel osalemisse NATO, Euroopa Liidu ja ÜRO üksuste koosseisus või liitlasriikide vahelise koostöö raames.

9.1 Suhtumine Eesti osalemisse rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides

Elanike suhtumine Eesti osalemisse rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides pole viimase kolme aastaga oluliselt muutunud: sõjalistes operatsioonides osalemise pooldajad moodustavad ligikaudu 2/3 ning vastased 1/4 kogu elanikkonnast. Eestlaste seas on toetus osalemisele rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides jätkuvalt kõrgem kui mitte-eestlaste seas (vastavalt 72% ja 43%) (Joonis 60). Arvamuste lahknevus on aastaga veelgi süvenenud - mitte-eestlaste seas on võrreldes 2020. aastaga vähenenud pooldajate osakaal 12% võrra.

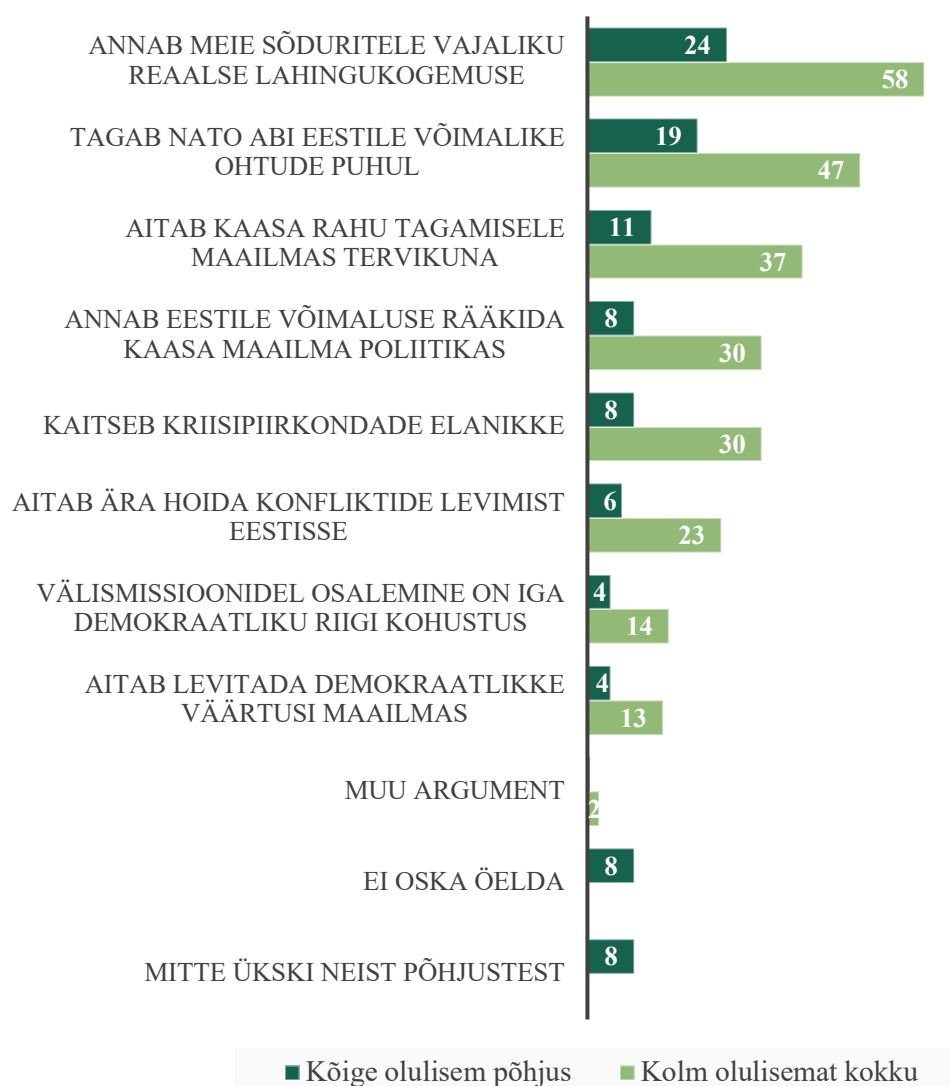

Joonis 60. Hinnang Eesti kaitsejõudude üksuste osalemise vajalikkusele sõjalistes operatsioonides maailma pingekolletes (% , N=kõik vastajad).

9.2 Rahvusvahelistes operatsioonides osalemise argumendid

Vastajail paluti etteantud nimekirjast valida kolm kõige olulisemat põhjust, miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides. Tulemused fikseeriti järjestatuna, st milline on olulisuselt esimene, teine ja kolmas põhjus.

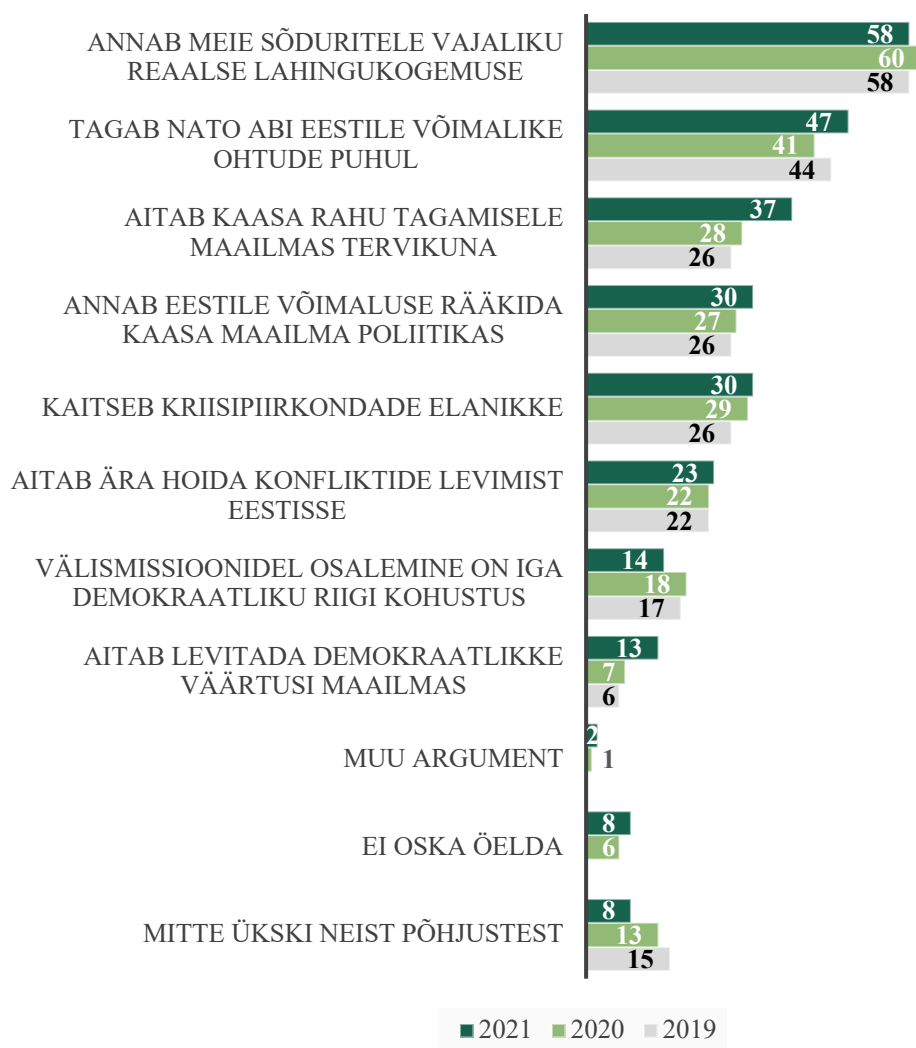
Kõige olulisemate põhjustena, miks osaleda rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides, märgiti, et see annab meie sõduritele reaalse lahingukogemuse (kõige olulisemaks peab 24% ning kolme olulisema seas märgiti 58%) ning tagab Eestile võimalike ohtude korral NATO abi (vastavalt 19% ja 47%) (Joonis 61).

Joonis 61. Olulisemad põhjused, miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides 2021 (% , N=kõik vastajad).

Järgmised olulisemad põhjused on rahu tagamine maailmas tervikuna (37%), võimalus Eesti kaasa rääkimiseks maailma poliitikas (30%) ning võimalus kriisipiirkondade elanikke kaitsta (30%). Elanikest 8% hinnangul ei põhjenda rahvusvahelistes missioonides osalemist miski, keskmiselt enam on see hinnang levinud mitte-eestlaste seas (18%).

Võrreldes paari viimase aastaga on elanike hinnangud rahvusvahelistes missioonides osalemise põhjuste olulisusele püsinud suhteliselt muutumatuna (Joonis 62). Viimaste aastate jooksul on vähenenud nende osakaal, kelle hinnangul ei põhjenda rahvusvahelistes missioonides osalemist mitte miski (15%-lt 8%-ni).

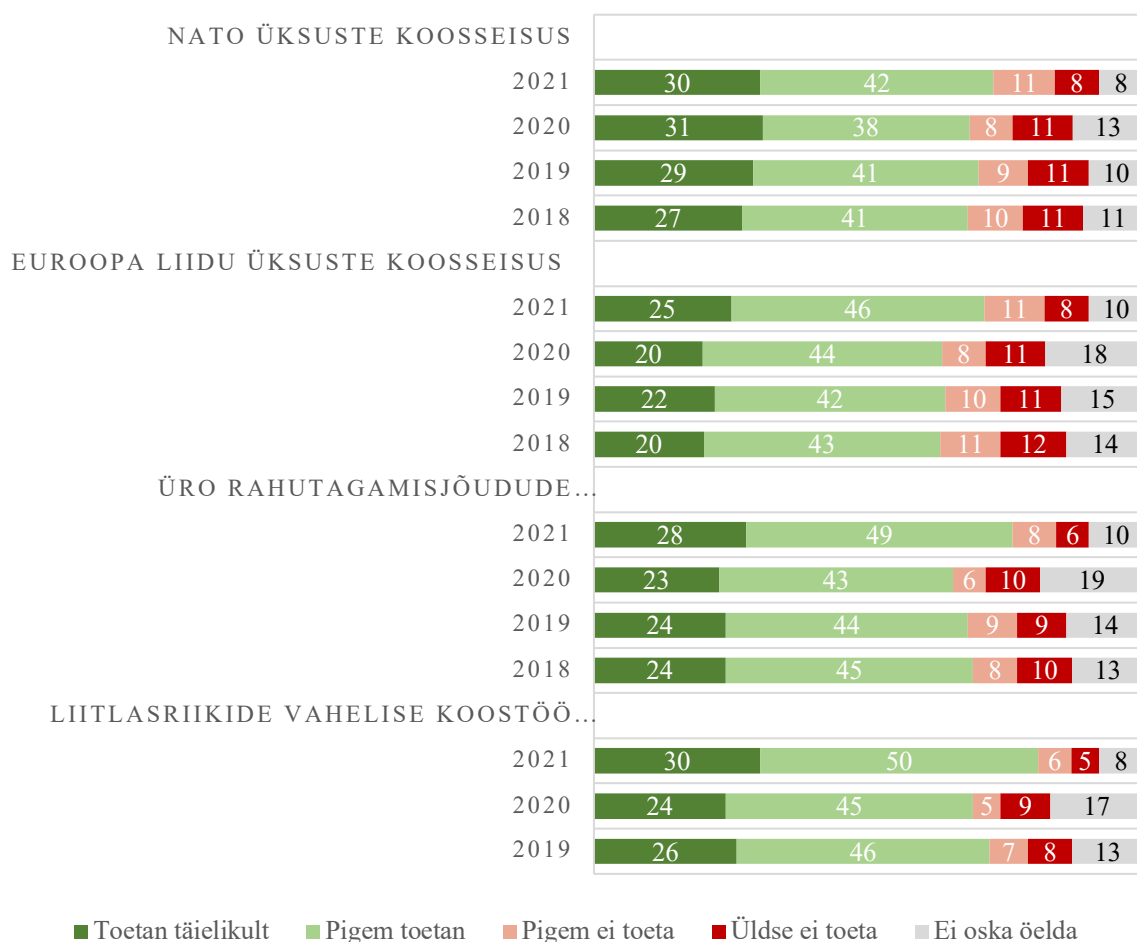

Joonis 62. Olulisemad põhjused, miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides 2019-2021 (% , N=kõik vastajad).

9.3 Suhtumine osalemisse NATO, EL ja ÜRO missioonides

Küsitletutel paluti hinnata, mil määral nad toetavad Eesti osalemist NATO, Euroopa Liidu, ÜRO ja liitlasriikide vahelise koostöö raames aset leidvates missioonides.

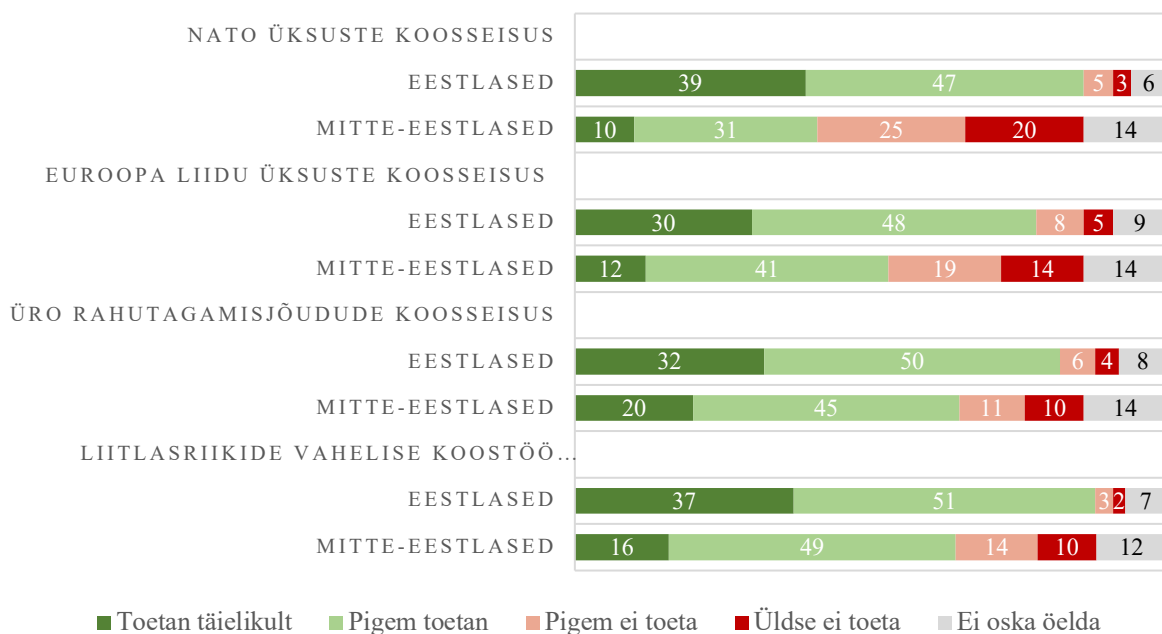
Kui aastatel 2018-2020 oli toetus erinevates missioonides osalemisele üldjoontes võrdne, siis 2021. aastal on toetajate osakaal oluliselt tõusnud kõikide missioonide puhul (Joonis 63). Kõige enam on toetus kasvanud liitlasriikide vahelise koostöö operatsioonidele (69%-lt 80%-ni) ning osalemisele ÜRO rahutagamisjõudude koosseisus (66%-lt 77%-ni), seejärel Euroopa Liidu (64%-lt 71%-ni) ja NATO üksuste koosseisu kuulumise osas (69%-lt 72%-ni). Vastu on erinevates missioonides osalemisele 11–19% elanikest.

Joonis 63. Suhtumine Eesti Kaitseväe üksuste osalemisse rahvusvahelistes operatsioonides 2018-2021 (% , N=kõik vastajad).

Eestlaste seas on toetus missioonides osalemisele oluliselt kõrgem kui mitte-eestlaste seas – eestlastest toetab neis osalemist 78% ja enam, muudest rahvustest elanikest aga alla 65% (Joonis 64). Nii eestlaste kui ka mitte-eestlaste seas on toetus kõrgeim liitlasriikide vahelist

koostööd puudutavates missioonides osalemisele (vastavalt 88% ja 65%). Kõige suurem on arvamuste lahknevus aga NATO üksuste koosseisus missioonidel osalemise puhul - eestlastest seas on pooldajate osakaal 86%, mitte-eestlaste seas aga 41%.

Joonis 64. Suhtumine Eesti kaitseväge üksuste osalemisse rahvusvahelistes operatsioonides rahvuse lõikes 2021 (% , N=kõik vastajad).

10. Veterani mõiste

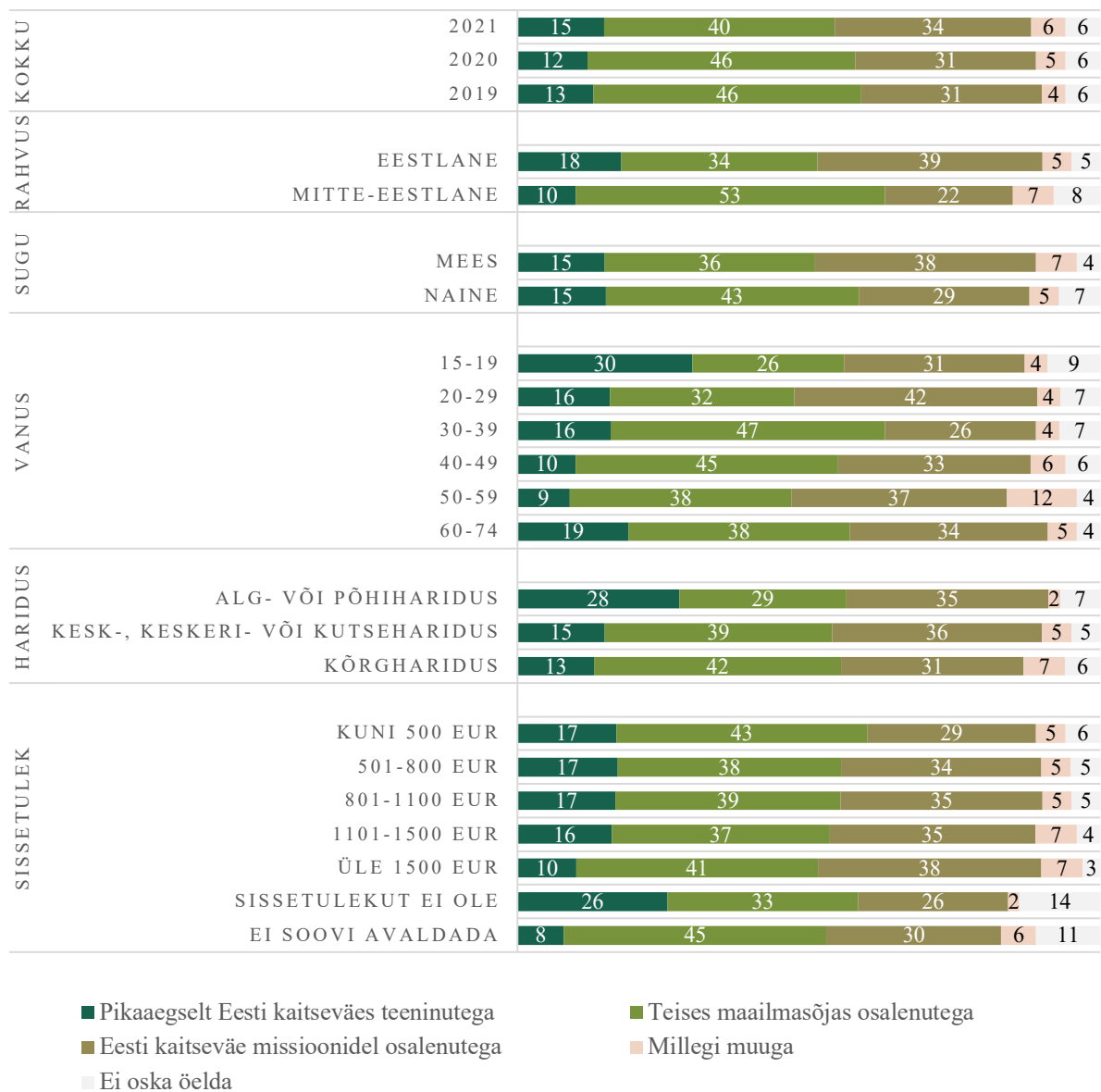
Vastajatelt uuriti, mis seostub neile sõnaga „veteran“. Võrreldes 2019. ja 2020. aastate tulemusi, seostub varasemast vähem, kuid jätkuvalt kõige enam, veterani mõiste Teises maailmasõjas osalenutega (40%) (joonis 65). Vaid veidi vähemal määral on neid, kes seostavad veterani mõistet Eesti Kaitseväge missioonidel osalenutega (34%).

Keskmisest sagedamini seostavad veterane Teises maailmasõjas osalenutega mitte-eestlased (53%), naised (43%), 30-49-aastased (45-47%), kõrgharidusega (42%) ning kuni 500-eurose netosissetulekuga (43%) elanikud. Harvemini seostavad aga veterani mõistet sellega 15-19-aastased (26%) ning alg- ja põhiharidusega (29%) Eesti elanikud.

Keskmisest sagedamini peavad veteranideks Eesti Kaitseväge missioonidel osalenuid eestlased (39%), mehed (38%) ja 20-29-aastased (42%), keskmisest harvem aga mitte-eestlased (22%), naised (29%) ja 30-39-aastased (26%).

Kõige harvemini seostub veterani mõiste pikaajase teenimisega Eesti Kaitseväes (15%), keskmisest enam 15-19-aastastele (30%), 60-74-aastastele (19%) ning alg- ja põhiharidusega (28%) ja sissetulekuta (26%) elanikele.

Kindlat ettekujutust „veterani“ mõistest ei oma 6% elanikest.

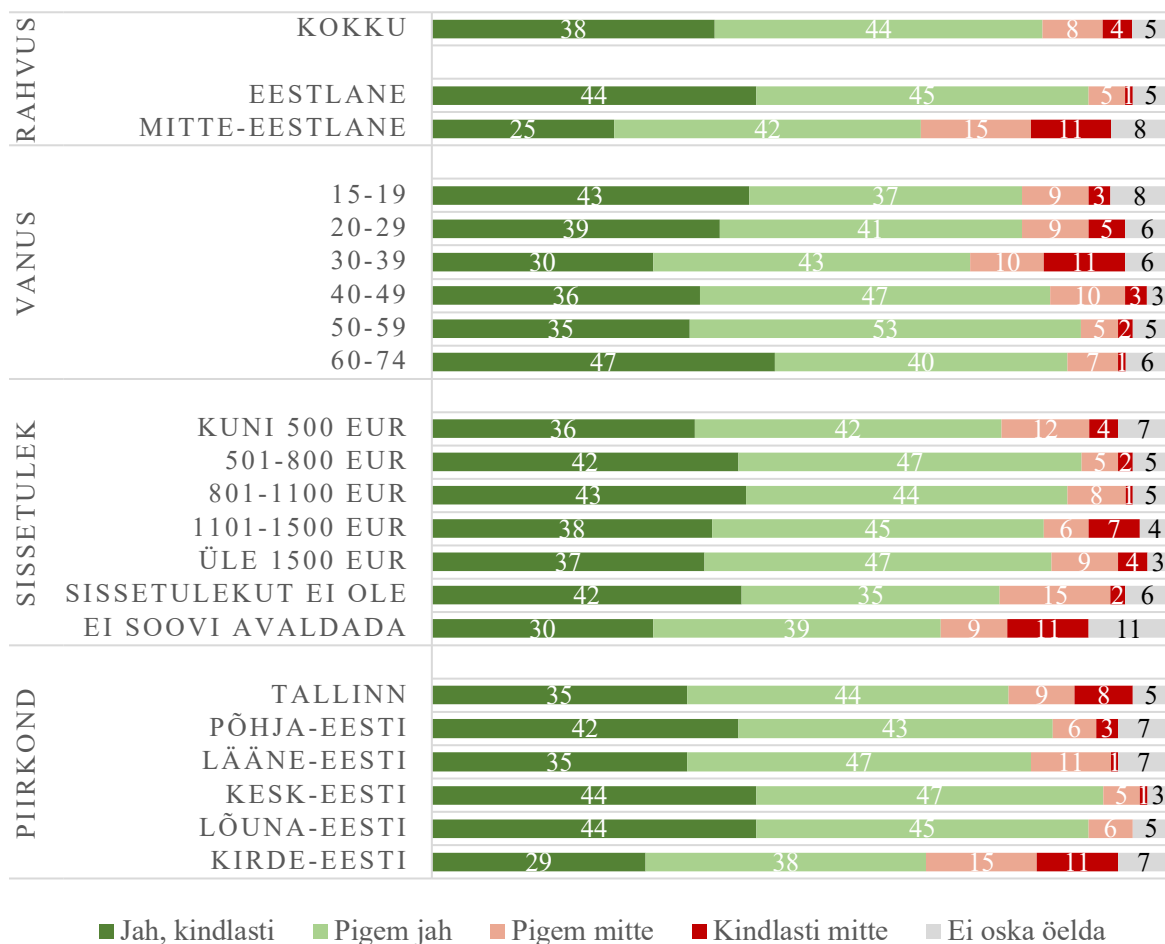
Joonis 65. Veterani mõiste kuvand (% , N=kõik vastajad).

11. Riigikaitseõpetus koolides

Suhtumine riigikaitseõpetuse vajalikkusse kooli õppeprogrammis on Eesti elanikkonna seas olnud läbi aastate positiivne: juba 2008. aastast alates on seda kindlasti või arvatavasti vajalikuks pidanud neli viiendikku või rohkem küsitletutest.

2021. aastal küsiti riigikaitseõpetuse vajalikkuse asemel: “Kas kõigis keskharidust andvates õppeasutustes peaks olema võimalik õppida riigikaitseõpetust?”.

Eesti elanikest 82% pigem või täiesti pooldab, et riigikaitseõpetust oleks võimalik õppida kõikides keskharidust andvates õppeasutustes (Joonis 66). Veidi üle kümnendiku elanikest on sellele pigem vastu ning 4% täiesti vastu.

Joonis 66. Suhtumine riigikaitseõpetuse õppimisvõimaluste loomisse kõikides üldhariduskoolides 2021 (%; N=kõik vastajad).

Keskmisest enam pooldavad riigikaitseõpetuse võimalust kõikides keskharidust andvates koolides eestlased (89%), 50-74-aastased (87-88%), 501-1100-eurose netosissetulekuga (87-89%), Põhja- (85%), Kesk- (91%) ja Lõuna-Eesti (89%) elanikud.

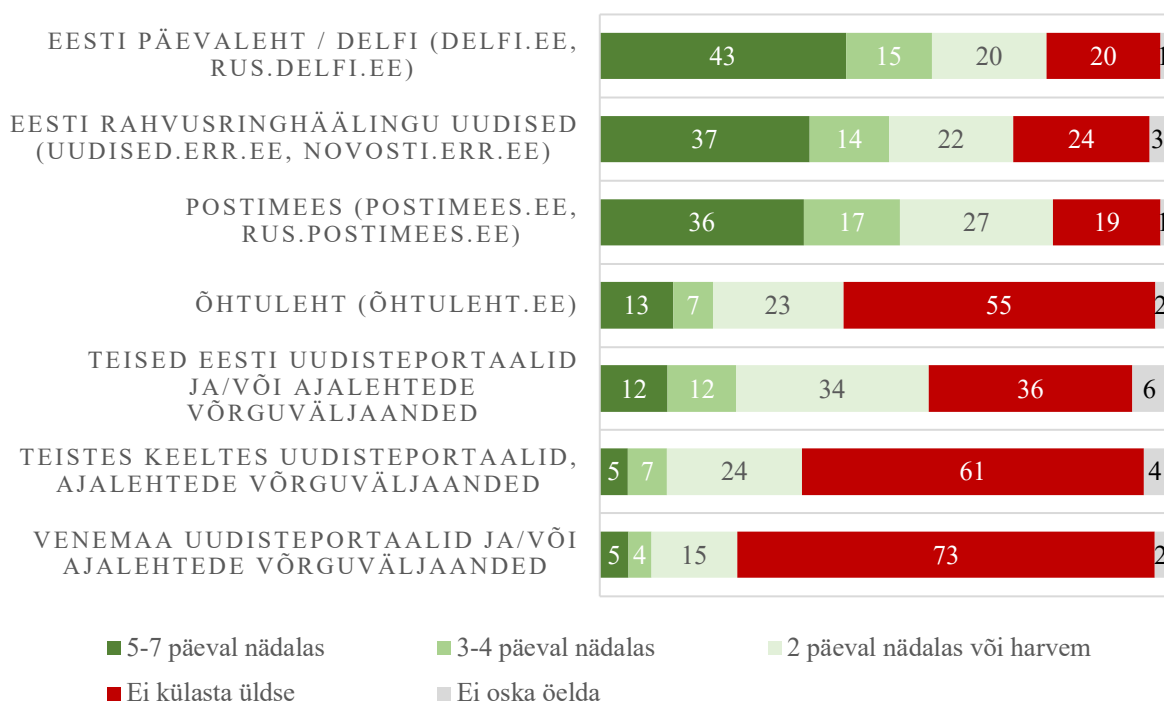
Keskmisest sagedamini on sellele aga vastu mitte-eestlased (26%), 30-39-aastased (21%), sissetulekuta (17%), kuni 500-eurose netosissetulekuga (16%) eestimaalased, pealinlased (17%) ja Kirde-Eesti (26%) elanikud.

12. Meediatarbimine

Selleks, et hinnata meediatarbimise seost riigikaitse alaste hoiakutega, sisaldus küsitlusannekdis ka ulatuslik meediatarbimise plokk. Kaardistati erinevate meediakanalite jälgimise sagedust ning hinnanguid erinevate meediakanalite olulisusele riigikaitse alase teabe saamisel.

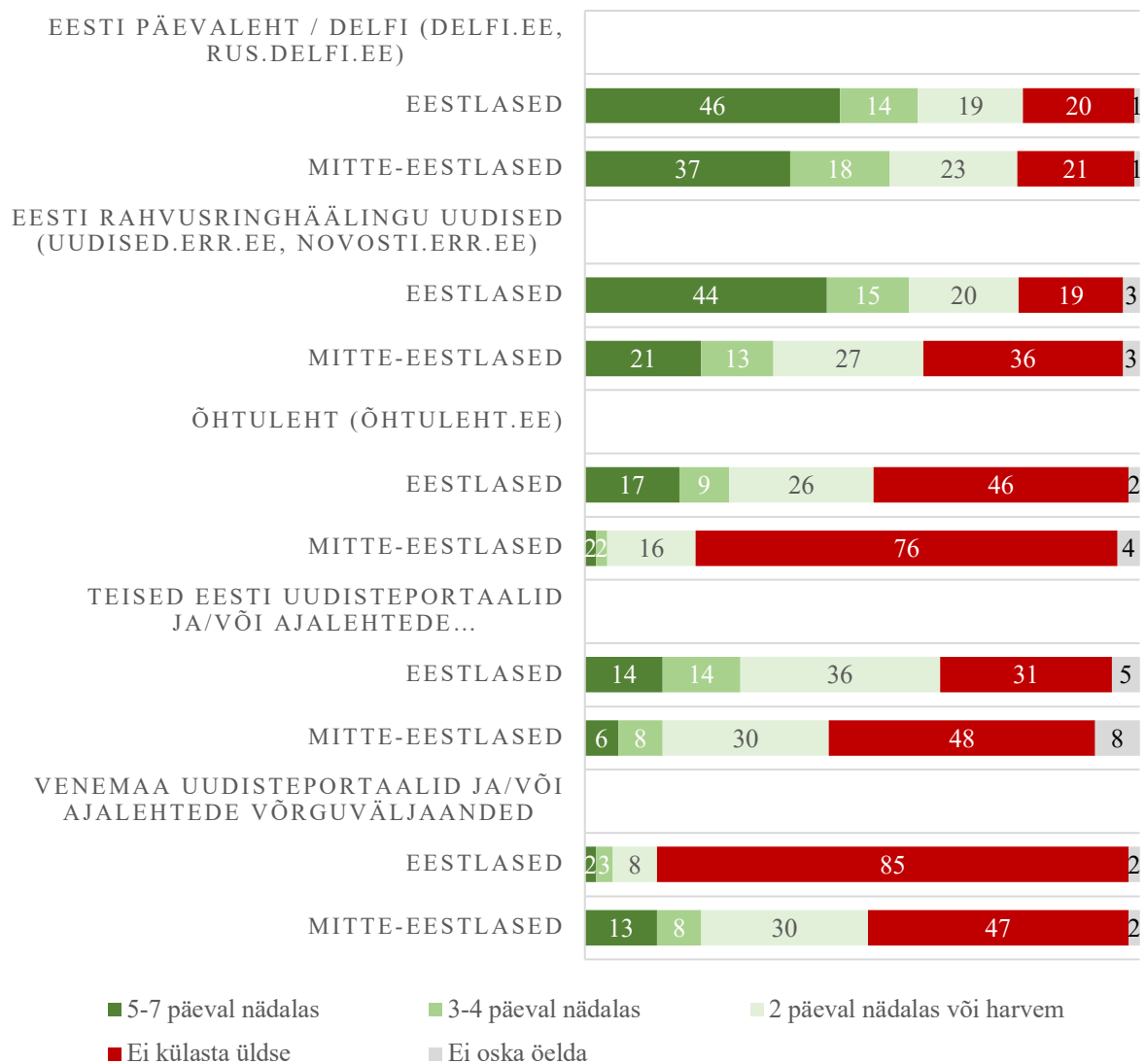
12.1 Infokanalite jälgimine

Eesti uudisteportaalidest on kõige enam jälgijaid Eesti Päevalehel/Delfil (79%), Eesti Rahvusringhäälingu uudistel (73%) ja Postimehel (80%) (joonis 67). Venemaa uudisteportaalet jälgitakse kõige vähem (25%).

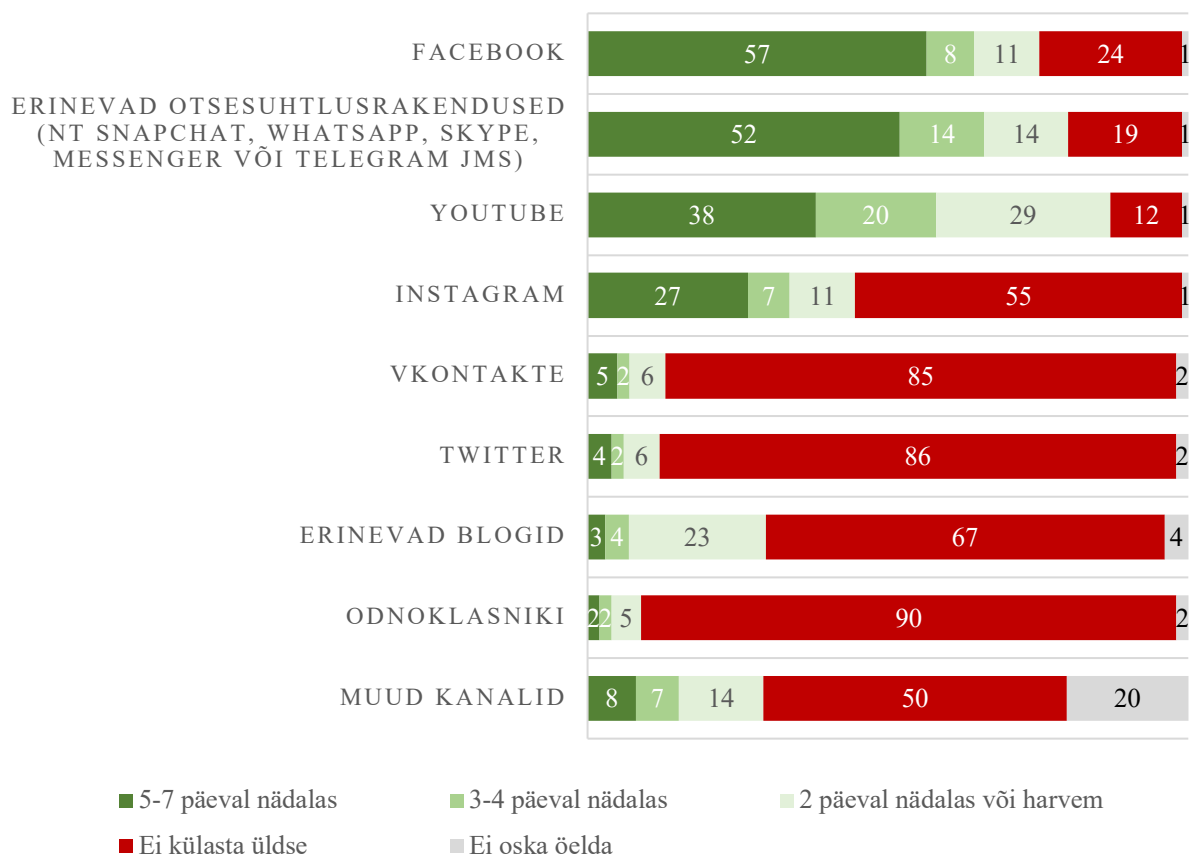
Joonis 67. Uudisteportaalide ja ajalehtede võrguväljaannete jälgimise sagedus 2021 (%), N=kõik vastajad).

Mitte-eestlased jälgivad eestlastest oluliselt vähem ERR-i uudiseid (vastavalt 61% ja 78%), Õhtulehte (20% ja 52%) ja teisi Eesti uudisteportaalet (44% ja 64%) (joonis 68). Seevastu Venemaa uudisteportaalet jälgivad mitte-eestlased eestlastest oluliselt rohkem (vastavalt 51% ja 15%).

Joonis 68. Uudisteportaalide ja ajalehtede võrguväljaannete jälgimise sagedus rahvuste lõikes 2021 (% , N=kõik vastajad).

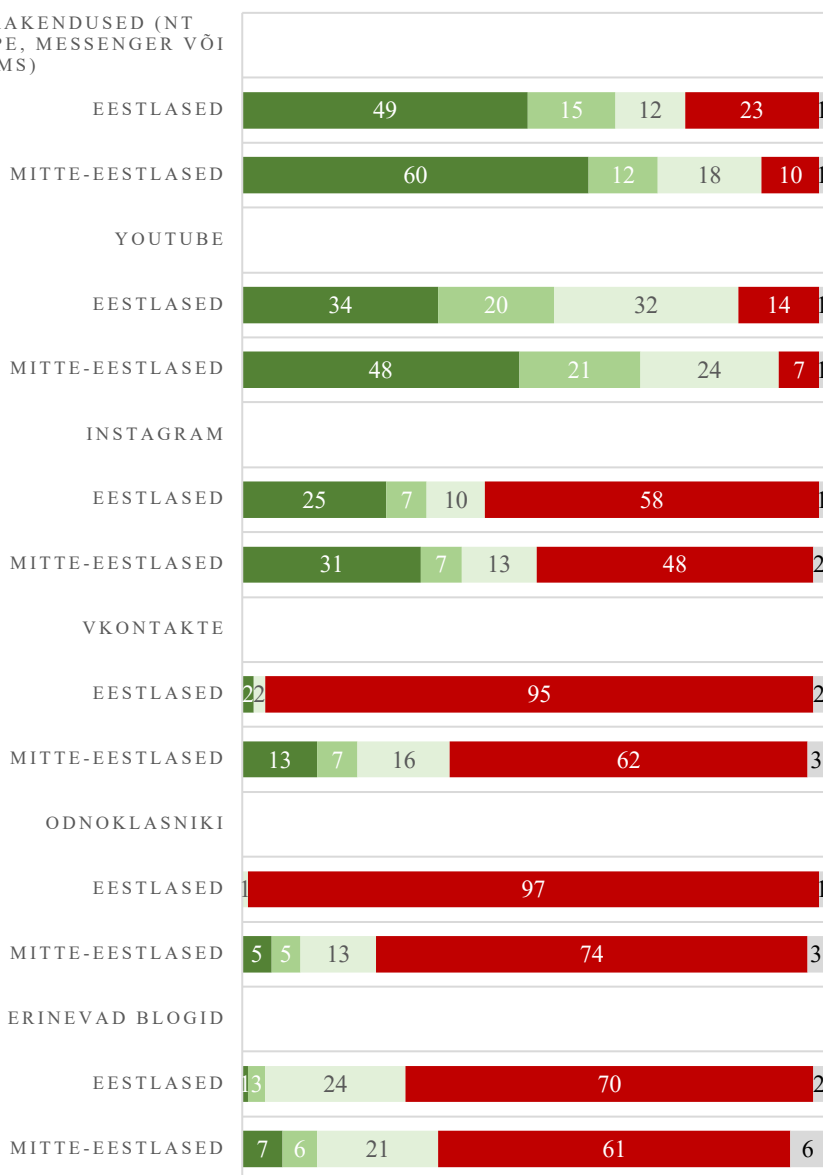
Sotsiaalmeediakanalitest jälgitakse kõige enam Youtube-i (87%), Facebook-i (75%) ning kasutatakse laialdaselt ka otsesuhtlusrakendusi (80%) (joonis 69). Mõnevõrra vähem kasutatakse Instagram-i (45%) ja blogisid (29%). Teisi sotsiaalmeediakanaleid kasutatakse alla 15% juhtudest.

Joonis 69. Sotsiaalmeediakanalite jälgimise sagedus 2021 (% , N=kõik vastajad).

Mitte-eestlased tarbivad sotsiaalmeediakanaleid rohkem kui eestlased ning nende sotsiaalmeediakanalite tarbimine on ka varieeruvam - nad jälgivad lisaks muudele kanalitele eestlastest enam Vkontakte-t (35%) ja Odnoklasnikit (23%) (joonis 70).

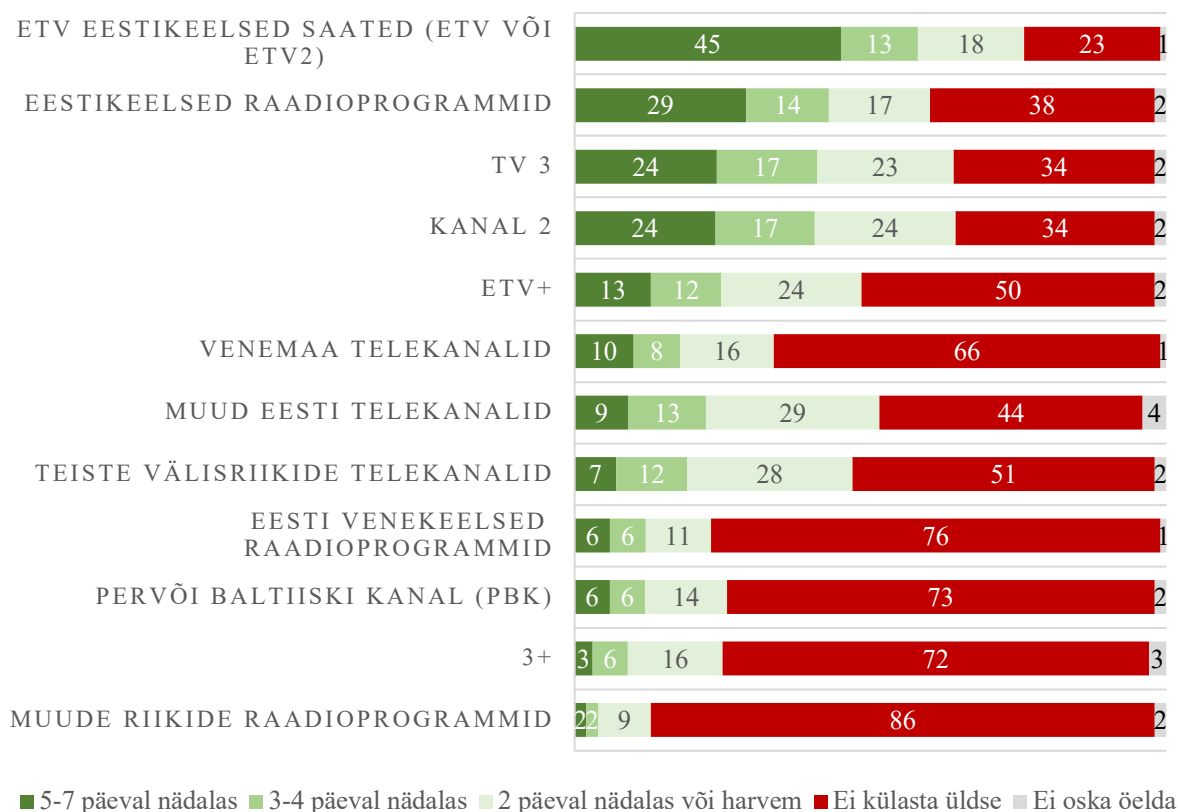
ERINEVAD OTSESUHTLUSRAKENDUSED (NT
SNAPCHAT, WHATSAPP, SKYPE, MESSENGER VÕI
TELEGRAM JMS)

■ 5-7 päeval nädalas ■ 3-4 päeval nädalas ■ 2 päeval nädalas või harvem ■ Ei külasta üldse ■ Ei oska öelda

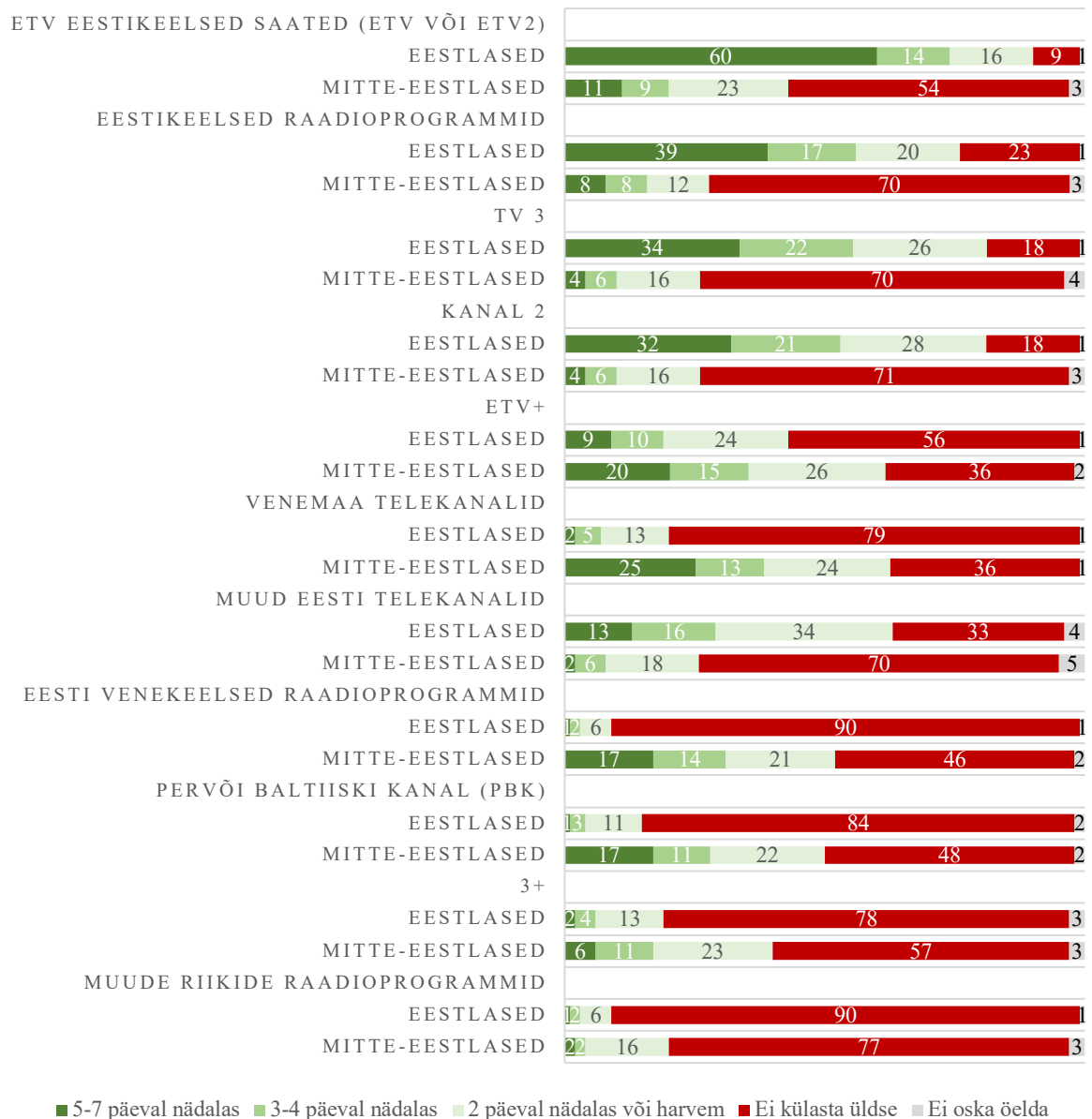
Joonis 70. Sotsiaalmeediakanalite tarbimise sagedus rahvuste lõikes 2021 (% , N=kõik vastajad).

Tele- ja raadiokanalitest jälgivad Eesti elanikud kõige enam ETV ja ETV2 eestikeelseid saateid (76%), TV3 ja Kanal2 (64%) ning eestikeelseid raadioprogramme (60%) (joonis 71). Ülejäänud kanalid jäävad vaadatavuselt ja kuulatavuselt alla 50%.

Joonis 71. Tele- ja raadiokanalite tarbimise sagedus 2021 (% , N=kõik vastajad).

Eestlased jälgivad peamiselt eestikeelseid kanaleid, mitte-eestlased ka muukeelseid (joonis 72). Venekeelsete elanike jaoks on kõige sagedamini jälgitavateks telekanaliteks ETV+ (62%) Venemaa telekanalid (63%) ja venekeelsed raadioprogrammid (52%) ning Pervõi Baltiiski Kanal (50%).

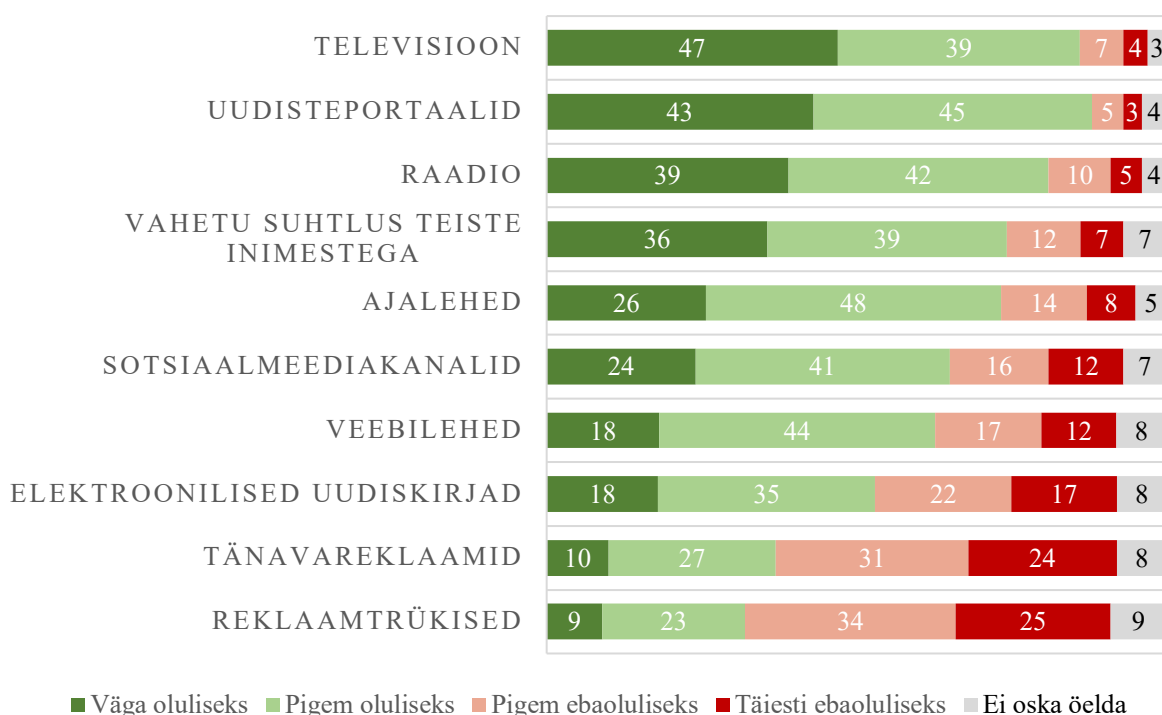

Joonis 72. Tele- ja raadiokanalite tarbimise sagedus rahvuste lõikes 2021 (% , N=kõik vastajad).

12.2 Infokanalite olulisus riigikaitse alase teabe saamisel

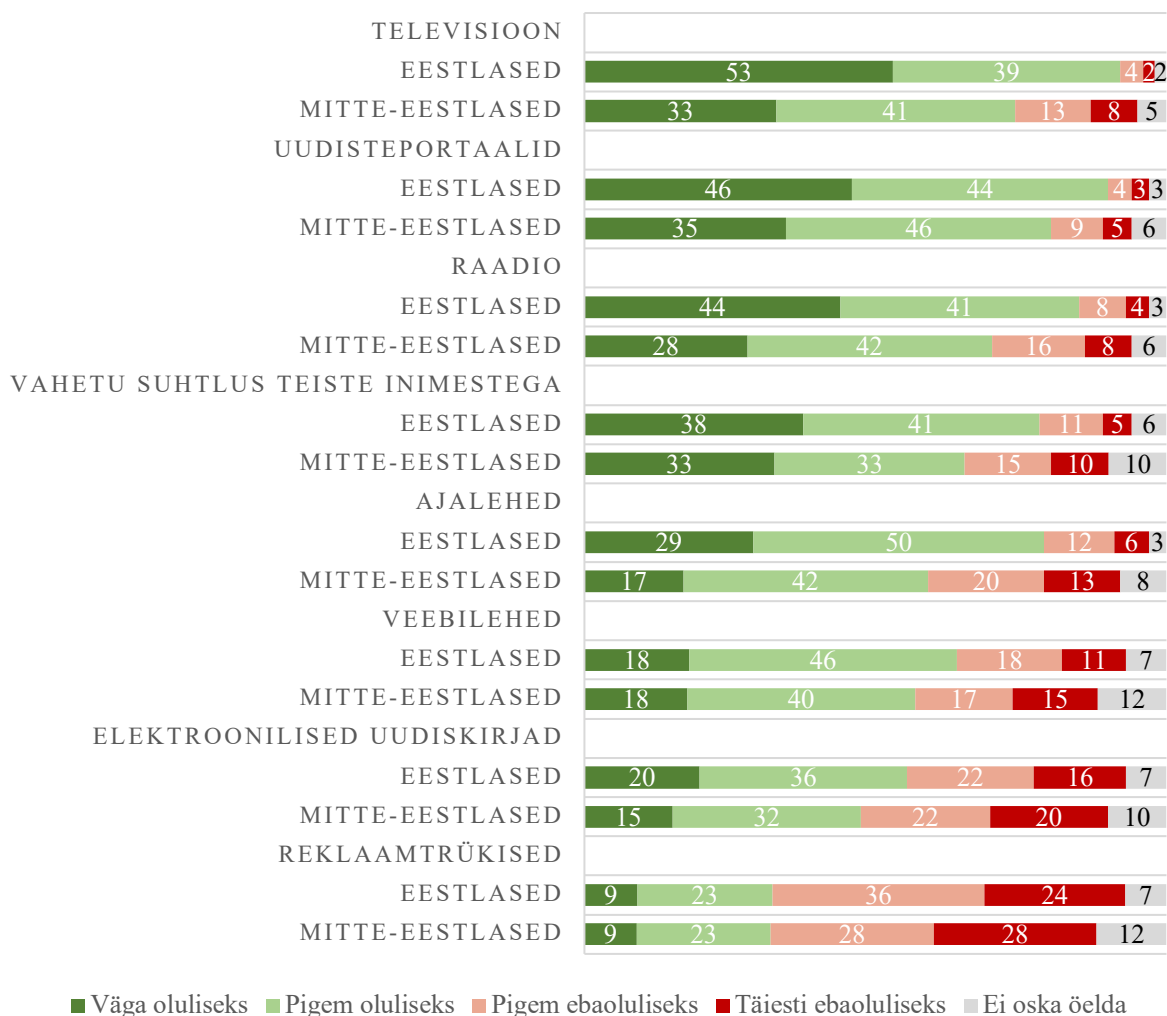
Viimase teemana küsiti vastajailt, kui oluliseks peavad nad erinevaid infokanaleid riigikaitse alase teabe saamisel.

Kõige olulisemateks riigikaitse alase teabe allikateks peetakse uudisteportaale (pigem või väga oluline 88%) ja televisiooni (86%) ning raadiot (81%) (joonis 73). Uudisteportaalide olulisus on viimase aastaga tõusnud 22% võrra. Pigem või täiesti ebaolulisteks kanaliteks peetakse kõige enam reklaamtrükiseid (59%) ning tänavareklaame (55%).

Joonis 73. Hinnangud meediakanalite olulisusele riigikaitse teemalise informatsiooni allikana 2021 (%; N=kõik vastajad).

Võrreldes eestlastega peavad mitte-eestlased riigikaitse teemalise informatsiooni jagamisel keskmisest sagedamini pigem või täiesti ebaolulisteks kanaliteks ajalehti (vastavalt 18% ja 33%) ja raadiot (12% ja 24%) ning vahetut suhtlemist teiste inimestega (16% ja 25%) (joonis 74).

Joonis 74. Hinnangud meediakanalite olulisusele riigikaitse teemalise informatsiooni allikana rahvuse lõikes 2021 (% , N=kõik vastajad).